

**BİREYSEL SES EĞİTİMİNDEN
TOPLU SES/KORO EĞİTİMİNE
GEÇİŞ SÜRECİNDEKİ YAKLAŞIMLAR**
ERSOY SAKLICA
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Prof. Mustafa APAYDIN
Haziran 2010
Afyonkarahisar

T.C
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİREYSEL SES EĞİTİMİNDEN TOPLU SES/KORO
EĞİTİMİNE GEÇİŞ SÜRECİNDEKİ YAKLAŞIMLAR

Hazırlayan
ERSOY SAKLICA

Danışman
Prof. Mustafa APAYDIN

AFYONKARAHİSAR-2010

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Bireysel Ses Eğitiminden Toplu ses/Koro Eğitime Geçiş Sürecindeki Yaklaşımlar” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

31/05/2010

Ersoy SAKLICA

TEZ JÜRİSİ KARARI ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı: Prof. Mustafa APAYDIN

.....

Jüri Üyeleri : Prof. Ülkü ÖZGÜR

.....

Jüri Üyeleri : Yrd.Doç. Dr. Emel TÜRKMEN

.....

Müzik anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Ersoy SAKLICA'nın, "Bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro eğitime geçiş sürecindeki yaklaşımlar" başlıklı tezi/....../..... tarihinde, saat 'da Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

İMZA

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

BİREYSEL SES EĞİTİMİNDEN TOPLU SES / KORO EĞİTİMİNE GEÇİŞ SÜRECİNDEKİ YAKLAŞIMLAR

Ersoy SAKLICA

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MÜZİK ANABİLİM DALI

Haziran 2010

TEZ DANIŞMANI: Prof. Mustafa APAYDIN

Bu araştırmanın amacı, bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro eğitimine geçiş sürecindeki yaklaşımları saptamak, bulgularla durum değerlendirmesi gerçekleştirmek ve önerilerle bireysel ses eğitiminin daha işlevsel hale gelmesine katkı sağlamaktır.

Bu çalışma nitel ve nicel araştırma yöntemleri esas alınarak hazırlanmıştır. Mesleki müzik eğitimi veren yükseköğrenim kurumlarında ses eğitimi derslerini yürütmüş veya yürütmekte olan öğretim elemanları, ve 2009-2010 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi bireysel ses eğitimi toplu ses /koro eğitimi dersi alan öğrencilerden oluşan örneklem kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında oluşan alt problemlere veri sağlamak amacıyla araştırmayla doğrudan ya da dolaylı ilgisi olan bilimsel çalışmalar toplanmış, örnekleme yer alan üniversitelerin ilgili anabilim dallarında bireysel ses eğitimi dersini yürütmüş veya yürütmekte olan öğretim elemanlarına, 2009-2010 eğitim öğretim yılı bahar dönemi bireysel ses eğitimi dersini alan öğrencilere anket uygulanmıştır.

Bu çalışmada; bireysel ses eğitiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin, toplu ses/koro eğitimine zemin hazırladığı sonucuna varılmıştır. Nitelikli bir toplu ses/koro eğitimi için, koro üyelerine, nitelikli bir bireysel ses eğitimi verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bireysel ses eğitimi, Toplu Ses Eğitimi, Koro Eğitimi, Eğitim, Koro, Geçiş süreci

ABSTRACT

APPROACHS AT THE STAGE OF TRANSITION FROM INDIVIDUAL SOUND EDUCATION TO GROUP SOUND/CHORUS TRAINING

ERSOY SAKLICA

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY

THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

DEPARTMENT OF MUSIC

JUNE, 2010

ADVISOR: Prof. Mustafa APAYDIN

The aim of this research is to determine the approaches at the stage of transition from individual sound training to collective sound/choral training, to perform situation assessment with the diagnosis and to contribute to make the individual sound training more functional with the recommendations.

This research has been prepared, based on the qualitative and quantitative research methods. This research has been realised in the scope of examples consist of instructors who have executed/ are executing voice training at the University education faculties related to Fine Arts Department of Music Education Department at the State Conservatory, and the individual voice training students of the Music Education Department, State Conservatory, 2009-2010 academic year, spring semester.

The scientific studies which are directly or indirectly related with this research, were collected to provide data to the sub-problems occurred in the scope of the research and a survey was applied to the instructors who have executed/ are executing voice training at the University education faculties related to Fine Arts Department of Music Education Department at the State Conservatory, and the individual voice training students of the Music Education Department, State Conservatory, 2009-2010 academic year, spring semester, which take place in the sampling.

The conclusion of this research is; individual voice training methods and techniques prepare a base for the collective voice / choral training. This research recommends a quality individual voice education for the members of a chorus; for a qualified collective voice / choir training.

Key Words:

Individual Sound Training, Group Sound Training, Chorus Training, Training, Education, Chorus, Transition Stage.

ÖNSÖZ

Öncelikle yüksek lisans tez danışmanım Prof. Mustafa APAYDIN'a, tez çalışmalarım boyunca verdiği emekler ve destekler için teşekkür ederim. Bununla birlikte lisansüstü eğitimim süresince bana kazandırdığı birikimler ve yardımlarından dolayı, Doç. Dr. Uğur TÜRKMEN'e, Yrd. Doç. Natık RIZAZADE'ye, yedi yıllık lisans eğitimi boyunca şan alanında beni yetiştiren Prof. Vagif KERİMOV ve Prof. Mustafa YURDAKUL'a teşekkür ederim. Anket çalışmamda desteklerini esirgemeyen tüm öğretim elemanları ve öğrencilere de teşekkür ederim. Ayrıca tüm tez çalışmam boyunca benden yardımlarını esirgemeyen aileme, kızım Ceyda SAKLICA ve özellikle Işıl EROL'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	iii
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.SES NEDİR?.....	2
2. SESİN FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ.....	2
2. 1. SESİN YÜKSELİĞİ= PERDE (FREKANS).....	2
2. 2. SESİN TINISI (TİMBİRE).....	3
3. İNSAN SESİ.....	4
4. JENARATÖR SİSTEM.....	7
5. SOLUNUM BİÇİMLERİ.....	10
6. NEFES GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR.....	13
7. SES OLUŞTURMADA VE ŞARKI SÖYLEMEDE ÖZEN GÖSTERİLMESİ VE UYGULANMASI GEREKEN İLKELER.....	22
8. LARENKS (VİBRATUVAR SİSTEM).....	23
8.1. GLOTTİS.....	23
8.2. MUKOZA, LENF, DAMAR VE SİNİRLER.....	23
9. SES ÜRETİMİ-VİBRASYON.....	24
10.REZONATÖR SİSTEM.....	25
10.1. REZONATÖRLERE YÖNELİK MASAJ ÇALIŞMALARI.....	26
10.2. POSTÜR.....	27

10.3. ŞARKI SÖYLERKEN “DÜZGÜN (DOĞRU) DURUŞ” İÇİN YAPILMASI GEREKENLER.....	29
11. ARTİKÜLER SİSTEM.....	31
11.1. DİL.....	31
11.2. DİKSİYON.....	32
11.3. FONATİK.....	32
12. SESLERİN TANIMLAMASI.....	35
13. İNSAN SESLERİNİN SINIFLANDIRILMASI.....	36
13.1. ERKEK SESLERİ.....	36
13.2. KADIN SESLERİ.....	37
14. SES KISIKLIĞI NEDİR?.....	38
14.1. SES TELİ NODÜLLERİ.....	39
14.2. KULAK, BURUN- BOĞAZ HASTALIKLARI UZMANINA NE ZAMAN MUAYENE OLMAK GEREKİR?.....	40
14.3. SES KISIKLIĞINI ÖNLEMELİK İÇİN NELER YAPMAK GEREKİR?.....	41
15. SES EĞİTİMİ.....	42
16. ŞARKI SÖYLERKEN AĞIZ POZİSYONLARI.....	43
16.1. SESLERİN AYIRT EDİLEBİLMESİ İÇİN ALIŞTIRMALAR.....	44
16.2. NAZAL SESSİZ YOLUYLA REZONANS DENGELEME.....	44
17. SESSİZLERİN GENEL PEDAGOJİK KULLANIMLARI.....	44
18. REZONATÖR BAĞLANTILARINI DENGELEMELİK İÇİN NAZALLARIN KULLANIMLARI.....	45
18.1. “M” NİN BAZI KULLANIM ŞEKİLLERİ (SESLİ DUDAK ENGELLİ).....	45
18.2. ALVEOLAR- NAZAL DEVAMLILIK SESLERİN KULLANIMI.....	46
18.3. NAZAL OLMAYAN SESSİZLER YOLUYLA REZONANS DENGELEME.....	47
18.4. DİL-DİŞ YUVASI DİBİ KESİNTİSİZ “L” NİN KULLANIMI.....	48
18.5. DİL- DİŞ YUVASI DİBİ DÜZ “R” NİN KULLANIMI.....	49

18.6. KESİNTİSİZ DİŞ-DUDAK SÜRTÜNME Lİ SESLİ “V”, KESİNTİSİZ DUDAK SÜRTÜNME Lİ SESSİZ “F” NİN KULLANIMI.....	49
18.7. DUDAK-DUDAK ENGELLİ SESLİ PATLAMALI “B”, DUDAK-DUDAK ENGELLİ SESSİZ PATLAMALI “P” NİN KULLANIMI..	50
18.8. SESLİ DİL-DİŞ DİBİ SÜRTÜNME Lİ KESİNTİSİZ “Z” SESSİZ DİL-DİŞ DİBİ SÜRTÜNME Lİ KESİNTİSİZ “S” NİN KULLANIMI.....	51
18.9. SESLİ DİL-DİŞ ENGELLİ PATLAMALI “D” VE SESSİZ DİL-DİŞ DİBİ ENGELLİ PATLAMALI “T” NİN KULLANIMI.....	53
18.10. SESLİ DİL-DAMAK ETEĞİ ENGELLİ PATLAMALI “G” VE SESSİZ DİL-DAMAK ETEĞİ ENGELLİ PATLAMALI “NİN KULLANIMI.....	54
19. KORO NEDİR?.....	56
20. İNSAN VE KORO.....	56
21. İNSAN YAŞAMINDA KORONUN İŞLEVLERİ.....	57
22. KORO TÜRLERİ.....	61
23. KORO ÜYELERİNİN SAPTANMASI.....	63
24. KORO SESLERİNİN SINIFLANDIRILMASI.....	63
25. KORO EĞİTİMİ.....	64
26. KORODA SES EĞİTİMİNİN KAPSAMI VE TEMEL İLKELERİ.....	64
27. KORO EĞİTİMİNİN ANA ÖĞELERİ.....	65
28. KOROLARDA YAPILAN MÜZİK EĞİTİMİ KİME NE KAZANDIRIR?.....	67
29. KORO KÜLTÜRÜ.....	69
30. KORO DİSİPLİNİ.....	69
31. GÜNÜN EN VERİMLİ ÇALIŞMA SAATLERİ.....	69

İKİNCİ BÖLÜM

1.PROBLEM.....	71
2.ALT PROBLEMLER.....	71
3.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	72
4.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	72
2.5.SAYILTILAR.....	73
2.6.SINIRLILIKLAR.....	74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	75
2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	75
3. VERİLERİN TOPLANMASI.....	76
4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	77

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

1. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRETİM ELEMANLARINA UYGULANAN ANKET SONUÇLARINDAN ELDE EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR.....	78
2. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERE UYGULANAN ANKET SONUÇLARINDAN ELDE EDİLEN BULGULAR.....	137
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	157
KAYNAKÇA.....	161
EKLER.....	164
SÖZLÜK.....	182

GRAFİKLER LİSTESİ

ÖĞRETİM ELEMANLARINA UYGULANAN ANKET GRAFİKLERİ

- Grafik 1.** Sizce, koro eğitimi sürecine aşağıdakilerden hangisi ile başlanmalıdır?.....78
- Grafik 2.** Bireysel ses eğitimi dersinin planlanmasına yönelik nasıl bir yöntem izliyorsunuz?.....79
- Grafik 3.** Toplu ses eğitimi dersinin planlanmasına yönelik nasıl bir yöntem izliyorsunuz?.....80
- Grafik 4.** Sizce, bireysel ses eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?.....81
- Grafik 4/A.** Sizce, bireysel ses eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır? Konservatuvar öğretim elemanlarının görüşleri.....82
- Grafik 4/B.** Sizce, bireysel ses eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır? Eğitim Fakültesi Müzik öğretmenliği öğretim elemanlarının görüşleri.....82
- Grafik 5.** Sizce, toplu ses eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?.....83
- Grafik 5/A.** Sizce toplu ses eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır? Konservatuvar öğretim elemanlarının görüşleri.....84
- Grafik 5/B.** Sizce toplu ses eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır? Eğitim Fakültesi Müzik öğretmenliği öğretim elemanlarının görüşleri.....84
- Grafik 6.** Bireysel ses eğitiminde günün en verimli saat aralığı aşağıdakilerden hangisidir?.....85
- Grafik 7.** Toplu ses eğitiminde günün en verimli saat aralığı aşağıdakilerden hangisidir?.....86
- Grafik 8.** Bireysel ses eğitimi yöntemlerinden bireye verilmesi gereken ilk üç yöntemi önem sırasına göre sıralayınız.....87

Grafik 9. Toplu ses/koro eğitiminde ses kalitesini geliştirme çalışmalarında ne gibi etmenler rol oynamaktadır?.....	88
Grafik 10. Sizce, repertuar seçiminin bireysel ses eğitimi dersi başarısına etkisi var mıdır?.....	89
Grafik 11. Sizce, repertuar seçiminin toplu ses eğitimi dersi başarısına etkisi var mıdır?.....	89
Grafik 12. Bireysel ses eğitimi dersinde repertuar seçimi yaparken nelere dikkat edersiniz? İşaretleyiniz.....	90
Grafik 13. Toplu ses eğitimi dersinde repertuar seçimi yaparken nelere dikkat edersiniz? İşaretleyiniz.....	91
Grafik 14. Bireysel ses eğitimi repertuarı seçerken hangi dillere önem verirsiniz? Önem sırasına göre işaretleyiniz.....	92
Grafik 15. Toplu ses eğitimi repertuarı seçerken hangi dillere önem verirsiniz? Önem sırasına göre işaretleyiniz.....	93
Grafik 16. Bireysel ses eğitimi başlangıç aşamasında repertuar seçiminde ne tür eserlere yer verirsiniz?.....	94
Grafik 17. Toplu ses eğitimi başlangıç aşamasında repertuar seçiminde ne tür eserlere yer verirsiniz?.....	95
Grafik 18. Türkçe ses tekniği açısından elverişli özelliklere sahiptir.....	96
Grafik 19. Yabancı dilde söylenen bir eserin anlamının bilinmesi ne derece önemlidir?.....	97
Grafik 20. Size göre, bireysel ses eğitimi dersini işleme sürecinde müziksel dönemlerine göre parça seçimi ne derece etkili olur?.....	98
Grafik 21. Size göre, toplu ses eğitimi dersini işleme sürecinde müziksel dönemlerine göre parça seçimi ne derece etkili olur?.....	98
Grafik 22. Sizce, piyano eşlik (Korrepetisyon) dersi bireysel ses eğitimi dersinin hangi aşamasında verilmelidir?.....	99
Grafik 23. Bireysel ses eğitimi dersini destekleyici yan dersler olmalı mı? Yoksa mevcut dersler yeterli mi?.....	100

Grafik 24. Toplu ses eğitimi dersini destekleyici yan dersler olmalı mı? Yoksa mevcut dersler yeterli mi?.....	102
Grafik 25. Bireysel ses eğitimi dersinde solunum alıştırmalarına ne kadar zaman ayırırsınız?.....	104
Grafik 26. Toplu ses eğitimi dersinde solunum alıştırmalarına ne kadar zaman ayırırsınız?.....	105
Grafik 27/A. Size göre, aşağıda yer alan ses alıştırmalarından hangileri bireysel ses eğitiminde daha etkili olmaktadır? Tek ses üzerinde yapılan çalışmalarda;.....	106
Grafik 27/B. Size göre, aşağıda yer alan ses alıştırmalarından hangileri bireysel ses eğitiminde daha etkili olmaktadır? Sıra seslerden oluşan alıştırmalarda;.....	107
Grafik 27/C. Size göre, aşağıda yer alan ses alıştırmalarından hangileri bireysel ses eğitiminde daha etkili olmaktadır? Rezonans çalışmalarında;.....	108
Grafik 28/A. Size göre, aşağıda yer alan ses alıştırmalarından hangileri toplu ses eğitiminde daha etkili olmaktadır? Tek ses üzerinde yapılan çalışmalarda;.....	109
Grafik 28/B. Size göre, aşağıda yer alan ses alıştırmalarından hangileri toplu ses eğitiminde daha etkili olmaktadır? Sıra seslerden oluşan alıştırmalarda;.....	110
Grafik 28/C. Size göre, aşağıda yer alan ses alıştırmalarından hangileri toplu ses eğitiminde daha etkili olmaktadır? Rezonans çalışmalarında;.....	111
Grafik 29. Bireysel seslendirme-söyleme tekniklerini geliştirmeye yönelik çalışmalardan.....	112
Grafik 30. Toplu seslendirme-söyleme tekniklerini geliştirmeye yönelik çalışmalardan;.....	113
Grafik 31. Bireysel ses eğitiminde vücut ısıtma alıştırmaları yaptırır mısınız?.....	114
Grafik 32. Toplu ses eğitiminde vücut ısıtma alıştırmaları yaptırır mısınız?.....	115

Grafik 33. Bireysel ses eğitiminde kuvvetli tonda şarkı söyleme alışkanlığı, sesi itme (forse) sorununa karşı ne tür önlemler alırsınız?.....	116
Grafik 34. Toplu ses eğitiminde kuvvetli tonda şarkı söyleme alışkanlığı, sesi itme (forse) sorununa karşı ne tür önlemler alırsınız?.....	117
Grafik 35. Bireysel ses eğitiminde öğrencilerde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?.....	118
Grafik 36/A. Toplu ses eğitiminde koro elemanlarında karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Görünür sorunlar;.....	119
Grafik 36/B. Toplu ses eğitiminde koro elemanlarında karşılaştığınız sorunlar nelerdir? İşitilir sorunlar;.....	120
Grafik 37. Toplu ses eğitiminde, ses homojenliğini sağlamak için neler yapılmalıdır?	121
Grafik 38/A. Sizce, okulunuzda verilen bireysel ses eğitimi dersi başarılı oluyor mu?.....	122
Grafik 38/B. Olmuyorsa;	122
Grafik 39/A. Sizce, okulunuzda verilen toplu ses eğitimi dersi başarılı oluyor mu?.....	124
Grafik 39/B. Olmuyorsa;.....	124
Grafik 40. Bireysel ses eğitimi alan bir öğrenci, edindiği becerileri toplu ses eğitiminde rahatlıkla uygulayabilir.	125
Grafik 41. Bireysel ses eğitimi dersi veren bir eğitimci, toplu ses eğitimi dersi hakkında da bilgi sahibi olmalıdır	126
Grafik 42. Toplu ses eğitimi dersi veren bir eğitimci, bireysel ses eğitimi dersi hakkında da bilgi sahibi olmalıdır	127
Grafik 43. Bireysel ses eğitimi dersinin yanında toplu ses eğitimi dersi de veriyor musunuz?.....	128
Grafik 44. Bireysel ses eğitimi ile toplu ses eğitiminin birbirini tamamlayıcı olabilmesi için aşağıdaki özelliklerden hangilerine dikkat edersiniz?.....	128

Grafik 45. Sizce, okulunuzda bireysel ses eğitimi dersinde yapılan çalışmalar, toplu ses eğitimi dersine hazırlık niteliği taşıyor mu?.....	129
Grafik 46. Sizce, okulunuzda verilen müziksel işitme(solfej) eğitimi, bireysel ses eğitimi dersinin yürütülebilmesi açısından yeterli mi?.....	130
Grafik 47. Sizce, okulunuzda verilen müziksel işitme(solfej) eğitimi, toplu ses eğitimi dersinin yürütülebilmesi açısından yeterli mi?.....	131
Grafik 48. Bireysel ses eğitimi dersinde öğrencilerin müziksel işitme(solfej) eğitimi eksikliklerinden kaynaklanan sorunlarına bir ders saati içinde ne kadar zaman ayırırsınız?.....	132
Grafik 49. Toplu ses eğitimi dersinde öğrencilerin müziksel işitme(solfej) eğitimi eksikliklerinden kaynaklanan sorunlarına bir ders saati içinde ne kadar zaman ayırırsınız?.....	133
Grafik 50. Toplu ses eğitiminde eser deşifresini ne şekilde yaptırırsınız? İşaretleyiniz.....	134
Grafik 51. Sizce, toplu ses eğitimi dersi öğrencilerin sesini yoruyor mu?.....	135
Grafik 52. Toplu ses eğitimi çalışmalarında erkek seslerinde gerektiğinde falset(falsetto) sesleri kullanır mısınız?.....	136

ÖĞRENCİ GRAFİKLERİ

Grafik 1. Sizce, ses eğitimi sürecine aşağıdakilerden hangisi ile başlanmalıdır?... 137	137
Grafik 2. Sizce, bireysel ses eğitimi/koro eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?.....	138
Grafik 3. Sizce, toplu ses eğitimi/koro eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?.....	139
Grafik 4. Bireysel ses eğitiminde günün en verimli saat aralığı aşağıdakilerden hangisidir?	140
Grafik 5. Toplu ses eğitimi/koro eğitiminde günün en verimli saat aralığı aşağıdakilerden hangisidir?.....	141

Grafik 6. Sizce, repertuar seçiminin bireysel ses eğitimi dersi başarısına etkisi var mıdır?.....	142
Grafik 7. Sizce, repertuar seçiminin toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi başarısına etkisi var mıdır?.....	143
Grafik 8. Türkçe ses tekniği açısından elverişli özelliklere sahiptir.....	144
Grafik 9. Yabancı dilde söylenen bir eserin anlamının bilinmesi ne derece önemlidir?.....	144
Grafik 10. Size göre, bireysel ses eğitimi dersini işleme sürecinde müziksel dönemlerine göre parça seçimi ne derece etkili oluyor?.....	145
Grafik 11. Size göre, toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersini işleme sürecinde müziksel dönemlerine göre parça seçimi ne derece etkili oluyor?.....	146
Grafik 12. Sizce, piyano eşlik(korrepetisyon) dersi bireysel ses eğitimi dersinin hangi aşamasında verilmelidir?.....	147
Grafik 13. Bireysel ses eğitimi dersini destekleyici yan dersler olmalı mı? Yoksa mevcut dersler yeterli mi?.....	148
Grafik 14. Toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersini destekleyici yan dersler olmalı mı? Yoksa mevcut dersler yeterli mi?	149
Grafik 15. Sizce, okulunuzda verilen bireysel ses eğitimi dersi başarılı oluyor mu?.....	150
Grafik 16. Sizce, okulunuzda verilen toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi başarılı oluyor mu?.....	151
Grafik 17. Bireysel ses eğitiminde, edindiğim becerileri toplu ses eğitimi/koro eğitiminde rahatlıkla uygulayabilirim.....	152
Grafik 18. Sizce, okulunuzda bireysel ses eğitimi dersinde yapılan çalışmalar, toplu ses eğitimi dersine hazırlık niteliği taşıyor mu?.....	153
Grafik 19. Sizce, okulunuzda verilen müziksel işitme(solfej) eğitimi, bireysel ses eğitimi dersinin yürütülebilmesi açısından yeterli mi?.....	154
Grafik 20. Sizce, okulunuzda verilen müziksel işitme(solfej) eğitimi, toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersinin yürütülebilmesi açısından yeterli mi?.....	155
Grafik 21. Toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi sesinizi yoruyor mu?.....	156

GİRİŞ

“Bilimsel araştırmalar, geleneksel ses eğitimi yöntemlerinin yanında, güzel şarkı söyleme tekniğini daha kısa sürede, daha kolay elde edebilmenin yöntemlerini ortaya koymaktadır.” (Yurdakul, 2000)

Ses eğitiminde toplu ses/koro eğitiminde başarılı olabilmek için konunun yapısını iyi tanımak, mantığını kavramak ve konuya doğru yaklaşım biçimini belirlemek gerekir. Doğru ses çıkarma sistemini anlamak, çeşitli kas gruplarını ve sesi oluşturan organları iyi tanımak, bu organları bilmek, çalışmalarını anlamak, hava ve tınıyı belli bir zamanlama içinde kullanmak gereklidir.

Uzmanlarca ses eğitimi, en uzun ve zor eğitimlerden biri olarak kabul edilir. Bu nedenle bu beceriyi elde etmek için zen ve sabırla çalışmak gerekmektedir.

Ses eğitimi alan bir ğrenci, düz mantık yaklaşımı ile bir ölçüde ses çıkarmayı öğrenebilir. Ancak güzel şarkı söyleyebilmek için sesin, müziğin ve sözcüklerin duygusal enerjilerini ve anlamalarını oldukça derinden hissetmeye de ayrı bir önem vermek gerekmektedir. (Yurdakul,2000)

Ses eğitimi toplu ses / koro eğitiminde bilimsel araştırmaların kazandırdığı yeni boyut ve yöntemlerle yeni sentezlere ulaşmış. Hem geleneksel güzel şarkı söyleme (Belcanto), hem de bilimsel araştırmaların oluşturduğu yeni sentezlere ulaşmak, ses eğitimindeki birikimlerin artmasına neden olmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.SES NEDİR?

Ses kulağın itilmesiyle beyne uyarıcı sağlayan fiziksel bir olaydır. Sesin var olabilmesi için bu etkiyi yaratan kaynak uyarıcı, etkinin kulağa kadar gelmesini sağlayan ortam ve ayrıca bu etkiyi saptayacak kulak ve beynin olması gerekir. Bunların birinin yokluğu durumunda ses de yoktur.(Zeren, 1978 s:2)

Buradaki “kulağın itilmesi” tanımlaması, “kulak zarının itilmesi” olarak algılanmıştır.

2.SESİN FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ

2.1.Sesin Yüksekliği=Perde(Frekans);

Frekans; 1 saniyedeki titreşim (dalga sayısıdır). Cyle per second ya da hertz (Hz) ile ifade edilir. Bu ses dalgalarının sayısı (frekansı), beyin tarafından o sesin perdesi (yüksekliği) olarak algılanır. Bir saniyedeki titreşim sayısı ne kadar artarsa sesin perdesi o kadar yükselir.(Belgin,1995)

“İnsan kulağı 20 ila 20.000 Hz arasındaki frekanslara duyarlıdır.250-4000 Hz. en çok karşılaştığımız frekanslardır.” (Belgin,1995)

Sesin Şiddeti, Gürlüğü (Volüm);

“Ses tellerinin titreşen dokusal kitlesinin boyutları, kas yapısının gücü, esnekliği ve gerginliği, soluk basıncı, rezonans bölgelerinin anatomik yapısı, ses şiddetine etki eden etmenlerdir.”(Cura,1990)

Şiddet ölçü birimi desibel (Db) ‘dir. Örneğin;

Fısıltı sesi:20- 25 Db

Normal konuşma sesi: 50-60 Db

Kuvvetli konuşma sesi: 80-90 Db

Trafik gürültüsü sesi: 90-100 Db

Jet motorunun gürültüsü: 140-160 Db (Belgin, 1995)

Eğitilmiş artistik seslerin, ulaşabildikleri şiddete (gürlük) göre derecelendirilmesi

Ses şiddeti: 120 Db (büyük opera sesi)

Ses şiddeti: 110-120 Db (opera sesi)

Ses şiddeti: 100-110 Db (opera komik sesi)

Ses şiddeti: 90-100 Db (operet sesi)

Ses şiddeti: 80-90 Db (konser sesi) (Cura, 1990)

Büyük opera sesi yani 120 Db üstü ses çıkartmaya çalışmak, sesi forse etmek anlamına gelmektedir.

Hem bireysel ses eğitiminde hem de koro/toplu ses eğitiminde bireyin sesini forse etmesi önemli bir teknik sorundur.

2.2.Sesin Tınısı

“Sesin en zor tanımlanabilen özelliğidir. Sesin tınısı, titreşim kaynağına ve kaynağın cinsine ve ortamına göre değişiklikler göstermektedir. Ses tellerinin yapısı ve titreşebilme yeteneği de tınıyı etkilemektedir.” (Çevik,1999)

“Her insanın doğal bir tınısı vardır. Ancak tını, rezonatörlerin, larenksten çıkan temel sesle uyumlu olarak kullanılmasıyla belirlenir.” (Cura,1990)

Buradaki “insanın doğal tınısı”, insan sesinin doğal tınısı olarak algılanmıştır.

Larenksin ürettiği volümsüz ve renksiz bir niteliğe sahip olan ilk ses akciğerlerden gelen havanın basıncıyla, uygun rezonans bölgelerine gönderilir. Oradaki hava moleküllerini titreştiren ses, gelişerek büyür ve zenginleşir. İnsan sesinin karakterini rezonans olayı da belirlemektedir. Müziksel ses armonikleri zenginleşmiş, yani işlenmiş bir sestir.(Çevik,1999).

“Ses eğitimi tını üzerinde değişiklikler meydana getirebilir. Bu bakımdan seslerin sınıflandırılmasında sadece anatomik özellikler belirleyici olmamaktadır. Konuşma ve artikülasyon şeklide önemli rol oynamaktadır.” (Çevik,1999)

Yukarıdaki açıklamalar sesin tınısı ve armonikleriyle ilgilidir. Ayrıca bireylerdeki sesin tınısı ve zenginleştirilmiş armonikleri, koro homojenliği ile doğrudan bağlantılıdır.

3.İNSAN SESİ

“Şarkı söylemek, duygu anlatan müzikal sesleri kelimelerle birleştirmektir.”(İkesus,1996)

İnsanda ses çıkaran ve bu sesi en olgun ve en güzel şekline sokan organları üç gruba ayırabiliriz.

- 1) Ses çıkartmak için gerekli havayı düzenleyen organlar.
- 2) Ses çıkaran organlar.
- 3) Sesi büyüten ve zenginleştiren organlar. (İkesus,1966)

“İnsan ses sistemi (fonasyon sistemi) bir nefesli çalgıya benzetilebilir.” (Çevik,1999)

Bu sistem içinde üç aygıt yer almaktadır;

Solunum aygıtı (aktivatör) – Üfleyici (Soluk borusu, akciğerler, diyafram, kaburgalar ve karın kasları)

Titreşim aygıtı (ses jeneratörü) – Verici(Larenks-gırtlak)

Yankı aygıtı (rezonatör) – Yansıtıcı (Soluk borusu, göğüs gırtlak bölgesi, yutak, ağız, alt çene, damak, burun ve sinüsler.

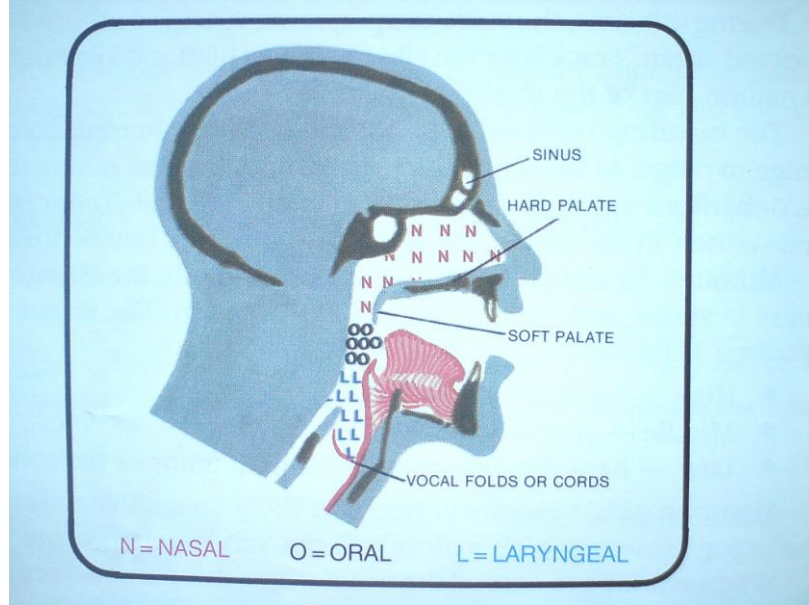
“Bu üçünün eşgüdüm içinde çalışmasını sinir sistemi denetler.”(Çevik,1999)

İnsan sesinin oluşumunda ise birçok organın da yer aldığı sistemler bütünü düşünülmesi gereklidir. Temel olarak, akciğerlerdeki hava, nefes borusu kanalıyla yukarıya doğru çıkarken, larenkste yer alan ses tellerinin (dudakçık şeklinde karşılıklı iki kas) titreşmesi halinde ses (fonasyon) oluşur. Burada elde edilen ses ham sestir ve cılız, güçsüz bir sestir. Ancak, larenksin altında ve özellikle üstünde yer alan rezonans boşluklarında ses büyür, belli bir tınıya ulaşır. Her insanın ses telleri, farenksi, sinüsleri, burun boşluğu, damağı, ağız yapısı, farklı özelliklere sahip olduğundan, sesi de farklı özelliklere sahiptir. Larenksten gelen ses, dil, diş, damak, yanak ve dudakların değişik hareketleri ile çeşitli biçimler alır, heceler, sözcükler, cümleler yolu ile üstün bir anlatım

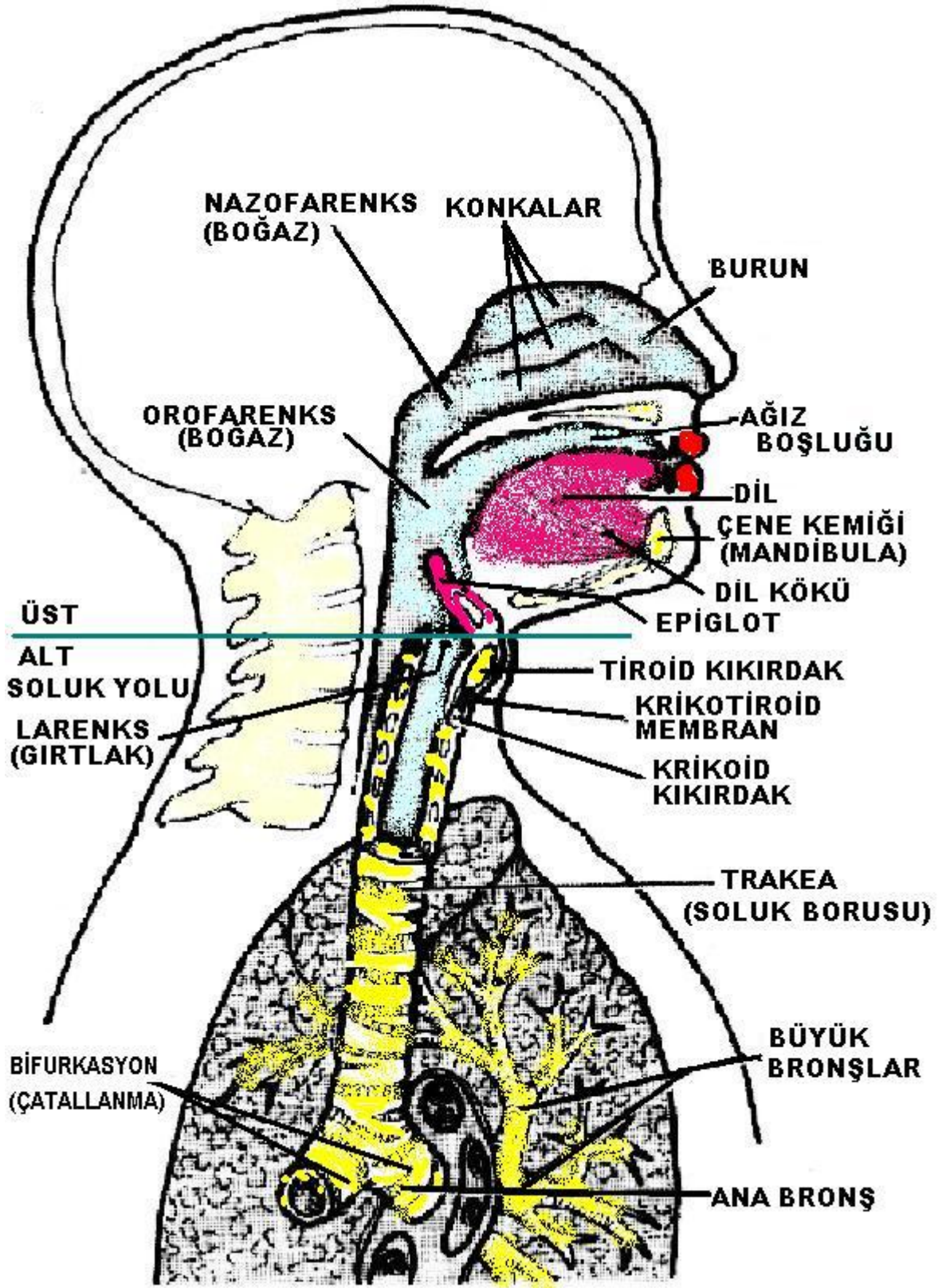
düzeyine ulaşır. Durum böyle olduğundan, sesi meydana getiren ve ona çeşitli özellikler kazandıran bu sistemlerin bilinmesi, birbirleriyle ilişkilerinin en azından genel hatlarıyla kavranması, ses eğitiminde kolaylıklar sağlayacaktır.

Sesi meydana getiren ve karşıdaki varlığa etkili bir biçimde iletilmesini sağlayan bu organlar dört sistemde toplanabilir.

- Jenaratör Sistem
- Vibtatuvar Sistem
- Rezonatör Sistem
- Artikülâtör Sistem (Gögüş,2007)

Şekil 1 (Schott,1988)

Şekil 2

4.JENERATÖR SİSTEM (RESPIRATUVAR SİTEM)

Sesin meydana gelmesi için gerekli olan havayı sağlayıp, bu havanın gerektiği biçimde vibratuvar sistemine (larenks) gönderilmesini sağlayan sistemdir. Başta havayı depolamayı yarayan akciğerler olmak üzere akciğerlere kazandıran diyafram, karın, göğüs ve sırt kasları da burada önem taşır. Akciğerlere havanın giriş ve çıkışında akciğerlerin esneyebilme özelliği büyük önem taşır. Ancak, akciğerlerin genişleyip küçülmesinde diyafram, karın, göğüs ve sırt kasları önemli görevleri bulunmaktadır. Bu kasların etkisiyle göğüs kafesi genişler veya daralır. Göğüs kafesinin genişleme süresince akciğerlere hava dolar (Nefes alma-inspirasyon), daralma süresince hava burun ya da ağız yolu ile akciğerlerden dışarıya atılır. (Nefes verme-ekspirasyon).

Aşağıda jeneratör sistemde yer alan organlar ses eğitime yönelik olarak tanıtılmaktadır. Buradan hareketle ses eğitimi açısından önemi daha iyi anlaşılacaktır.(Göğüş,2007 s2)

Diyafram

Diyafram, göğüs boşluğu ile karın boşluğunu birbirinden ayıran bir kastır. Diyaframın, bazı öğrenciler tarafından, içine hava alınan bir organ olarak bilindiği, zaman zaman gözlenmiştir. Diyaframın içine kesinlikle hava alınamaz, çünkü insanın hava depolayabildiği organı akciğerlerdir.

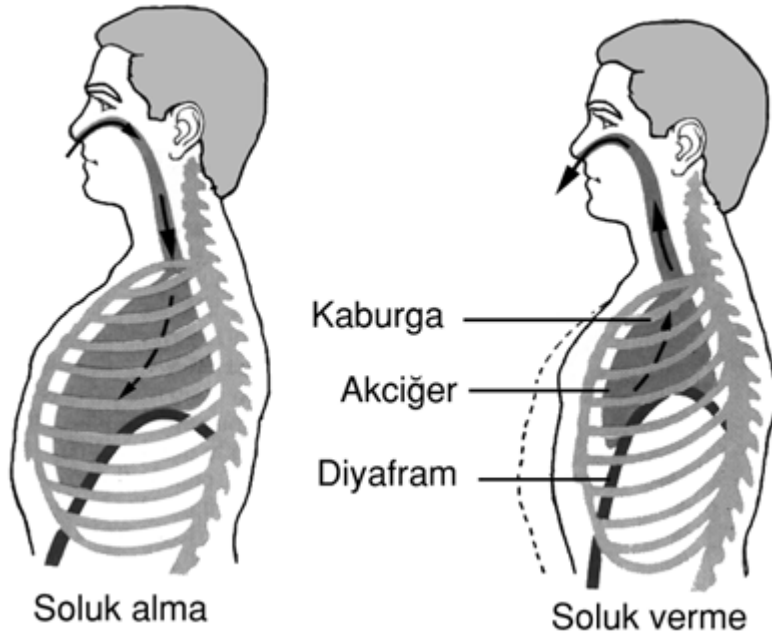
Diyafram, "...göğüs kafesinin alt açıklığı çevresi ve lumbal omurga ile kasın ortasındaki apenevroz arasında gerilmiş durumdadır. Kaburgalara, omurgaya ve göğüs kemiğine bağlıdır" (Toprak,1991,s.4).

Kısacası diyafram göğüs boşluğunda yer alan akciğerler ve kalp ile karın boşluğunda yer alan mide, bağırsaklar, akciğer gibi organları birbirinden ayıran bir kastır. Hafif kubbemsi bir biçimde durur.

Nefes alırken (inspirasyon) diyafram aşağıya karın boşluğuna doğru iner, gerilir (kubbemsi görünüm kayıp olur). Bu sırada sırt ve göğüs kasları da kaburgaları dışa doğru açarlar. İç ve dış basıncın etkisiyle akciğerler bir taraftan aşağıya diyaframı takip edip, karın boşluğuna doğru iner. Diğer yandan da akciğerler, kaburgaları takip ederek, yana, öne, arkaya doğru genişlerler. Bu arada alt kısımdaki kaburgaların (göğüs kafesine doğrudan bağlı olmadıklarından) üsttekilere oranla esnemesi daha fazladır. Bu nedenle akciğerlerin alt kısımları da üst kısımlarından çok daha fazla

genişler.(Dolayısıyla nefes alırken havanın, akciğerlere alt kısımlarından başlayarak doldurulmasının düşünülmesi yararlıdır. Nefes verme (ekspirasyon) sırasında ise durum tersinedir. Diyafram, başta karın kaslarının etkisi ile, yukarıya doğru hareketlenip, eski (kubbemsi) haline dönerken, akciğerler de, göğüs kafesini takip ederek, küçülürler. Hava böylelikle ağız veya burun yoluyla dışarı atılır.

“Kısacası, diyaframa nefes alınmaz, nefes akciğerlere depolanır ve boşaltılır. Bunu yaparken diyafram, sırt, göğüs ve karın kasları aktif rol üstlenirken, akciğerler gerçekte pasiftirler.”(Göğüş,2007 s3)

Şekil 3(<http://img508.imageshack.us/i/solunumsekil041ar1.gif/>)

Akciğerler

Göğüs kafesinin içinde, nefesi depolayıp boşaltan sağda üç, solda iki parçadan oluşan elastiki bir organdır. Sol tarafındaki ikinci parçanın (lobun) altına kalp yerleşmiştir. Solunumda akciğerlerin esneyebilme, açılıp daralma özelliği önemlidir. Ağırlığı yetişkin bir erkekte yaklaşık olarak 1300gr, kadınlarda 1000gr kadardır.

Yine yetişkin bir erkek akciğeri, soluk aldığı anda yaklaşık 5000 cm³, kadın akciğerleri soluk aldığı anda biraz daha az (yaklaşık 4000 cm³) hava alır.

Bütün akciğer kapasiteleri kadınlarda erkeklerden %20-%25 kadar azdır(Guyton, 1986 s675).

“Ancak akciğerlere bir miktar havanın tamamı alınıp verilmez. ‘Normal bir eskpirasyondan sonra yaklaşık 2300 cm³’ü akciğerlerde kalır.”(Guyton,1986 s675) yani soluk alma (inspirasyon) ve soluk vermede (ekspirasyon) kullanılan hava, sürekli olarak içeride bulunan depolanmış bu havanın üzerine konulmaktadır.

Solunumda akciğerlerin pasif olduğu, diyafram anlatılırken belirtilmiştir. Nefes alma (inspirasyon) sırasında, diyafram, karın, göğüs ve sırt kaslarının etkisiyle göğüs kafesi genişler ve daralır. Gerçekte akciğerler ile kaburgalar arasında bir boşluk vardır. Kaburgalar öne, yana, arkaya açılırken akciğerlerde yana, öne ve arkaya doğru genişler. Diyafram aşağıya doğru alçalıp genişlerken akciğerlerde aşağıya doğru hareketlenir ve genişler. “İntropulmener basınç ile dış hava basıncı eşit olunca nefes verme (ekspirasyon) başlar (Şenocak, 1990 s29).

Kaburgalar

Kaburgalar, önden göğüs kemiğine, arkadan omurgaya bağlanıp, akciğerler ve kalbi kafes gibi korumaya alan sağlam on ikişer kemikten oluşan iskelet sisteminin bir parçasıdır. Ancak, göğüs kemiği bölgesindeki kaburgalar, doğrudan göğüs kemiğine bağlanırken, alt taraftaki on, on bir ve on ikinci kaburga kemikleri doğrudan göğüs kemiğine bağlanmazlar. Bunlar birbirlerine bağlanarak tek bir biçimde göğüs kemiğine bağlanırlar.(Şenocak,1990 s29)

Solunumun gerçekleşmesine aktif olarak katılan inspirasyon (nefes alma) ekspirasyon (nefes verme) kaslarını da genel olarak tanımakta yarar vardır.

İnspirasyon (nefes alma) kasları;

- Diyafram
- Eksternal İnterkostal (kaburga dışı kaslar)
- Kostal kaldırıcılar
- Pektoralis majör ve minör
- Serratus anterior, parterior
- Boyun aksesuar kaslar

Ekspirasyon (nefes verme) kasları;

- Abdominal (karın) kasları
- Abdominal internal kas
- Abdominal eksternal kas
- Abdominal transvers
- Rectus Abdominalis
- İnternal interkostal (kaburga içi kaslar)
- Pasterior inferior serratus (Şenocak, 1990, s29)

5.SOLUNUM BİÇİMLERİ

Solunum biçimlerini genel olarak üç grupta toplamak olanaklıdır.

a) Clavicular (yüzeysel) solunum

Omuz nefesi de demek mümkündür. Göğüsün üst yarısına alınan nefes biçimidir. Omuzlar kalkar, kafatasına doğru göğüs yükselir, bununla birlikte boyun kasları da hareketlenir ve dışa doğru gerilirler. Bu durumdan, larenks te etkilenir, sıkışma olur. Larenks kaslarının uzun süreli kasılması nedeniyle, şan yapanlar için tavsiye edilmez.(Gögüş,2007)

b) Thoracic Solunumu

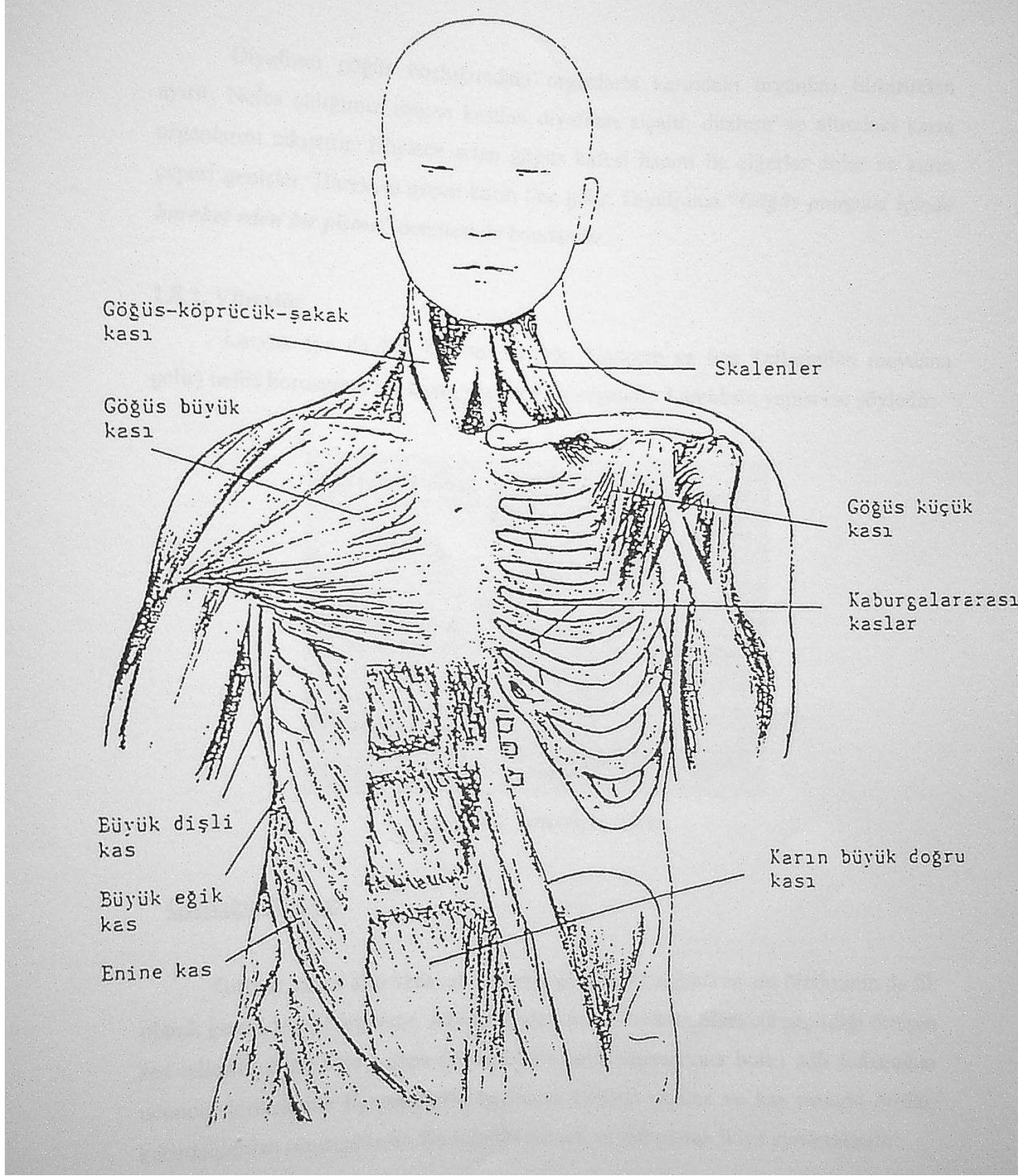
“Clavicular solunuma göre kaburgalar, dolayısıyla akciğerler biraz daha genişlese de, alt göğüs boşluğu ve karın boşluğu yeteri kadar hareketlenip genişlemez. Bu nedenle şan yaparken tercih edilmez.”(Gögüş,2007)

c) Diyafragmatic(Diyaframa dayalı) solunum

Şan yaparken kullanılması gereken solunum biçimidir. Burada bir yanlış anlaşılmayı ya da yanlış kullanımı tekrar hatırlatmakta yarar görülmektedir. Özellikle ilk şan çalışmalarında bazı şan öğretmenlerinin “diyaframa nefes al” uyarıları nedeniyle öğrencilerin, diyaframı içine nefes alınan bir organ olarak algıladıkları zaman zaman gözlenmektedir. (Oysa öğretmen; diyaframa nefes al derken, diyaframa doğru nefes alınmasını, nefesin ciğerlerin alt kısmından başlayarak dolmasını kastetmektedir) Bu nedenle diyaframın ne olduğu, nefes alıp vermede ne gibi görevlerinin olduğu öğrenciye iyi açıklanmalı yanlış anlaşılmalara meydan verilmemelidir.(Göğüş,2007)

“Diyafram, birçok duygunun ilk ivme kazandığı yerdir denilebilir. Korku, sevinç, ağlamak, gülmek, esnemek gibi duygu ve açıklamalar, diyaframın gerilmeleri, kasılmaları, titremeleriyle belirirler.” (İkesus, 1966, s.1)

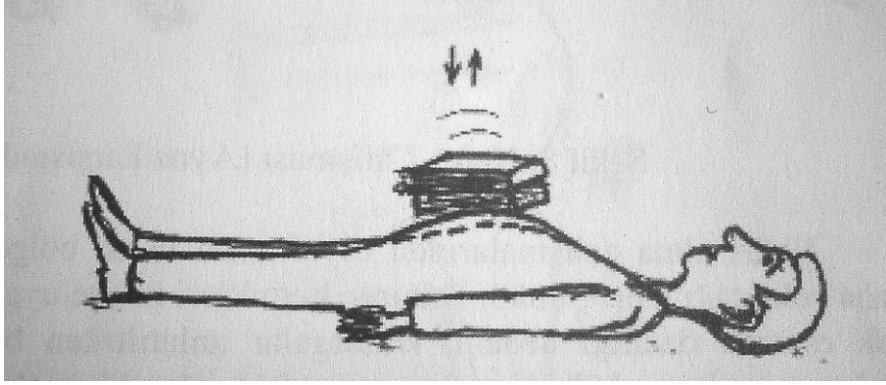
Nefes alıp vermede yapay olarak göbük şişirmek veya karın kaslarını abartılı bir biçimde dışa itmek veya içe çekmek yerine diyaframın ve diğer kasların nasıl hareket ettiğini ve solunumun nasıl gerçekleştiğini anlamak ses eğitiminde önemli yer tutmaktadır.

Şekil 4 (Aycan,2005)

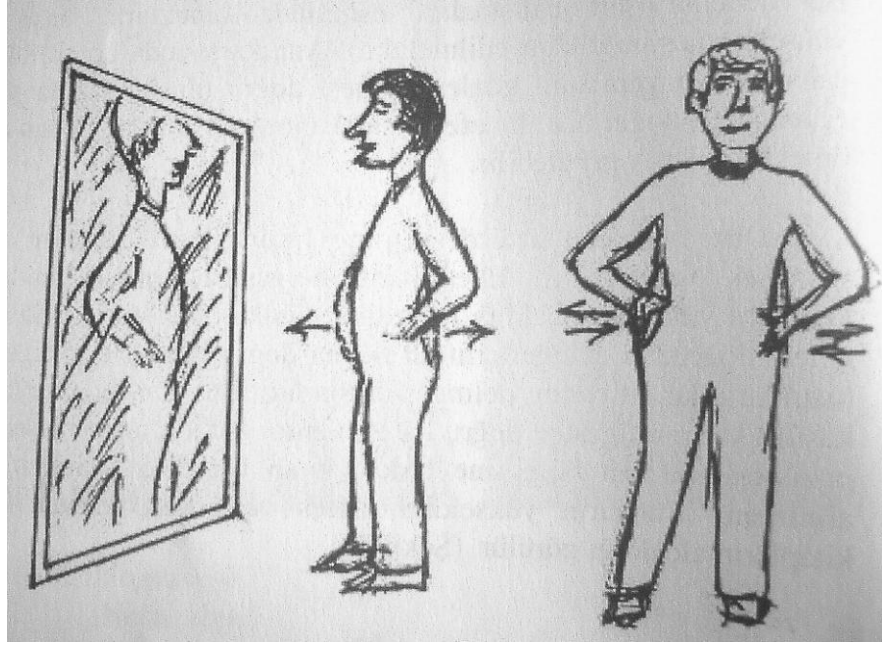
6.NEFES GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

Düz bir yere yatılır, (uyur gibi düşünülür), vücut yumuşak ve rahattır. Eller karın bölgesine konulduğunda karın bölgesinin yükselip alçaldığı hissedilir. Çünkü sırt üstü yatarken alınan nefes, doğrudan akciğerlerin alt ucuna doğru gider ve akciğerler alt bölümden itibaren dolmaya başlarlar. Bu durumda diyaframın kasılıp karın bölgesine doğru hareketlenmesi daha rahat hissedilir. Bu pozisyonda karın bölgesine birkaç kitap üst üste konulursa, nefes alınırken, kitapların yükseldiği, nefes verilirken, karınlar beraber alçaldığı görülür.

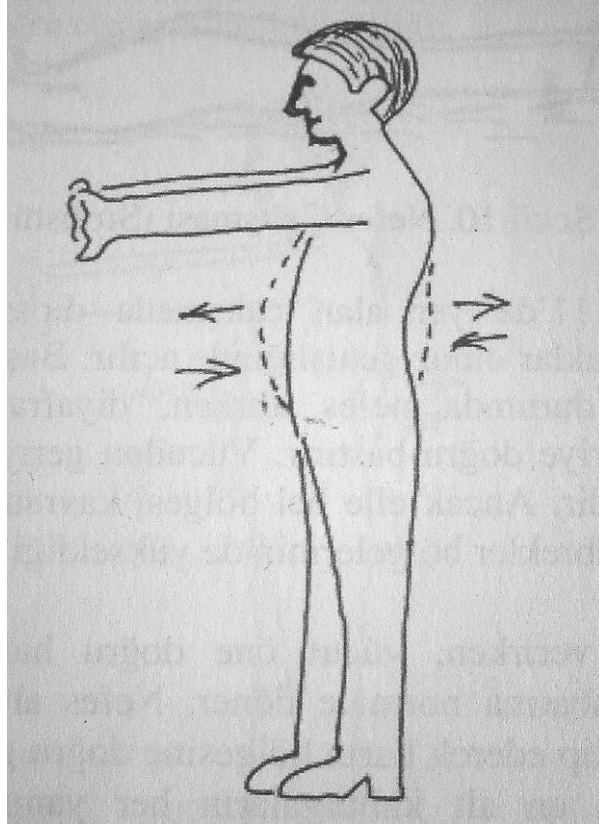
Şekil 5 (Göğüş, 2007)

Nefes alıp vermeyi ve gözlemlemeye yönelik ayna karşısında yapılan bir çalışma

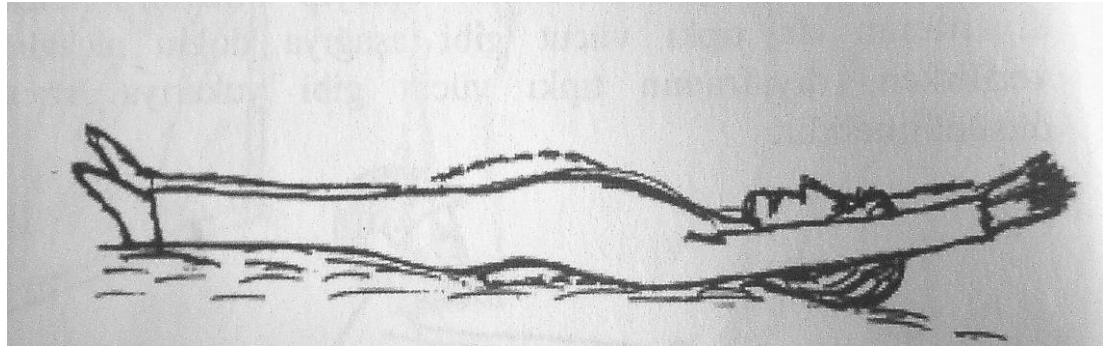
Şekil 6 (Göğüş, 2007)

Bu çalışmada omuzlar kalkmamalı, karın bölgesinin yanlarda, önde ve arkada (böbreklerin iki yanı) dışarı doğru nasıl şiştiği gözlemlenmelidir. Ayaklar omuz genişliğinde açılır. Eller, öne doğru uzatılıp sağ ve sol el parmakları önde kenetlenir, avuç içleri dışarıya bakmaktadır. Öne doğru eğilirken (esneme gibi) aşağı doğru hafifçe çökerek nefes alınıp, (omuzlar yükselmemeli) esneyip bırakılır. Nefes alınırken diyaframında tıpkı vücut gibi aşağı doğru alçaldığı, nefes verilirken, diyaframında tıpkı vücut gibi yukarı doğru hareketlendiği düşünülmelidir.

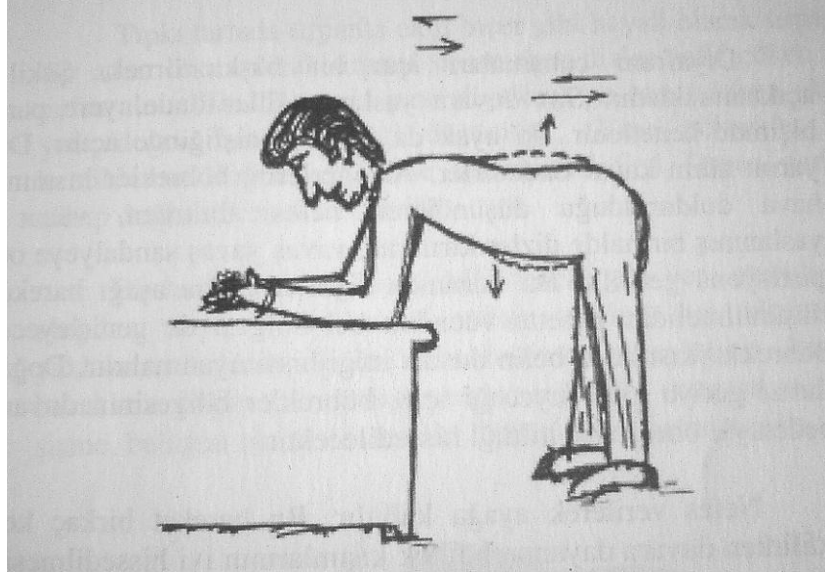
Şekil 7 (Göğüş, 2007)

Nefes çalışmalarında başka örnek de aşağıdaki şekilde yer almaktadır. Çalışmada şekildeki gibi yere sırt üstü yatılır. Eller başın üst kısmında (varsa) yatağın baş kısmına doğru uzatılır. Nefes alırken (esner gibi) eller ve ayaklar gerdirilir. Karnın yan, ön kısmı ve bel düşürülür. Nefes alırken belin iki yanında genişleme hissedilmelidir.

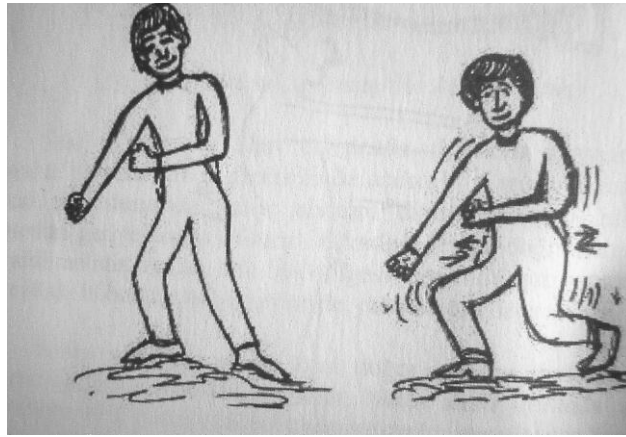
Şekil 8 (Göğüş, 2007)

Aşağıdaki şekilde yer alan çalışmada dirsekler masanın üzerine konur. Ayaklar omuz genişliğinde açılır. Baş masanın üst yüzeyine bakar. Bu durumda nefes alırken, diyafram karın bölgesindeki organları geriye doğru bastırır. Nefes verirken, vücut öne doğru hafifçe ilerler. Belin iki yanındaki kabarma normale döner.

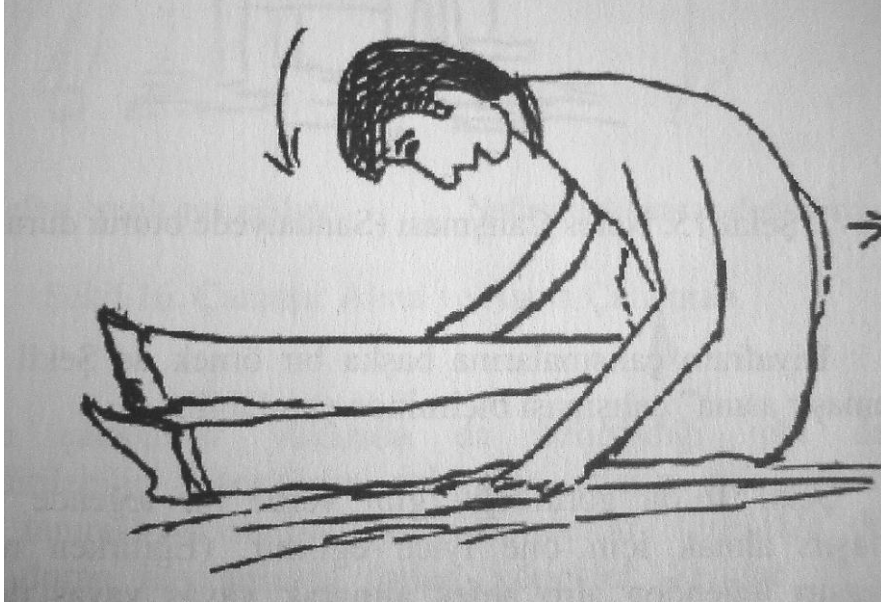
Şekil 9 (Göğüş, 2007)

Bir diğer diyafram çalışması da “tırpan” hareketidir. Tıpkı tarlada tırpanla ekin biçer gibi hayali olarak tırpan tutulur. Bir adım öne atılarak tırpanı savururken dizler hafif çöker, çökerken nefes alınır. Bu durumda yine diyafram ve onu takiben akciğerlerin yere doğru hareketlendiği düşünülür.(Yine böbrekler ve leğen kemiklerine doğru genişleme hissedilmelidir.)Tırpan geriye doğru alınıp doğrulurken nefes verilir.

Şekil 10 (Göğüş, 2007)

Bir başka çalışmada, aşağıdaki şekildeki gibi yere oturulur, eller diz altından veya ayak baldırlarından tutulur, baş dizlere oldukça yaklaşmış biçimde eğilir. Bu durumda nefes alınır. Karın bölgesi bacaklara doğru çok genişlemeyeceği için omurganın iki yanında şişme, belirgin olarak hissedilir. Doğrulurken nefes verilir.

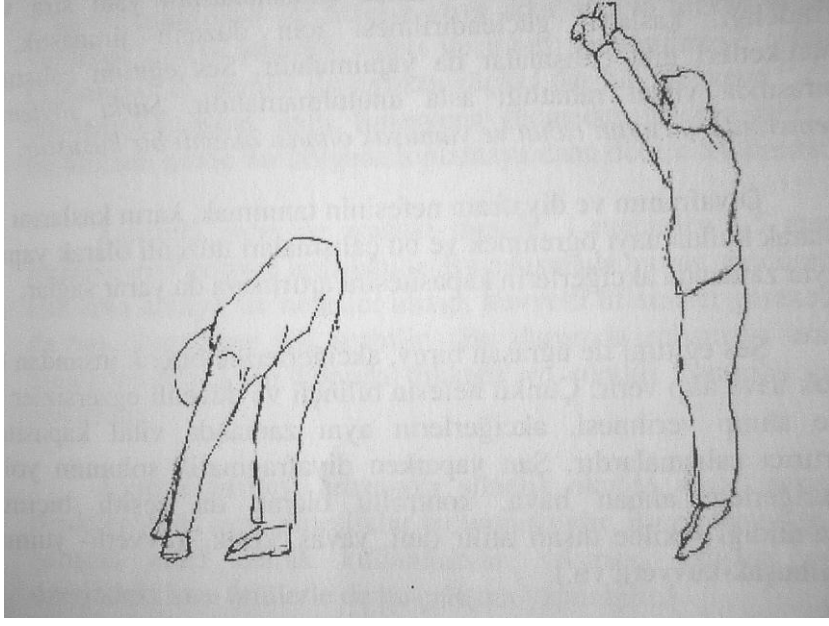
Şekil 11 (Göğüş, 2007)

Bu çalışmada aşağıdaki şekildeki gibi sandalyeye oturulur, tek diz çekilirken nefes alınır. Karın bölgesi çekilirken ayak nedeniyle öne doğru yeterince hareketlenemez. Bu nedenle belin, böbrekler kısmının daha çok hareketlenip sandalyeyi geriye doğru ittiği hissedilmelidir. Ancak vücutla sandalye gerçekten itilmemeli, kontrol sağlanmalıdır. Diz indirilirken, nefes verilir. Sonra diğer diz ile hareket tekrarlanır.

Şekil 12 (Göğüş, 2007)

Diyafram çalışmasına başka bir örnek de çamaşır asma çalışması biçiminde yapılabilir. Bu çalışmada yerde bir leğende yıkanmış bir çamaşır almak için öne eğilir. Eğilirken nefes verilir. Çamaşırı leğenden alıp nefes alınarak yavaş yavaş doğrulup ayak parmak uçlarında iyice yükselerek çok yukarıda olduğu varsayılan bir ipe çamaşır asarmış gibi uzanılır. Çamaşır “hayali ipe” asılınca nefes verilerek ikinci bir çamaşır almak için yere eğilir.

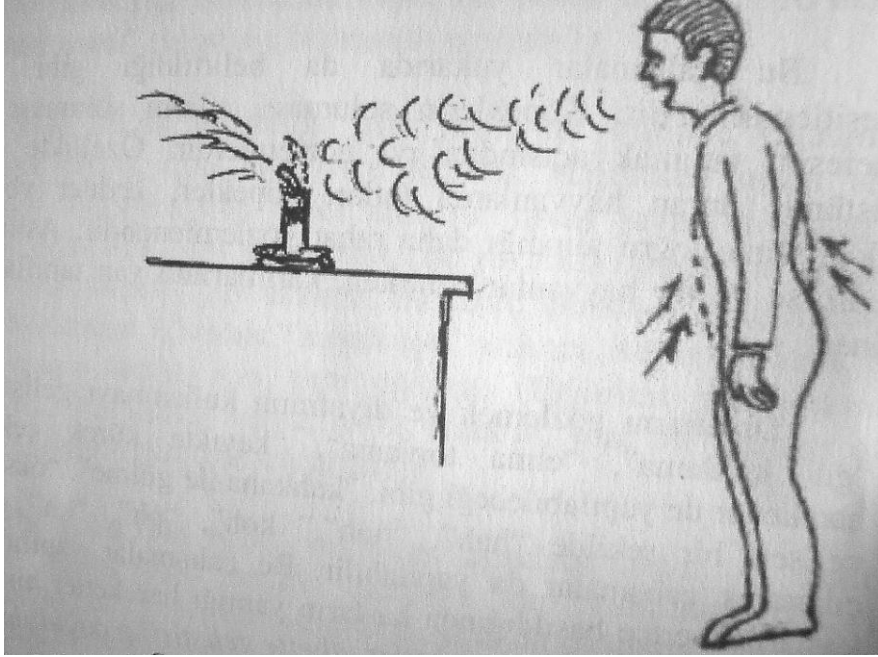
Şekil 13 (Göğüş, 2007)

Bu çalışmalar yukarıda da belirtildiği gibi daha da çeşitlendirilebilir. Köpeklerin soluması, atların soluması diyafram nefesini tanımak açısından iyi gözlemlerdir. Özellikle dört ayak üstünde duran hayvanlarda nefesin diyaframa doğru alındığı daha rahat gözlemlenebilir. Aslında dikkat edilirse bu tür hayvanlar solurken, karınlarının yan tarafları şişer ve iner.

Diyaframı gözlemek ve diyaframı kullanmayı geliştirmek için “ gül koklama” ,“elma toplama” , “kayıpta kürek çekme” gibi hareketlerde yapılabileceği gibi, “kahkaha ile gülme”, “öksürme”, ani ve sert bir şekilde “hah” ,”hoh” , “koh”, “ph”, “kh” gibi sesler çıkararak çalışmalar da yapılabilir. Bu çalışmalar yapılırken, karın kaslarına sertçe basıldığında kasların yaptığı hareketler hissedilebilir. Ses eğitiminde ses ve nefes çalışmalarının yanı sıra vücut zindeliği, kasların güçlendirilmesi için düzenli jimnastik, yer hareketleri gibi çalışmalar da yapılmalıdır. Ses eğitimi çalışmaları sırasında vücut rahatlığı asla unutulmamalıdır. Şarkı söylemenin temelinde vücudun rahat ve yumuşak olması önemli bir husustur.

Ses eğitimi ile uğraşan birey, akciğerlerine birçok insandan daha çok hava alıp verir. Çünkü nefesin bilinçli ve düzenli egzersizler yolu ile alınıp verilmesi akciğerlerin aynı zamanda vital kapasitesini artırıcı çalışmalardır. Şan yaparken diyafragmatik solunum yoluyla akciğerlere alınan hava, kontrollü

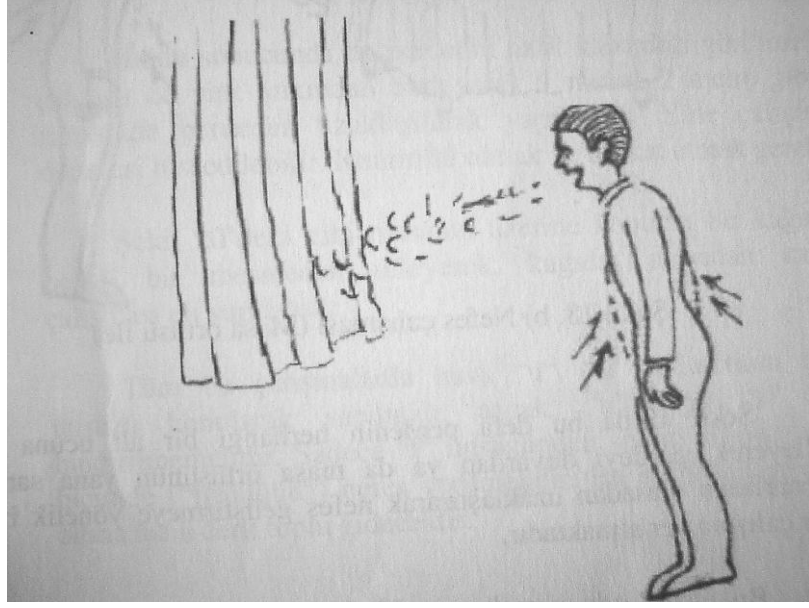
olarak da çeşitli biçimlerle istenildiği şekilde dışarı atılır.(ani, yavaş, kesik, kuvvetli- yumuşak, yumuşak- kuvvetli vb...)

Şekil 14 (Göğüş, 2007)

Masanın üzerine bir mum konulur. Söz gelimi bir metre uzaklıktan bir nefeste veya arka arkaya birkaç nefes alınıp verilerek muma üfleme suretiyle mum söndürülmeye çalışılır. Bu çalışmada “f” ünsüzü ile birlikte küçük/ dar bir “u” veya “ü” ünlüsü düşünülmeli ancak ünlü, fonasyona geçmeden üflenmelidir. Zamanla mum ile aradaki mesafe bir metreden bir buçuk- iki metre gibi gittikçe arttırılabilir.

Bir diğer egzersiz masanın üzerine konulan bir kağıdın altına belirli bir mesafeden üfleterek kağıdın masadan kaldırılması çalışması da yapılabilir.

Şekil 15 (Göğüş, 2007)

Staccato nefes çalışmaları da diyafram hareketlerinin gözlenilebilmesi açısından kolaylık sağlar. Staccato olarak dışarı her nefes verişte karın bölgesindeki kaslar başta olmak üzere daha açık olarak nefesin nasıl dışarıya atıldığını ayna karşısında gözlemlenebilir ya da elle kontrol edilerek hissedilebilir.

İleriki aşamalarda aşağıdaki gibi ritmik nefes alıp vermeler de çalışılabilir.

Egzersizlere renklilik sağlanması açısından piyano ile eşlik edilebilir. Tren çalışması da öğrenciler üzerinde (özellikle koro nefes açmalarında) güzel izlenimler bırakmaktadır.

Bu egzersiz de “ph” , “th” , “kh” ünsüzlerin arasında sanki “ı” varmış gibi düşünülür. “ı” ünlüsü ani olarak bir nefeste ritmik olarak dışarı atılır. Egzersiz tıpkı bir trenin kalkması ve hızlanması gibi çok ağır tempoyla başlanır giderek hızlanarak devam eder.

Her iki çalışmada vücut ve boyun yumuşak olmalı, kasılma olamamalıdır. Çalışmadan sonra boyun sağa sola- öne arkaya yavaş yavaş hareket ettirilip boyun yumuşatılır. Baş ile daire çizilebilir. Omuzlar öne arkaya hareket ettirilerek omuz kaslarının gevşemesi sağlanabilir.(Göğüş,2007)

Yukarıdaki nefes egzersizlerinin tümü Gögüş, 2007 “Sesin Bakımı, Korunması ve Eğitimi” kitabından alınmıştır.

7.SES OLUŞTURMADA VE ŞARKI SÖYLEMEDE ÖZEN GÖSTERİLMESİ VE UYGULANMASI GEREKEN İLKELER:

Nefes alırken havanın, gırtlığın biraz arkasından geçerek, sırt bölgesine ve akciğerlere dolduğu düşünülür ve hissedilir. Nefes burundan ya da ağızdan alınabilir. Her ikisinde de yukarıdaki kurallar geçerlidir. Yalnız, burundan nefes almak, ağızdan nefes almaya göre biraz daha gürültülüdür. Bazı ses eğitimcileri tiz notalara çıkmadan önce burundan nefes almayı önerirler. Ünlü tenor Enrico Caruso “nefesi ağızdan ve burnundan aynı anda havayı emer gibi aldığını söylemiştir.(Yurdakul, 2000)

Nefesin ağızdan ya da burundan alınması sürekli tartışılan bir konudur. Yukarıda görüldüğü gibi hem burundan hem de ağızdan nefes almak daha sağlıklıdır.

“Nefes tamamen alındıktan sonra ve şarkı söyleme durumunda sırt bölgesindeki kaburgalar, özellikle gergin tutulmalı. Bu gerginliğin bozulmaması için karın kasları, orta tonlarda hafifçe, tiz tonlarda kuvvetlice sıkılarak kaburgalara destek vermeli. Bu uygulamalar sırasında aşırı uygulamalardan kaçınılmalıdır.” (Yurdakul, 2000)Bu da gösteriyor ki; nefes egzersizlerinin bir sporcu gibi düzenli olarak yapılması gerekmektedir.

Yukarıdaki bilgiler ses eğitimi toplu ses/ koro eğitiminde doğru nefes alıp vermek için uygulanması gereken teknik bilgileri içermektedir.

8.LARENKS (Vibratuvar Sistem)

Larenksin büyüklüğü cinse ve yaşa göre değişir. Erkeklerde kadınlarda olduğundan daha büyük ve daha geniştir. Bülûğ çağına kadar pek az geliştikten sonra birden bire 15-20 ay içinde çabucak büyüyerek erkeklerde 25, kadınlarda ise 22 yaşında tam şeklini alır, 30'dan sonra kemikleşmeye başlayan larenksin bu hali hayatın sonuna kadar sürer. Larenksin çevresi, tiz seslerde az, kalın seslerde daha geniştir. Ortalama olarak bu çevre, kadınlarda 112 mm ve erkeklerde 136 mm dir. Dış görünüşü, tepesi kesik ve baş aşağı duran bir üçgen piramide benzer. Bir yüzü arkada,iki yüzü öndedir.Köşelerinde,biri tam önde ikisi de iki yanlarındadır.Yüzlerden biri,sağa ve öne,öteki,sola ve öne bakmaktadır.Her iki yüzünde alt kısımları biraz kabarıktır.Üstleri ise düzdür.(İkesus,1966)

Gerçekten şan çalışmalarında bütün vücudun yumuşak ve rahat olmasına özen gösterilmelidir. Özellikle ses üretimini aktif olarak üstlenen larenkse baskı uygulanmamalıdır. Hyoidi aşağıya bastırmak, larenksi kasmak, tiz seslerde aşırı yükseltmek, pes seslerde aşırı şekilde aşağı bastırmak, larenksi öne çekmeye çalışmak, boynu kasılı bir şekilde tutmak, larenksin üst kısmını içeri doğru kapamak (sıkmak), larenksin tüm yapısına zarar vereceğinden, çalışmalarda azami dikkat sağlanmalı, özellikle larenks ve boyun bölgesinin yumuşak olmasına özen gösterilmelidir. (Göğüş,2007)

8.1.Glottis

Vokal kordlar arasında kalan açıklığa glottis denir. Bu açıklığın durumu, anlam veya verilecek nefesin ses perdesine göre daralır veya genişler.

8.2.Mukoza, Lenf, Damar ve Sinirler

Gerek larenks, gerekse farenks mukoza ile kaplıdır. Bu mukoza tabakası sayesinde sistemin, sürekli nemli ve kaygan olma özelliği vardır. Larenks aynı zamanda larenks arteri ile beslenir ve lenf damarları da mukozanın altına ağ gibi yayılmışlardır. Larenks sinirleri de damarlarla birlikte bütün larenksi ağ gibi sararlar. Bu kusursuz kurgu, larenkse mükemmel bir işlevlik kazandırır.

9.SES ÜRETİMİ – VİBRASYON

Ses üretimi, solunumun bambaşka bir boyutunu oluşturmaktadır. Solunum sırasında ses dudakçıklarının birbirleriyle titreşmeleri ile ses üretimi, diğer bir ifadeyle fonasyon oluşur.

Gerçek ses tellerinin her ikisi de ön kısımda tiroid kıkırdağının üç çukurundan çıkarlar. Arkada aritenoid kıkırdaklara bağlanırlar. Yalancı ses telleri, gerçek ses tellerinden 2-3 mm yukarıdadırlar. Gerçek ses tellerinin altında, supglottik bölge yer alır ki, bu bölgenin şan çalışmalarında tını karakterine katkısı olduğu düşünülmektedir. (Şenocak,1990)

Larenksin hareketleri; larenks kendisine yay gibi sarılmış, karşılıklı çalışan kasların etkisiyle yukarı ve aşağı hareket etme özelliğine sahiptir.Bu şekilde larenksin aşağı ve yukarı hareketlerinde herhangi bir değişme glottisin üzerindeki hava kapasitesini azaltır veya çoğaltır.... Derin bir “oo” dan, yüksek bir “ii” sesine doğru olan ünlemler seslerde larenks yukarı doğru yükselir.Lakin bunlar sınırlı bir limittedir...İstirahatta larenks boynun ortasında bulunmakta, konuşma ve şan esnasında nispeten minimum bir hareket yapmaktadır.(Şenocak,1990, s.35-36)

Şarkı söyleme sırasında veya şan çalışmalarında larenksi abartılı bir şekilde aşağıya bastırmak ya da yukarıya çekmek ses için risklidir. Şenocak’ ında belirttiği gibi larenksin aşağı yukarı hareketi şan yaparken sınırlı olmalıdır, çeşitli kaynaklar 3-5mm arasını göstermektedir.(Göğüş,2007)

Çocukluk döneminde genelde soprano ve alto olarak adlandırılan çocuk sesi, ergenlik dönemiyle, kızlarda ve erkeklerde larenksin gelişimine bağlı olarak farklılıklar gösterir.

Bir çok eğitimci profesyonel ses eğitimini genelde kızlarda 16-17, erkeklerde 18-19 yaşlarında başlatılmasının uygun olacağı görüşündedirler.

Ses, insan doğduğunda net ve temizdir.Çalışma ile gelişir, büyür, parlaklaşır ve etkileyici bir özellik kazanır.Yaşlılıkta seste daralmalar, küçülmeler, zayıflamalar görülür. Genelde kadınlarda 60-65, erkeklerde 50-55 yaşlarına doğru ses genişliği daralmaya başlar. Bu yaşlarda ses rengine değişmeler ve tiz tonda kaybolmalar görülebilir.

10.REZONATÖR SİSTEM

Ses tellerinin hemen altından başlayarak, burun ve dudaklara kadar uzanan farenks, burun boşluğu, öztaki borusu, burnun iki yanında bulunan konkalar, sinüsler hatta bir bakıma göğüs boşluğunu da içine alan, larenkste oluşan ham, primer sesi büyütüp belli bir karektere ulaşmasını sağlayan “rözonans” boşluklarının yer aldığı sisteme “ rezonatör sistem denir. Ses, bu sisteminde devreye girmesiyle belli bir büyüklüğe, bir tınıya, renge ulaşır, zenginleşir. Rezonatör sistemde yer alan organlara rezonatörler denir. (Göğüş,2007)

Rezonans boşluklarına göğüs ve kafa bölgesinden olmak üzere iki bölgede toplamak gerekir. Pes tonlarda larenks altı rezonatör bölgelerde rözenans hissedilebilir. Kafa bölgesindeki rözenans boşlukları daha çok ince seslerde belirgindir. Şan yaparken sesin göğüs registerinden baş registerine, baş registerinden göğüs registerine geçişlerinde seste kırılma, ezilme ya da ses kalitesinde herhangi bir düşüş olmamalıdır. (Göğüş,2007)

Bazı eğitimciler, baş ve göğüs registerinden başka bir de orta registerin olduğundan bahsetmektedirler. Gerçekten, göğüs registerinden kafa registerine geçişte iki farklı bölgedeki seslerin kaynaşması açısından ortak bir bölgeden bahsedilmesi gerekmektedir.(Göğüş,2007)

Kafa bölgesindeki rezonatörler, ses tellerinin hemen üstünden başlayarak burun ve dudaklara kadar uzanır. Ses tellerinin hemen üstünden başlayıp orta ve yukarı farenks arka duvarı, yumuşak ve sert damak, yanaklar, frontal maksillar, sfenoid sinüs boşlukları, dişler, dil hep kafa bölgesindeki rezonatör organlarıdır.(Göğüş,2007)

10.1.Rezonatörlere yönelik masaj çalışmaları

Rezonatör sistemdeki organların zinde kalmasına ve rezonans çalışmalarını geliştirmelerine yönelik birkaç örnek alıştırma aşağıda yer almaktadır.

1) İki elin ikinci ve üçüncü parmaklarıyla yüzdeki sinüslerin olduğu bölüme, hafif hafif vurularak yapılır. Bunu yaparken ağız büyükçe açılıp dudaklar “o” harfi pozisyonuna getirilir.

Aynı şekilde frontal sinüse de iki, üç, dört ve beşinci parmaklar birleştirilerek çalıştırılabilir.

2) Aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi burun kıkırdaklarının, burun kemikleri ve elmacık kemikleri ile birleştiği köşeye ellerin orta parmakları ile daireler çizilir. Bu arada burundan nefes alınır. Bu belirlenen köşede birkaç daire turu yapıldıktan sonra yine burnun yüz kemikleriyle birleştiği kenara sertçe basarak orta parmaklarla frontal sinüse doğru çıkılır, alından sonra frontal sinüsün iki yanına doğru parmaklar açılır, şakaklar civarında masaj hareketi biter.

3) Çiğneme hareketi: Ağızda lokma çiğnenir biçimde çene açılır, kapanır (dişler birbirine değmemelidir.) dudaklar bu işleme katılmalı, dil ve damak hissedilmelidir.

4) Ağız ve dudaklar kapalıyken “m” veya dudaklar açıkken “n” ile çalışılabilir. Özellikle nazal bölgede oluşan “m” ve “n” ünsüzleri rezonansı hissettirici egzersizler olarak yararlı olabilir.

5)Esneme hareketiyle de rezonans bölgeleri tanınabilir. Söz gelimi aniden hayrete düşmüş gibi ağız ve burundan genişçe nefes alınır. Nefes alınırken ağızda “üşüyen yerler akılda tutulur, fonasyon sırasında bu “üşüyen” bölgelerin üst kısmında bir ünlü seslendirmeye çalışılır.(Göğüs, 2007)

Yukarıdaki çalışmalar toplu ses eğitimi/koro eğitimi ve bireysel ses eğitiminde kullanılmasında fayda vardır.

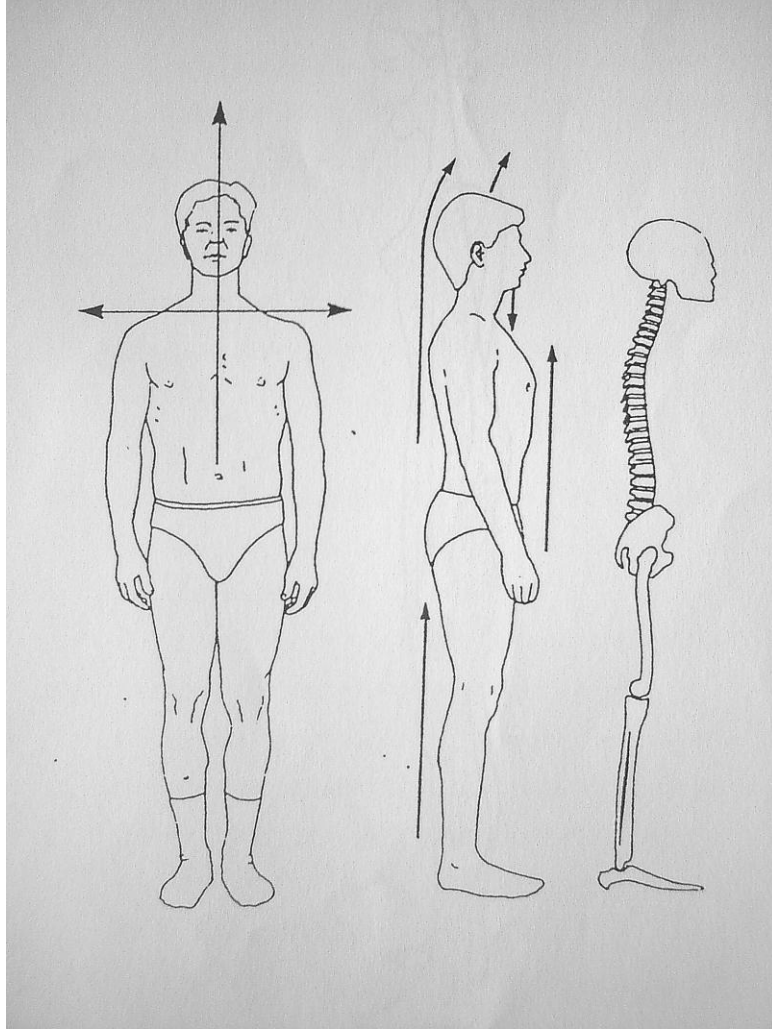
10.2.Postür

Postür (doğru ya da düzgün duruş, vücudun dengeli olarak bir çizgi üzerinde durmasıdır. İyi bir postür etkili bir solunum ve sağlıklı şarkı söylemenin ilk koşuludur. Ses eğitimi alan bir kişi ilk olarak doğru vücut duruşunu öğrenmelidir. İnsanlar küçük yaşlardan itibaren kötü postür alışkanlıklarını düzeltmeye teşvik edilirler. Çünkü düzgün postür yalnızca ses sanatçılarının değil herkesin kendisine güvenini artırır. Doğru felsefesinde iyi postürün kişinin iç huzuruyla ve beynin doğru çalışmasıyla ilgili olduğu düşünülmektedir. Kişinin postürünün dengeli olduğunu söylemek için kafanın, göğüs ve kalça omurga tarafından hepsi birbirinin altına gelecek şekilde desteklenmiş olması gerekmektedir. Kafanın duruşu, çenenin serbest olmasına izin verecek şekilde olmalı, boğazı geriye çekmemeli dolayısıyla bu bölgedeki kasların gerilmesine sebep olmamalıdır. Kafanın bu duruşu boyunda bulunan organların serbest kalmasını sağlar. Yüksek ya da dışarıda olan göğüs omurların geriye gitmesine sebep olur.

Önemli olan bu durumda omuzların serbest olması ve vücuttaki gerginliğin giderilmesidir.

1971 yılında 'Good' adlı İngiliz araştırmacı postürün, iskelet sistemiyle kaslar arasındaki dinamik dengeye bağlı olduğunu ortaya koymuştur. Durağan ama rahat ve akıcı bir hareket sağlayan düzgün postürle kendimizi hem daha hafif hisseder hem de hareketlerimizi zorlamadan yapabiliriz.(Ömür, 2001)

Bir ucu kafanın tam üstüne ve bir ucu göğüs kafesine bağlı iplerle asılı olan bir kuklayı hayal etmek, düzgün duruş için yardımcı olabilecek bir yöntemdir. Bu yöntem kafayı dik tutmamızı sağlayacak, göğsü kaldıracak ve kalçanın 'ses eğitimine uygun' pozisyonda durmasını sağlayacaktır.

Şekil 16 (Aycan, 2005)

“Bez bebek gibi kafa, kol ve bacaklardan oluşan vücudun asıl bölümlerini gevşek bırakan egzersizlerde vücut rahatlığı ve doğru duruş için yararlıdır.” (Vernand, 1967)

Kanat çırpma gibi kolları çırpma ve her çırpışta psikolojik etkiyi arttırmak için parmak uçlarında yükselmek de doğru duruş için iyi bir egzersiz olacaktır. Bu hareket omuzları rahatlatır ve göğsü genişletir.

Şancı- aktör, kılıcını çekmek üzere her an hazır bekleyen bir silahşör gibi, harekete geçmek için kendini hazır hissetmelidir. Karın kasılmadan biraz içeri çekilir, fakat özellikle üst karın kaslarının gerilmesi diyaframın aşağı inmesini engelleyebilir.

Sabahları yapılacak sırt, boyun ve bel kaslarını rahatlatacak jimnastik hareketleri de duruşumuzun düzelmesine yardım eder.(örneğin; Hatha Yoga adı

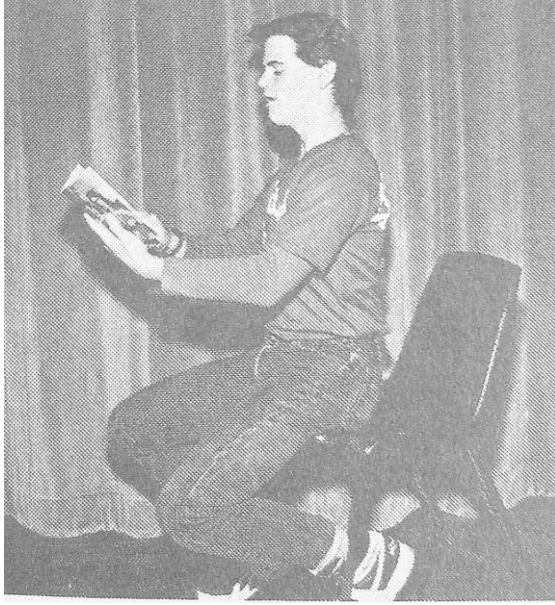
verilen bir yoga çeşidinde yapılan hareketler duruşumuzun düzelmesine yardım etmektedir.)

10.3.Şarkı söylerken “düzgün” (doğru) duruş” için yapılması gerekenler ise şunlardır.

- a) Gövdedeki tüm kaslar serbest bırakılmalı.
- b) Sağ veya sol ayak biraz öne atılmalı. İki ayağın arasındaki açıklık 15- 20 cm kadar olmalı. (not: kalça genişliği kadar açılmalı)
- c) Yere ne ayakların topuğuyla ne de ayak uçlarıyla basılmalı. Yere tüm ayak tabanlarıyla basılmalı ve tüm alıştırmalar boyunca bu durum korunmalı.
- d) Kollar hafifçe geriye çekilip biraz öne çıkarılmalı.
- e) Kollar omuzları kasmadan serbestçe iki yana bırakılmalı.
- f) Omuz başları hafifçe öne doğru ittirilmeli.
- g) Eller, bacaklara yapışmadan biraz dışa açık duruma getirilmeli.
- h) Yüz, hafif gülümser bir durum almalı, gözlerinin içi gülmeli.
- ı) Alt çene serbest olmalı. Tüm alıştırmalar boyunca hiç kasılmamalı ve öne itilmemeli.
- i) Dil, dil yatağında serbestçe durmalı, ucu ön alt dişlerin arkasına dokunur durumda olmalı.
- j) Gövdedeki tüm kasların serbest olup olmadığı yeniden gözden geçirilmeli.
- k) Tüm bu işlemleri yaparken belleği boşaltmalı, düşünceyi yalnızca soluk alma üzerine yoğunlaştırılmalı.(AYCAN, 2005, Yüksek lisans Tezi)

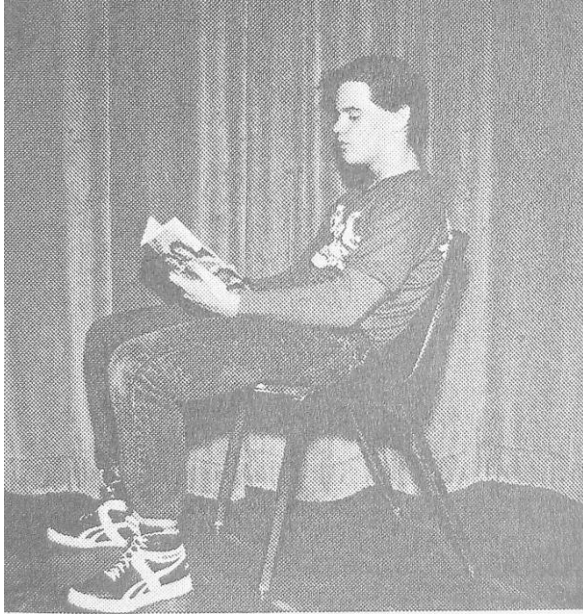
Koro Çalışması Sırasında Düzgün Duruş ve Yanlış Duruş:

Doğru duruş

Şekil 17

Yanlış duruş

Şekil 18 (Hinshaw Music Textbook Division, Sing, 1988)

11.ARTİKÜLER SİSTEM

Larenkste elde edilen ses, ağızdan çıkarken, dişler, sert damak, yumuşak damak, dil, alt çene, üst çene, dudaklar ve yanakları çeşitli şekillerde birbirleriyle etkileşimleri sonucunda oluşan sızmalı, patlamalı ünsüzler ve ünlüler marifetiyle hecelere, sözcüklere, cümlelere dönüşür. Bu yolla da insan sesi ve sesin anlatım gücü inanılmaz bir zenginlik kazanır... İşte sesin anlatım gücünü harfler, kelimeler, cümleler kazandırma yolu ile güç katan bu organlar bütünü “artiküler sistemi” oluşturmaktadır.(Göğüş,2007)

Konuşma sesleri sesli ve sessiz fonemler olmak üzere iki sınıfa ayrılırlar. Sesliler ağız boşluğu rezonansı ile oluşurlar. Larenks tarafından üretilen ses, ağız boşluğunun aldığı her şekil için ayrı bir sesli fonemi (ses ögesi) oluşturur.

“Sessiz fonemler, larenksten çıkan sesin artiküler organlar arasında gürültülü bir şekilde sürtünmesiyle çıkar.”(Çevik, 1999)

Şarkı sesinde olduğu gibi konuşma sesinde de bulunan tını, gürlük ve süre gibi temel özellikler, cümlenin yapısına göre ona müzikal bir anlam kazandırır. Cümlenin anlamını, içinde yer alan sözcükler kadar, doğru ve yerinde kullanılan aksanlar da belirler. Melodik, dinamik ve ritmik aksan olarak ifade edilen ve her dilin fonetik özelliklerine göre farklılık gösteren, artistik ve heyecansal anlatımı belirleyen aksanlar, konuşmacının artikülatör sistemini kullanabilme yeteneği ile yakından ilişkilidir.(Belgin,1995)

11.1.Dil

“Simgeler ve sözcükler oluşturmak için tanımlanmış bir damga takımı ve bunların, anlamlı bir iletişim aracı olarak deyimler ve tümceler (ya da bir örü) oluşturmak üzere kullanımın yöneten söz dizim kuralları takımı”(BSTS / Bilişim Terimleri Sözlüğü 1981)

“ İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan”(TDK Sözlüğü, 1974)

Dil ve müzik çok önemli iki iletişim aracıdır.

11.2.Diksiyon

“ Konuşulan dilde sözcüklerin, vurgu, anlam ve heyecan duraklarının anlamını vererek söyleme.”(TDK Sözlüğü, 1974)

“ Söz söylerken duygu ve düşünceleri, üslubuna uygun olarak belirtmek için sesin uyumu, söylenişi, jesti, mimiği ve alınacak tavırları yerinde ve aynı zamanda güzel kullanma sanatıdır.”(Şenbay, 1993 s.13)

Diksiyon Latince söyleyiş, deyiş, yazış anlamları içeren “diktio” sözcüğünden türemiştir. Güzel söz söyleme sanatı demektir. Diksiyon konuşmanın, söyleyişin teknik ilkeleriyle kurallarını inceler.

Konuşmayı oluşturan başlıca etmenler; ses, telaffuz, anlaşılabilirlik, doğru vurgu ve dinamiktir.

11.3.Fonatik

“Dilin ses ve ton eğitimi. Dil ritmi ve konuşma temposu, özel olarak da konuşma dinamizmini öğreten ve tiyatro için çok önemli bir bilim kolu.”(BSTS/ Tiyatro Terimleri Sözlüğü, 1966)

“ Ses bilgisi” (TDK, 1974)

Fonatik; dildeki seslerin zamana ve yörelere göre doğuşu, gelişimini araştıran, kullanılmaya uygun dili ortaya çıkarmaya çalışan bilim dalıdır. Bu sesler, fonatik araştırmacıların tespit ettikleri fonatik işaretler aracılığıyla saptanmıştır.

“Türkçenin ses yapısını oluşturan sesli ve sessizleri fonatik özellikleri bakımından şöyle sınıflandırılmaktadır.”(Çevik,1999)

SESLİLER(ÜNLÜLER)

	Düz		Yuvarlak	
	Geniş	Dar	Geniş	Dar
Kalın	a	ı	o	u
İnce	e	i	ö	ü

Yukarıda verilen sekiz ünlü, her kelimedede aynı olarak seslendirilemeyebilir. Bu sekiz ünlü kullanıldıkları kelime içerisinde de değişik olarak kalın veya ince biçimlerinde kullanılabilir. Söz gelimi;

“Kanun”da “a” kalın, “Kamuran”da “a” incedir.

“Ekmek”de “e” kalın, “Elif”de “e” incedir.

“Zaman”da “a” kalın, “katip”de “a” incedir.(Göğüş,2007 s.72)

SESSİZLER(ÜNSÜZLER)

	Düz		Yuvarlak	
	Sürekli	Süreksiz	Sürekli	Süreksiz
Dudak	f	p	m v	b
Diş	s ş	ç t	j l n r z	c d
Damak		k	ğ y	g
Gırtlak	h			

Tablo(Çevik,1999 s.77)

Ünlüler özgür ve gürültüsüz seslerdir. Çünkü ünlülerin çıkışında ciğerlerden gelen hava ağız ya da burun boşluğunda bir engele rastlanmaksızın dışarı çıkar; konuşma organlarının herhangi bir yerinde kapanma ya da daralma olmaz. Bu nedenle bir hışırtı ya da fişirtı gibi gürültü duyulmaz. (Selen, 1979, s.21)

“Ünlülerin çıkışında en önemli görevi üstlenenler dil, çene ve dudaklardır. Bunların alt öbeklenmesi bu organların durumuna göre yapılır.”(Selen, 1979, s.21)

“Ancak, ses larenkten çıkarken yanaklar, dudaklar, diş, damak, dil, çene kullanımı farklı ünlülerin çıkmasına yardımcı olur.”

“Ünsüzler ise ünlülerin önüne ve arkasına gelip heceleri oluştururlar. Böylelikle de kelimeler ve cümleler oluşarak anlam zenginliği kazanır.”(Göğüş, 1999 s.74)

Vokal

Vokaller sesli harflerdir. “Oluşumları sırasında, ses geçidinde hiçbir takıntıya uğramayan seslerdir.” (Egüz, 1981)

Konson

“Vokallerin dışında kalan seslere konson (sessiz adı veririz). Konsonların oluşumunda hava ve ses geçiminde belli bir takıntıya uğrar. Ses yolunda bir darlık, gevşeklik ya da gergin bir kapantı olur. Bu yüzden daha fazla kuvvet harcarız.”(Egüz, 1981)

12.Seslerin Tanımlaması

- A kalın, geniş ve düz bir vokaldir.
- B katı, katlamalı ve tonlu bir çift dudak konsonudur.
- C katı, patlamalı ve tonlu bir diş eti konsonudur.
- Ç katı, patlamalı ve tonlu bir diş eti konsonudur.
- D katı, patlamalı ve tonlu bir asıl diş konsonudur.
- E ince, geniş ve düz bir vokaldir.
- F katı ve tonsuz bir diş- dudak konsonudur.
- G katı, patlamalı e tonlu bir damak konsonudur.
- H katı ve tonsuz bir damak konsonudur.
- I kalın, dar ve düz bir vokaldir.
- İ ince, dar ve düz bir vokaldir.
- J katı ve tonlu bir diş eti konsonudur.
- K katı ve tonsuz bir damak konsonudur.
- L ünlü ve tonlu bir avurt konsonudur.
- M ünlü ve tonlu bir çift dudak ve geniz konsonudur.
- N ünlü ve tonlu bir diş ve geniz konsonudur.
- O kalın, geniş ve yuvarlak bir vokaldir.
- Ö ince, geniş ve yuvarlak bir vokaldir.
- P katı ve tonsuz bir diş- dudak konsonudur.
- R ünlü ve tonlu bir çift dudak konsonudur.
- S katı ve tonsuz bir diş konsonudur.
- Ş katı ve tonsuz bir diş eti konsonudur.
- T katı ve tonsuz bir diş konsonudur.
- U kalın, dar ve yuvarlak bir vokaldir.
- V katı ve tonlu bir diş-dudak konsonudur.
- Y ünlü ve tonlu bir damak konsonudur.
- Z katı ve tonlu bir diş konsonudur.(Aycan, Yüksek lisans Tezi, 2005)

13.İNSAN SESLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

13.1.Erkek Sesleri

a) Tenor

“Etkileyici, diğer erkek seslerine göre daha az bulunan bir sestir. Eğitimi çok dikkat ev sabır ister. Tenor ses özelliklerine göre çeşitli sınıflara ayrılır.”

“Dramatik Tenor: Koyu renkli, güçlü bir tenor sesidir. Dramatik tenorların koyu bir ses rengine sahip olması nedeniyle bazen yüksek bariton olarak algılanabildikleri gözlemler arasındadır.”

“Lirik Tenor: Dramatik tenora göre daha açık, yumuşak ve parlaktır. Tizlerde daha hareketli ve kıvraktır.”

“Leje Tenor: Lirik tenorden daha kıvrak, daha yumuşak olan leje tenor, dramatik ve lirik tenora oranla ajilite isteyen pasajlarda daha rahat olan sestir.”

“Buffo Tenor- Oyun Tenor. Oldukça kıvrak, yumuşak ajilite kolaylığı olan karakteristik bir sestir. Daha çok komik rolleri üstlenir.”

“Erkek sesleri içinde ayrı bir yere konulması gereken kontrtenordan da bahsedilmesinde yarar var.”

“Kontrtenor: 20.yüzyılın sonlarında daha çok gelişen ve eski yıllarda kastrato denilen ses yapısıdır. Bu ses için barok bestecileri özel yazdığı partilerle birlikte çağdaş operalarda da bu ses partilerine rastlanmaktadır.”
(Göğüş, 2007)

b) Bariton

“Orta kalınlıkta erkek sesidir. Erkek sesleri arasında yaygın olarak rastlanan ses rengidir. Bu sesi de üç grupta toplamak mümkündür.”

“Dramatik Bariton: Koyu, parlaklığının yanı sıra oldukça dayanıklı ve zengin bir sestir. Zaman zaman yüksek basla karıştırılabilir. Çalışırken sesin özelliği iyi belirlenmeli acele karar verilmemelidir.”

“Lirik Bariton: Renk olarak dramatik baritondan biraz daha açık, yumuşak bir ses rengine sahip olan bu ses, tizlerde daha parlak, daha kıvrak ve daha rahattır.”

“Leje Bariton: Lirik baritondan daha yumuşak ve daha hareketlidir. Tiz seslerde daha rahat, parlak ve kıvraktır.” (Göğüş, 2007)

c) Bas

“En kalın erkek sesidir. Uzun ses tellerine sahiptir. Bas sesler de üç grupta toplanır.”

“Bas Profondo: Bas sesler arasında en kalın olarak yer alan bas profundodur. Bu ses dramatik, oldukça koyu bir ses rengine sahiptir. Pesleri oldukça zengin ve güçlüdür. Volümlü bir yapıya sahiptir.”

“Bas Buffo- Oyun Bas: Bas profunda göre ses rengi daha açık, tizlerde daha rahat ve hareketli bir sestir.”

“Yüksek Bas: Bas sesleri içerisinde bariton ses grubuna en yakın olanıdır. Tizlerde daha rahat ve kıvrak bir yapıya sahiptir. Baslardaki karakterize yapısı üstlerdeki (tiz tonlardaki) açıklığı ile geniş bir ses yapısı vardır.” (Göğüş, 2007)

Koroda erkek sesleri tenor ve bas olmak üzere ikiye ayrılır. Bariton ses türü de bas grubunda yer almaktadır.

13.2.Kadın Seslerinin Sınıflandırılması

a) Soprano

“En ince kadın sesidir. Sopranolarda kendi özelliklerine göre kendi içlerinde sınıflandırılırlar.”

“Dramatik Soprano: Oldukça güçlü dayanıklı ve koyu bir sopranodur. Dramatik sopranolar kendi içinde yüksek dramatik ve genç dramatik olmak üzere ikiye ayrılır.”

“Lirik Soprano: Tizleri dramatik sopranoya oranla daha rahat, ses olarak daha açık ve daha kıvraktır. Tizlerdeki rahatlığı oldukça belirgin bir sestir.”

“Koleratür Soprano: En ince kadın sesidir. Yine kendi içerisinde dramatik ve lirik olarak ikiye ayrılır. Kuş sesleri gibi ses çıkarabilen ve müthiş bir hareket yeteneğine sahip olan bir sestir.” (Göğüş, 2007)

b)Mezzo Soprano

“Orta kalınlıkta kadın sesidir. Erkek seslerindeki bariton gibi sıkça rastlanabilen bir sestir. Dramatik mezzolar, hacimli koyu bir ses rengine, lirik mezzo sopranolar daha açık ve tizleri daha parlak olan ses grubudur.” (Göğüş, 2007)

c)Alto

“Alto, kalın kadın ses grubunu oluşturur. Kalın alto ses rengi “kontralto” dur. Sesi oldukça koyu ve güçlüdür.”

“Dramatik Alto: Kontraltodan daha açık hareketli ancak yine güçlü ve zengin bir karaktere sahip hacimli bir sestir.” (Göğüş, 2007)

Koroda kadın sesleri soprano ve alto olmak üzere ikiye ayrılır. Mezzo-soprano ses türü de alto grubunda yer almaktadır.

14.SES KISIKLIĞI

Ses Kısıklığı Nedir?

Ses kısıklığı, sesteki anormal değişiklikleri ifade eder. Ses kısılması olduğunda ses fısıltılı, kaba, çatallı, zorlanmış olarak duyulabilir, sesin şiddetinde veya tonunda değişiklik olabilir. Sesteki değişiklikler genellikle ses telleriyle ilgili bozukluklara bağlıdır.

SES Kısıklıkları Nedenleri Nelerdir?

Ses kısıklığının çeşitli nedenleri vardır. Bunların çoğu ciddi sağlık problemlerine neden olmazlar ve kısa sürede düzelirler. Ses kısıklığının en sık nedeni "**akut larenjit**"tir. Akut larenjit, soğuk algınlığı ve diğer üst solunum yolu enfeksiyonları sırasında, ya da aşırı bağırırmaktan kaynaklanan ses zorlamalarında ortaya çıkar. Genellikle bir - iki hafta içinde ses normale döner.

Daha uzun süreli ses kısıklıklarının nedeni genellikle sesin uzun süreyle aşırı ve zorlanarak kullanılmasıdır. Bu tür ses kullanma alışkanlığı, ses telleri üzerinde **nodül** adı verilen ve ses kısıklığına neden olan küçük şişliklerin ortaya çıkmasına neden olur. Ses tellerinin birbirlerine sürekli normalden fazla kuvvetle çarpmasına bağlı olarak gelişen nodüller, ses eğitimi ile ses kullanma alışkanlığı düzeltilmediği sürece kendiliğinden kaybolmazlar. Aşırı bağırılmayı takiben gelişen akut larenjit sırasında ses teli içinde küçük kanamalar meydana gelebilir; bu aşamada ses dinlendirilmediği takdirde bu kanama **polip** adı verilen tek taraflı ses teli şişliklerine dönüşebilir ve sürekli ses kısıklığına neden olur.

14.1.Ses Teli Nodülleri

Erişkinlerde ses kısıklığının sık görülen nedenlerinden birisi de yemek borusu ile midenin birleştiği noktadaki bir adalenin zayıflığına bağlı olarak, mide içindeki asitli sıvının yemek borusundan gırtlak seviyesine yükselerek ses tellerini tahriş etmesidir; buna **larengofarengeal reflü** adı verilmektedir. Ses kısıklığı özellikle sabahları fazladır ve gün içinde azalır. Ses kısıklığı ile birlikte boğazda takılma, yabancı bir madde varmış hissi ve sık boğaz temizleme alışkanlığı da sık görülen belirtilerdir. Reflü nedeniyle ses kısıklığı olan hastaların pek çoğunda mide ile ilgili şikayetler yoktur.

Sigara, ses kısıklığının bir diğer nedenidir. Sigara, gırtlak ve boğaz kanserlerinin gelişmesinde önemli bir risk faktörü olduğundan düzelmeyen ses kısıklığı olan ve sigara içen kişilerin bir Kulak-Burun-Boğaz hastalıkları uzmanına muayene olmaları gerekir.

Ses kısıklığının daha nadir nedenleri arasında allerji, guatr ve sinir sistemi hastalıkları sayılabilir. Birçok insanda doğal yaşlanma ile birlikte bir miktar ses kısıklığı ortaya çıkabilir.

Ses kısıklığı iki haftadan uzun sürerse ve belirli bir nedeni yoksa bir Kulak-Burun-Boğaz hastalıkları uzmanına muayene olmanız gerekir. Sesle ilgili problemler, ideal olarak sesle ilgili fonksiyonlar ve sorunlarla uğraşan profesyonel bir ekip tarafından değerlendirilmeli ve tedavi edilmelidir. Böyle bir ekipte Kulak-Burun-Boğaz hastalıkları uzmanı, ses ve konuşma patoloğu, müzik-şan-diksiyon öğretmenleri yer alır. Ses bozuklukları, bu uzmanlardan her birinin katkısı olabilecek farklı ve karmaşık özellikleri bulunabilir.

14.2.Kulak- Burun-Boğaz hastalıkları uzmanına ne zaman muayene olmak gerekir?

- Ses kısıklığı 2-3 hafta sürerse, ses kısıklığı ile birlikte şu belirtiler varsa;
- Soğuk algınlığı gibi belirli bir neden yokken ağrı bulunması.
- Öksürükle kan gelmesi.
- Yutma güçlüğü çekme.
- Boyunda şişlik.
- Birkaç günden uzun süren tam ses kaybı veya seste şiddetli değişiklik olursa.

Ses bozukluklarının tedavisi, ses kısıklığının nedenine göre değişir. Ses kısıklığına neden olan durumların çoğu, ses tellerini dinlendirme ve doğru ses kullanma alışkanlığını kazanmakla düzelirler. Kulak-Burun-Boğaz hastalıkları uzmanınız size ses kullanımı ile ilgili bilgiler verebilir, eğitim için sizi ses ve konuşma patoloğuna gönderebilir veya polip gibi görünür bir neden varsa ameliyatla tedavi önerebilir. Özellikle ameliyatla tedavi önerilenler olmak üzere, ses sorunu olan bütün hastalardan sigara içmemeleri ve sigara dumanı bulunan ortamlardan kaçınmaları, bol su içmeleri istenir.

Ses ve konuşma patologları, bazı ses bozukluklarında sesi doğru kullanma tekniğini öğretmeye ve varsa yanlış tekniği ortadan kaldırmaya çalışırlar. Bazı hastalardaki sorun, sigara içimi ve bağırma gibi ses kullanımı açısından olumsuz alışkanlıkların bulunmasıdır. Buna benzer durumlarda hastanın ses çıkartma tekniği düzeltilerek sesin niteliği düzeltilmeye ve varsa nodüller tedavi edilmeye çalışılmaktadır.

14.3.Ses Kısıklığını Önlemek İçin Neler Yapılmalıdır?

- 1) Sigara içiyorsanız bırakın.
- 2) Kafein (kahve, kolalı meşrubatlar) ve alkol kullanımından kaçının.
- 3) Bol su için.
- 4) Evinizin havasını nemlendirin.
- 5) Gıdanıza dikkat edin - Baharatlı gıdalardan kaçının.
- 6) Sesinizi uzun süreyle ve yüksek şiddette kullanmayın.
- 7) Ses kısıklığı olduğunda sesinizi dinlendirin.
- 8) Sigara bulunan ortamlardan kaçının. (ALMED, internet sayfası)

15.SES EĞİTİMİ

“Bireylerin konuşma ve şarkı söyleme ile ilgili davranışlarında gırtlığın doğallığını ve sağlığını koruyarak, aynı zamanda seslendirilecek olan eserin dil ve müzik özelliklerini göz önünde bulundurarak, olumlu değişiklikleri oluşturma sürecine ses eğitimi denir.” (Müzik sempozyumu bildiriler-Birol, 2003)

M. Töreyn’ e göre ses eğitimi, bireylere konuşma ve/veya şarkı söylemede seslerini doğru, etkili ve güzel kullanabilmeleri için gereken davranışların kazandırıldığı ve içinde konuşma, şarkı söyleme ve şan eğitimi gibi alt ses eğitimi basamaklarını barındıran, disiplinler arası bir özel alan eğitimidir. Ses eğitimi her tür müzik eğitimi ve her düzeydeki eğitim basamağında uygulanır ve konuşma eğitimi, şarkı söyleme eğitimi ve şan eğitimi gibi ses eğitimi türlerini kapsar.

G.Şimşek’ e göre ses eğitimi (1999 yılında yapılan bir anketten), fonasyon ve fonasyondan sonraki sesin karakterini kazandığı anatomik bölgelerin, başta vokal kordlar (yani; ses telleri) olmak üzere en üstün teknik ve artistik anlamda en verimli biçimde kullanılmasının sağlanmasıdır.

S.Çevik’ e göre (1999 yılında yapılan bir anketten), “bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak sesin doğru, güzel ve etkili kullanılmesi için gerekli müziksel davranışları kazandırma sürecidir.”

Y.Davran ses eğitimini (1999 yılında yapılan bir anketten), “vücudumuzdaki şarkı söylemeyle ilgili tüm kasları denetim altına alıp, bu kasları gerektiği gibi kullanarak insan vücudunun ve ruhunun gizlerine ulaşmayı başarma eylemidir” diye belirtir.

E.Belgin ses eğitimini (şan), “fonasyon ve fonasyondan sonraki sesin karakterini kazandığı, anatomik bölgelerin, başta vokal kordlar(yani; ses telleri) olmak üzere en üstün teknik ve artistik anlamda en verimli biçimde kullanılmasını sağlanmasıdır” diye tanımlamıştır.

Ses eğitimi: “Bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak müziksel söyleme davranışları kazandırma ya da bireyin müziksel söyleme davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma sürecidir.” (Uçan, 1996)

“Bireye, sesinin her türlü kullanımında doğru, güzel ve etkili olmasına ve ses sağlığını korumasına yönelik davranışların hedeflendiği bir alan eğitimidir.”(Töreyin,1998)

Bireysel ses eğitiminin içeriği; Uygulamalı vokal ses egzersizleri, nefes alma teknikleri, şarkı yorumlama ve teorik bilgi, diyafram, artikülasyondur.

16.ŞARKI SÖYLERKEN AĞIZ POZİSYONLARI

Pedagojik olarak iki uç nokta vardır. Uç noktaların birinde öğretmen öğrencinin dişleri arasına bir kalem yerleştirerek her vokali bu aralıktan söyletmek ister. Diğer bir uçta ise vokalin cinsine bakılmaksızın ağız açılmak istenir.

Doğru olan yol ise konuşur gibi şarkı söylemektir. Yani vokalin çeşidine göre ses yolu çabuklukla şekil değiştirebilmelidir. Vokallerin birçoğunu veya hepsini temel bir dudak, ağız, dil, çene durumunu bulmak mümkün değildir. Önemli olan akustik durağanlık değil akustik hareketlilik. Tını birliği vokalin istediği şekli sağlamakla olur, şekil birliğiyle değil.

Ağız açtıkça vokali oluşturan temel frekanslardan birincisi yükselir ve ses tellerinin frekansına tiz seslerde yaklaşması sağlanır. Böylece ses şiddetinin sesliden sesliye ve frakanstan frekansa değişmedi önlenir.

Temel frekansı yükseltmenin diğer bir yolu da yüzün maske kısmını yukarı kaldırmaktır.(Üst dudakları)

Ayrıca dudakları yanlara doğru açarak ses tübünü kısalmak da aynı amaca hizmet eder. Bunun için bazı notaları söylerken öğrencilerine gülümsemeyi tavsiye eder. (Miller, 1986)

16.1.Seslerin Ayırt Edilebilmesi İçin Alıştırmalar

1. Grup Alıştırmalar

- a) “a, o, i, o, e”
- b) “i, o, a, o, e”

- 1) Bu düzen normal konuşma düzeyinde, bağlı şekilde dilin ve çenenin doğal olarak hareket etmesine izin vererek abartılmadan, birbiriyle değiştirerek söylenir.
- 2) Dil, dudak, çene ve ağız tek bir pozisyonda tutulmamalıdır.
- 3) Abartılı şekil verilerek sesleri ayırt etmeye kalkılmamalıdır.
- 4) Gerektiği zaman seslilerin söylenme temposu hızlandırılmalı, artikülasyon hızına bağımlı olmadan her zaman aynı şekilde olmalıdır.
- 5) (e, o) (a, e) hareketleri kullanılarak artikülasyon işlemi gösterilmelidir.
(Miller, 1986)

16.2.Nazal Sessizler Yoluyla Rezonans Dengeleme

Sessizler rezonans tüpünün şeklini ayarlayıp, değiştirdikleri için, seslilerden önce veya sonra geldiklerinde meydana gelen geçit seslerinden sorumludurlar. Rezonatörün bu ara pozisyonları şarkı söylerken en aza indirilmelidir ki ses tınısının rezonansı kesintiye uğramasın.(Miller, 1986)

17. Sessizlerin, Genel Pedagojik Kullanımları

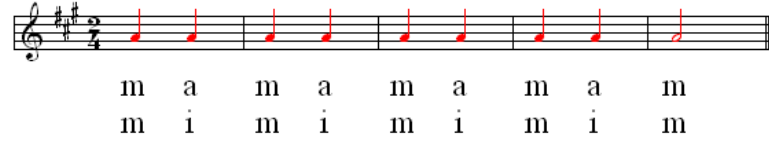
Bazı sessizler kendisini takip eden tınıyı geliştirirler ve kendini takip eden vokale yardımcı olurlar. Gırtlakta sürtünmeli “h” (ha-ho!) ve gırtlakta patlamalı (oh, uh!) sesleri, vokal kıvrımların birbirine yaklaşmasının tabiatını tayin eder.”s” ve “f” nefes kullanmada karın kontrolü bilincini artırır. “mmmm” sesinde olduğu gibi “m” harfinin uzatılması iyi bir rozenans dengesi sağlar.
(Miller, 1986)

18.REZONATÖR BAĞLANTILARINI DENGELEMEK İÇİN NAZALLARIN KULLANIMI

18.1.“m” nin Bazı Kullanımları (Sesli Dudak Engelli);

“ ‘M’ nin üretimi sırasında ağız boşluğunun her tarafı rezonans odası olarak kullanılır. Dil ağız içinde doğal bir pozisyonda durur.” (Miller, 1986)

Alıştırma 1

m a m a m a m a m
m i m i m i m i m

Alıştırması orta bir tempoda, konuşma sınırının biraz üstünde kesintisiz olarak uygulanır. Yarım ton arttırılarak tizleşilir. Ağıza, vokali oluşturmak için gereken açıklıktan başka şekil verilmez.

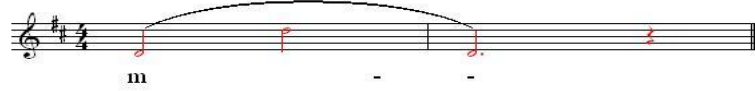
‘M’, titreşimli olarak, dudakları sıkmadan söylenmelidir. Dil ucu alt ön dişlerin üst kısmına dayalı olup buradan hiç ayrılmamalıdır. Dişler kapalı dudaklar arasında aralık durmalıdır. Dilin diş kökündeki ağzın taban kısmına düşmeden dişlerle temas halinde bulunması gerekir. Bunu yapmayı ihmal etmek alıştırmanın amacını bozar. (Miller, 1986)

Alıştırma 2

“Alıştırmaya hmm ile başlayın, (+) işaretli vuruşlarda burun parmaklarla kısırılmalı ve sonra bırakılmalıdır. Bu sırada, ses niteliğinde değişiklik olmamalıdır.” (Miller, 1986)

Alıştırma 3

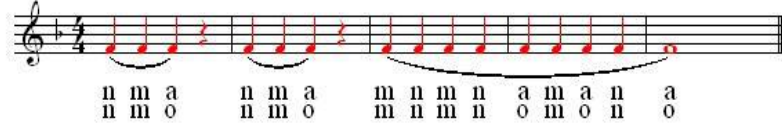
(Miller, 1986)

18.2.Alveolar- Nazal Devamlı Seslerin Kullanımı

‘M’ duyumları ağız ve sinüs bölgelerinde olduğu halde “n” duyumları üst çene ve maxiler sinüslerdedir. ‘N’ duyumlarında ağız duyumu kaybolur ve maskede duyum artar.”

‘M’ den açık vokale geçerken, çenesini çok düşürmeyi alışkanlık haline getiren şarkıcılarda tonun rezonant pozisyonundan ‘geriye düşmesi’ problemleri olur. Dudaklar ayrık olarak çıkarılan ‘n’ sesi, bu gibi durumlarda ‘m’ yerine kullanılır. (Miller, 1986)

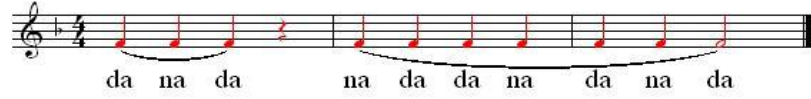
Alıştırma 4

“Bu alıştırma ‘m’ ve ‘n’ arasındaki duyum farkı belirtilebilir.

Bazı dili esnek olmayan veya dil itmesi çok kuvvetli olan şarkıcılar, vokal başlangıcında ‘n’ kullanırken rahat edemezler. Bunun yerine organların konumu bakımından çok yakın olan ‘d’ sesini kullanırlar.” (Miller, 1986)

Alıştırma 5

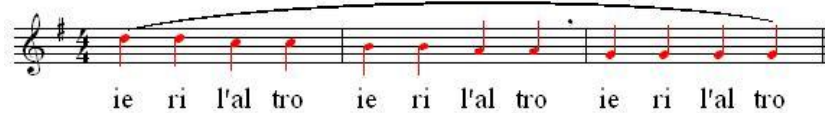

(Miller, 1986)

18.3. Nazal Olmayan Sessizler Yoluyla Rezonans Dengeleme

Vokalleri arka arkaya getirmek, konuşmada çabuklukla gerçekleşir. Ama şarkı söyleme esnasında daha çok zamana ihtiyaç vardır. Bu durumda kaynaştırılan vokallerin iki tarafının ritmik ilişkilerinin farkında olunmalıdır. Bundan dolayı ‘j’ sesi ‘i’ seslisi haline gelir. (Miller, 1986)

Alıştırma 6

18.4.Dil, Diş Yuvası Dibi Kesintisiz “l” nin Kullanımı;

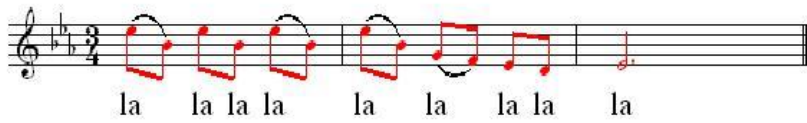
Nazal kesintisizlerde olduğu gibi uzun söylenebilir. “L” bazen yarı sesli bazen sessiz gibi davranan bir sestir. Dilin diş yuvası dibindeki pozisyonundan dolayı “n” ve “l” arasında açık bir ilişki vardır. (Nazalları söylerken ses nazal boşluklardan geçer. Dilin diş yuvası dibindeki durumunda dolayı “l” de nazallaştırma eğilimi vardır. “L” söylerken nazallığı önlemek için burun deliklerini ara sıra kapatmak faydalıdır.)

“L” tam olarak uygulandığında esnek bir dil hareketine erişmek ve iyi artikülasyona ulaşmak için en iyi sessizlerden biridir. Dilin kenarları ön alt dişlerin iç yüzeyleriyle doğrudan temas durumuna vakit kaybetmeden geçilmelidir. Şarkı söylerken “l” hiçbir zaman diş dibi yuvasının arka kısmında durmamalıdır. Bu fonetik pozisyona hem yaklaşırken hem de bu pozisyondan uzaklaşırken dil geçit seslerine meydan verecek yavaş hareketlerden kaçınılmalıdır.

‘L’ sessizi üzerinde ustalaşınca diğer bütün diş yuvası dibi sessizleri için model olur.

Orta tizlikte bir nota üzerinde aynı seriyi yavaş yavaş bir tempoda başlayıp azar azar hızlandırarak söyleyin. (Miller, 1986)

Alıştırma 7

“ ‘L’ sesi sesli akışımı hemen hemen hiç kesmemelidir.”(Miller, 1986)

18.5.Diş Yuvası Dibi Düz “r” nin Kullanımı;

“Tek çarpmalı ‘r’ de dilin diş yuvası dibine hızla çarpışını çabuk çıkarılmış bir sürtünmeli ses üreten nefes çıkışını sağlar. Ardından dil alt dişlerle temas halinde olduğu durgun durumuna döner.” (Miller, 1986)

18.6.Kesintisiz Diş-Dudak Sürtünmeli, Sesli “v” Ve Kesintisiz Diş-Dudak Sürtünmeli Sessiz “f” nin Kullanımı;

‘V’ de üst kesiciler alt dudaklarla birleşir. ‘V’ kesintisizi ve onun sessiz kopyası ‘f’ komşu kesintisizi ‘z’ ve sessiz eşi ‘s’ daha önce tanımlanan ses çıkarma merkezi pozisyonu olan durağan durumu hatırlatır.

‘v’ ve ‘f’ iyi üretebilmek için gerekli fizyolojik durumlara ulaşmak için merkezi fonetik pozisyonda ses kıvrımlarının birbirine yaklaşması, üst dişlerle alt dudağın teması nazopharyngeal açıklığının biraz kapatılması, bazı alt çene ayarlamaları gibi bir takım ufak değişiklikler gerekir.

Şarkı söylerken “v” ve “z” yi ve bunların sessiz eşleri “f” ve “s” yi gerçekleştirirken dili akustik durağan pozisyonundan ayırmak gerekmez. “v” nin üretimi esnasında dudaklar gülümser gibi yatay bir durum alır. Dikine bir ağız açıklığı yoktur. Dışa açılan aralık daralır ve gırtlaktaki ses doğrudan ağız boşluğuna sapar. Kesintisiz olarak “v” sessizi söylenildiği sürece ses yoluna herhangi bir değişiklik getirmez. (Miller, 1986)

Alıştırma 8

“1) Rahat bir tizlikte (vi-ve-va-vo-vu) hecelerini söyleyiniz.

2) Rahat bir tizlikte (fi-fe-fa-fo-fu) hecelerini söyleyiniz.” (Miller, 1986)

Alıştırma 9

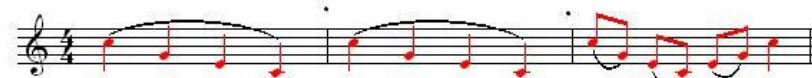
vi ve va ve vo ve vu ve vi
fi fe fa fe fo fe fu fe fi
vi fe va fe vo fe vu fe vi

(Miller, 1986)

18.7.Dudak-Dudak Engelli Sesli Patlamalı “b”, Dudak-Dudak Engelli Sessiz Patlamalı “p”;

b” ve “p” sessizleri oluşumu sırasında her iki dudakta işe karışır. Bu sessizler engelli patlamalı olarak da sınıflandırılırlar. Mazopharynx kapalı olduğu ve ses kıvrımları birbirine yaklaştığı için engelli patlamalı dirençten kurtulunca hava doğrudan ağız boşluğuna akar. “b” ve “p” sırasında dudak vaziyeti kapalı olmasından dolayı ağız içinde bir basınç artışına yol açmasına rağmen merkezi durağan pozisyonda kalır. Dudaklar birbirine sıkıca kavuşur. Açılınca havayı aniden salıvermek için ağız çabucak açılır. (Miller, 1986)

Alıştırma 10

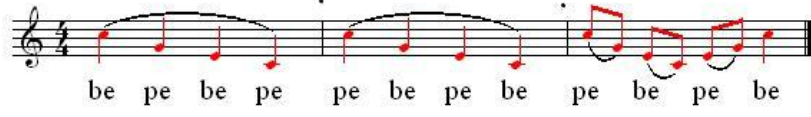

be pe be pe pe be pe be pe be pe be

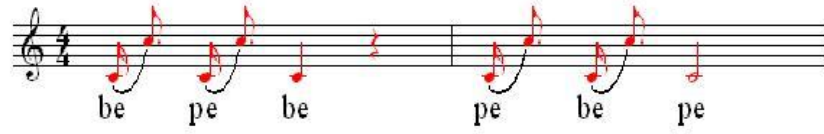
“Dudaklara “b” sesini çıkaracak şekli sessizce veriniz.

Dudaklara “p” sesini çıkaracak şekli sessizce veriniz.” (Miller, 1986)

Alıştırma 11

Alıştırma 12

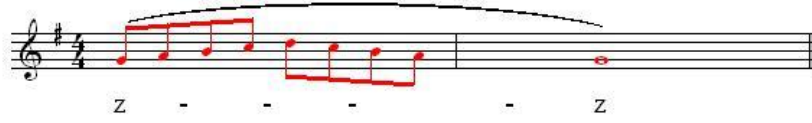
(Miller, 1986)

18.8.Sesli Dil- Diş Dibi Sürtünmeli Kesintisiz “z” ve Sessiz Dil- Diş Dibi Sürtünmeli Kesintisiz “s” nin Kullanımı;

“Rezonans dengesini tecrübe ettirmede büyük yardımcı dokunan bir başka sesli de ‘z’ dir. Nefes diş ve dil arasından geçer, dil üst damağa yakın veya hafifçe bastırılmış dar bir geçit oluşturur. Hava bazı dişlerin kenarından özellikle üst kesicilerin kenarından geçer. ‘z’ deki gırtlak tonuna eşlik eden tıslama sesi bu yüzden çıkar.” (Miller, 1986)

Dudaklar ayrık ve çene hareketi azdır. Ağız boşluğu ve üst çene arasındaki yakın ilişki ‘z’ ve ‘s’ nin önde yerleşik duyularına katkıda bulunur. Seslilerden önde gelen pilot sessizler gibi bu sessiz çifti de genellikle şarkıcının temel frekansın ve üst doğuşkanların doğru orantısından meydana gelen dengeli ideal tonu bulmasına yardımcı eder. (Miller, 1986)

Alıştırma 13

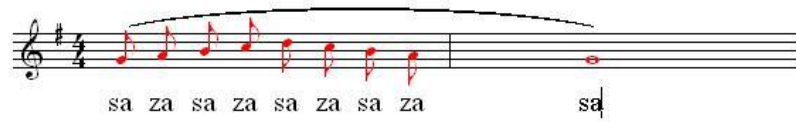
“Bu egzersiz ‘z’ nin karakterini tanımak bakımından yardımcı olur.”
(Miller, 1986)

Alıştırma 14

“ ‘z’ ile girilen heceleri dili alt dişlere dokundurarak ve ağzın yana genişlemiş durumuyla söyleyiniz.” (Miller, 1986)

Alıştırma 15

(Miller, 1986)

18.9.Sesli Dil Diş Dibi Engelli Patlamalı “d” Ve Sessiz Dil- Diş Dibi Engelli Patlamalı “t”

‘D’ sesi çıkarırken gırtlak altı basıncı arttırmak için dili üst dişlerin iç yüzeyine bastırmak ve arkasından dili diş gibi pozisyonundan tembel bir hareketle ayırma eğilimi vardır. ‘d’ sesinde kişi deneysel olarak hava akışının dilin basıncıyla bloke edildiğini hissedir. Kötü bir ‘d’ de vokal gerilim yaratacak birçok ihtimal vardır.

Alıştırma

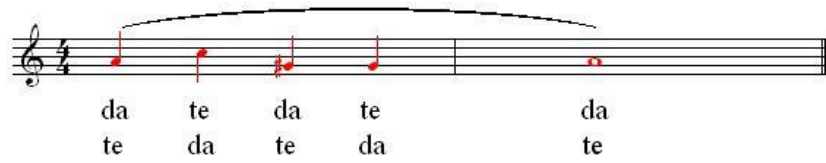
‘Adz’ kelimesini telaffuz edin ve tekrarlayınız.”

‘T’ sessizi ise aynı şekilde fakat ses tellerinin birbirine yaklaşmadığı durumda söylenir. Şarkı söylerken ‘t’ yi sıkıştırma eğilimi ‘d’ den daha azdır. (Miller, 1986)

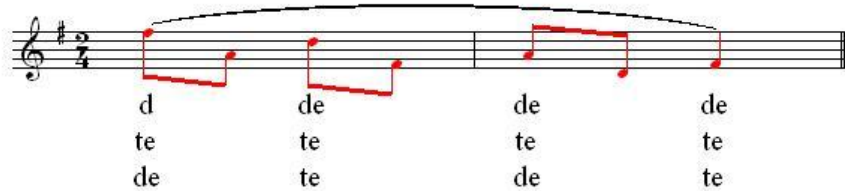
Alıştırma 16

“Orta konuşma tonunda dil önde olarak (da-te-de-te-da-te-da-te) yi tekrarlayınız.” (Miller, 1986)

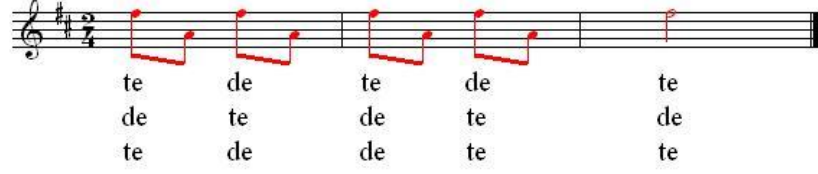
Alıştırma 17

Alıştırma 18

Alıştırma 19

“Birçok şarkıcı ‘d’nin önüne ‘m’ gibi ek bir ses koyarlar. Bunun amacı gırtlak kapanmasından ve ani ses eksikliğinden kaçınmaktır.” (Miller, 1986)

18.10.Sesli Dil- Damak Eteği Engelli Patlamalı “g” Ve Sessiz Dil- Damak Eteği Engelli Patlamalı “k” nin Kullanımı;

“Özellikle şarkıcının rahat olmadığı bir ses alanında atak noktasında olduğu zaman gırtlak yanlış bir şekilde karıştıran başka bir sessizde ‘g’ dir. ‘g’ tam kapanma getirir. Dilin yükselen arkası yumuşak damak eteğine değer ve sert damağın arka bölümüne bastırır. Buna rağmen bu tıkanmanın faydası vardır.” (Miller, 1986)

“ ‘G’ engelinden kurtulan hava ağız boşluğunda patlar ve bu aroopharynx ve ağız boşluğu arasındaki kanalda açıklık durumu yaratır.” (Miller, 1986)

“ ‘K’ sessizi dil-yumuşak damak engelinden kurtuluşu daha dramatik olarak gösterir. Mazopharyngea geçidin kapanması ve açılması arasındaki kuvvetli duyum fısıldama sırasında bile fark edilir.” (Miller, 1986)

Alıştırma 20

‘G’ engelli patlamasının üzerine basarak ‘big goat’ kelimelerini fısıldayın. Kelimeleri orta yükselikte bir dinamik seviyede tekrarlayınız.” (Miller, 1986)

‘K’ engelli patlamasının üzerine basarak ‘sıcak cat’ kelimelerini fısıldayın. Kelimeleri orta yükselikte bir dinamik seviyede tekrarlayınız. Bu alıştırmaları yaptıktan sonra bu kelimeleri şarkı gibi söyleyin. ‘g’ ve ‘k’nin akustik durumlarının ve ardından gelen seslilerin aniliğinin farkında olunuz.”

Takip eden alıştırmalar şarkı esnasında yumuşak damağın yukarı kalkmasının bilincini yerleştirir. Bundan ötürü şarkı esnasında nazallığı giderme açısından idealdir. (Miller, 1986)

Alıştırma 21

ki ke ki ke ki gi ge gi ge gi ki ke ki ke ki
gi ke gi ke gi ga ka ga ka ga gi ke ki ke gi

(Miller, 1986)

Ses Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar

- 1) Sağlık sorunları.
- 2) Psikolojik sorunlar.
- 3) İmajinasyon sorunları.
- 4) Teknik sorunlar.(Yurdakul, 2000)

19.KORO NEDİR?

“Koro deyimi Yunanca (khoreia-Horus), Latince (chorea) sözcüklerinden gelmektedir. Önceleri elele tutuşup dans eden topluluğa koro denirdi. Sonraları da bu günkü anlamında şarkı söyleyen topluluklara bu ad verildi.”(Egüz, 1998)

“Korolar başlangıçta tek sesli şarkı söyleyen topluluklardı. Müziğin genel gelişimine koşut olarak koro ve koro yapıtlarında da gelişmeler oldu”. (Egüz, 1998)

20.İNSAN VE KORO

A. Uçan’a göre koro; “birçok insan bir araya gelip hep birlikte seslenmek, konuşmak ve ezgi-şarkı söylemek üzere topluluk oluştururlar. Böyle bir topluluğa koro denir”.

Koro insani bir olgudur. Tam anlamıyla bir koro oluşabilmesi için insanlar kendi sesleriyle, birlikte müzik yapmak üzere bir araya gelmekle yetinmeyip, birlik olurlar, müziksel anlamda örgütlenirler ve müziksel gereksinimlerini hep birlikte giderirler. Öyleyse tam bir koronun oluşabilmesi için yerine getirilmesi gereken beş temel koşul vardır. Bunlar sırasıyla şunlardır;

- 1) Birlikte seslenme, konuşma ve söylemeyi gereksinme.
- 2) Bir araya gelme/toplanma/topluluk olma.
- 3) Birlik olma.
- 4) Örgütlenme.
- 5) Topluluk halinde müziksel seslenme, konuşma ve söyleme.

“Koro beş koşulun yerine gelmesiyle oluşur. Böyle bir oluşuma göre koro, bir araya gelip kendi sesleriyle hep birlikte müzik yapan örgütlenmiş insanlar topluluğudur. Böyle bir topluluk insanların birlikte seslenme, birlikte konuşma, birlikte ezgi-şarkı söylem gereksinimini karşılamak amacıyla bir araya gelip, toplanıp birlik olmaları ve örgütlenmeleriyle oluşur...”(I. Ulusal Koro Eğitimi Ve Yönetimi Sempozyumu,Uçan, 2001, s.12)

Koro rastgele bir kalabalık değil, örgütlenmiş bir topluluktur. Örgütlenmiş bir korosal toplulukta yer alan her insan ya da kişi bir koro üyesidir. Koro üyeliği korosal bilincin, korosal duyucun, devincin ve sezginin oluşmasında etkili rol oynar.

Koro psikososyal ve sosyokültürel bir olgudur. Koro olgusunun en temelinde, kültürel ve müziksel bir varlık olan insanın aynı zamanda toplumsal bir varlık olma niteliği yatar. İnsanların birlikte kendi sesleriyle koro halinde müzik yapma gereksinimi en temelde insanların toplumsal, kültürel varlık olma niteliğinden kaynaklanır. İnsanlar böyle bir varlık olmasalardı toplanıp, topluluklaşıp koro oluşturamazlardı....Bir 'insan topluluğunun' 'koro' olmasını sağlayan temel özellikler, ister geleneksel ister çağdaş olsun tüm koroların temel ortak özellikleridir. Koroların ortak temelleri, ortak özelliklerine dayanır. (I. Ulusal Koro Eğitimi Ve Yönetimi Sempozyumu, Uçan, 2001 s.13)

21.İNSAN YAŞAMINDA KORONUN İŞLEVLERİ

İnsan yaşamında koronun işlevleri beş ana kümede toplanabilir.

- 1) Toplumsal işlevler.
- 2) Bireysel işlevler.
- 3) Kültürel işlevler.
- 4) Eğitimsel işlevler.

Koronun insan yaşamındaki işlevlerine bütün olarak bakmak gerekir. Bu bakış işlev kümelerinin tümü ve her biri için geçerlidir.

Koronun Toplumsal işlevleri

- 1) Korodaş olma
- 2) Korolaştırma
- 3) Toplumsallaşma
- 4) Toplumsallaştırma
- 5) Ses birliğinin sağlama
- 6) Topluluk üyesi olma

- 7) Toplumsal kurumlaşma
- 8) Ulusal ses birliği sağlama
- 9) Uluslararası ses birliği sağlama
- 10) Küresel ses birliği sağlamaya yönelme

Koronun Bireysel İşlevleri

- 1) Etkin katılma
- 2) Keyiflenme
- 3) Tadına varma
- 4) Doyum sağlama
- 5) Duyarlı/Uyarlı Olma
- 6) Yetenek geliştirme
- 7) Düşkü (hobi) alanı olma
- 8) Meslek alanı olma
- 9) Kendini gerçekleştirme
- 10) Kendini aşma

Koronun Kültürel İşlevleri

Koronun kültürel işlevi denilince ilkin, koroda en geçerli olan müzik dili akla gelir. Koronun kendine özgü bir dili vardır. Buna koro dili ya da koroca denir. Şu dilleri kapsar;

- 1) Sessel dil
- 2) Sözel dil
- 3) Ezgisel dil
- 4) Şarkısal dil

- 5) Bedensel dil
- 6) Devinimsel dil

Koronun kültürel işlevleri başlıca şu kültürel süreçler çerçevesinde gerçekleşir.

- 1) Kültürlenme
- 2) Kültürleme
- 3) Kültürleşme
- 4) Kültürel özünme/özümsetme
- 5) Kültürel yayılma

Koronun kültürel işlevleri bir müziksel kültür ögesi olan koro müziğinin aşağıda belirtilen ana katmanları ve ana türleri bağlamında somut bir nitelik kazanır.

- 1) Temel müzik
- 2) Halk müziği
- 3) Sanat müziği
- 4) Popüler müzik
- 5) Öncü müzik

Bunların yanı sıra koronun şu kültürel işlevleri de vardır,

- 1) Yöresel
- 2) Bölgesel
- 3) Ulusal
- 4) Uluslar arası
- 5) Kıtasal
- 6) Kıtalararası
- 7) Küresel

Bunlarla ilintili olarak koronun şu kültürel işlevlerinden de söz etmek gerekir;

- 1) Göreneksel
- 2) Geleneksel
- 3) Çağdaş

Koronun diğer başlıca kültürel işlevleri ise şunlardır,

- 1) Kültür kurumları/ kuruluşları olma
- 2) Kültürel etkinlik alanı olma
- 3) Kültürel yayın alanı olma

Koronun Ekonomik İşlevleri

- 1) Üretim alanı olma
- 2) Dağıtım alanı olma
- 3) Tüketim alanı olma
- 4) İş-uğraş çalışma alanı olma

Koronun Eğitimsel İşlevleri

- 1) Müzik eğitimi boyutu olma
- 2) Müzik eğitimi ortamı olma
- 3) Müzik eğitimi içeriği olma
- 4) Müzik eğitimi aracı/gereci olma
- 5) Müzik eğitimi yolu yöntemi olma
- 6) Müzik eğitimi alanı/dalı olma (I. Ulusal Koro Eğitimi Ve Yönetimi Sempozyumu, Uçan, s.22- 29)

Koronun müzik eğitimi alanı olma işlevleri üç ana aşamada toplanır.

- 1) Genel müzik eğitimi alanı olma.
- 2) Özengen müzik eğitimi alanı olma.

3) Mesleksel müzik eğitimi alanı olma.

“Koro, genel, özengen ve mesleksel müzik eğitimi alanı olma işlevleri birbiriyle bağlantılı, birbirine dayalı, birbirini hazırlayıcı ve geçişli olmak üzere üç farklı düzeyde meydana gelir.” (I. Ulusal Koro Eğitimi Ve Yönetimi Sempozyumu,Uçan, 2001 s.29)

22.KORO TÜRLERİ

- Karma korolar
- Kadın koroları
- Erkek koroları
- Çocuk koroları (Çevik.1999)

“Çok sesli kadın koroları;

Çok sesli kadın koroları iki, üç, dört kadın sesinden oluşur. En gelişmiş türü dört sesli olanıdır.1.soprano, 2. soprano, 1.alto, 2.alto ses gruplarından oluşur.”

“Çok sesli erkek koroları;

Çok sesli erkek koroları da kadın korolarında olduğu gibi iki, üç, dört erkek sesinden oluşur. Bu koroların da en gelişmiş türü dört sesli olanıdır. Dört sesli erkek koroları 1. tenor, 2. tenor, 1.bas, 2.bas ses gruplarından oluşmaktadır.” (Egüz, 1998)

Çok sesli çocuk koroları;

İki sesli çocuk koroları, 1.soprano 2.soprano(alto), üç sesli çocuk koroları, 1.soprano, 1. soprano ve alto çocuk seslerinden oluşur. Dört sesli çocuk koroları 1.soprano, 2.soprano, alto-tenor (karma korolardaki tenorun görevini üstlenen alto grubu) ve bu üç çocuk sesine, ses gelişimini tamamlamış olanlardan bir bas grubunun eklenmesiyle kurulur.(Egüz, 1998)

“Çok seksi çocuk koroları içinde dağarı en geniş ve yaygın olanı üç sesli çocuk korolarıdır.” (Egüz, 1998)

“Çocuk sesleri gerektiğinde karma korolardaki kadın seslerinin görevlerini de üstlenebilir.”(Egüz, 1998)

Sayısal oluşumlarına göre;

“- Oda koroları: Sayısal bakımdan küçük korolardır.(12-14 veya 20-22 kişiden oluşan topluluklardır.)” (Egüz, 1998)

“- Büyük korolar: Üye sayısı 90- 100 kişiyi bulan ses topluluklarıdır...

Üye sayıları 30 ile 60 arasında değişen orta büyüklükte korolarda oluşturulabilir. Amatör ve eğitim amaçlı korolarda üye sayısı arttıkça, ses bütünlüğü, ses gürlüğü, ve tını yönünden daha kolay ve daha verimli sonuçlar alınabilir.” (Egüz, 1998)

Müzik türlerine göre;

- Geleneksel Türk halk müziği koroları
- Geleneksel Türk sanat müziği koroları
- Çoksesli korolar
- Kilise koroları
- Opera koroları
- Madrigal koroları

Kuruluş amaçlarına göre;

- Profesyonel (mesleki) korolar
- Amatör (özengen) korolar

“Korolar müzik sanatını geliştirme, etkinlikleriyle toplumun kültürel birikimine katkıda bulunmak amacıyla koro üyeliğini meslek olarak seçen bireylerden oluşursa bu korolara profesyonel korolar denir.

Devlet koroları, TRT koroları, opera koroları.”

“Kendilerini müzik kültürü ve beğenisi yönünden geliştirmek ve boş zamanlarını müzik sanatıyla değerlendirmek isteyen amatörlerin oluşturduğu topluluklara amatör korolar denir.

TRT, Kültür bakanlığı, kültür merkezleri, bankaların kurduğu korolar....”

“Bazen korolar yapıtın gerektirdiği ses gürlüğüne ulaşabilmek için başka koro ya da korolarla birleşirler.

- 1) Kadrolu sürekli olan korolar
- 2) Kadroları geçici (değişken) korolar.”

Yaş gruplarına göre;

- 1) Çocuk koroları
- 2) Yeniyetme korolar
- 3) Gençlik koroları
- 4) Yetişkin koroları (Çevik, 1999 s.44-45)

1.23.KORO ÜYELERİNİN SAPTANMASI

Korolara üye seçiminde uygulanan testler;

-Müziksel yeteneğini ölçme testi.

-Ses materyalini tanıma ve ölçme testi.

-Genel müzik kültürünü ölçme testi.(Bu test profesyonel korolar için geçerlidir.) (Çevik, 1999 s.52)

24.KORO SESLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

Ses türünü belirlemek için;

-Konuşma tonu.

-Ses rengi ve vücut yapısı.

-Ses kapasitesi.

-Register kullanımı ve register geçişlerini dikkatle saptamak gerekir.(Çevik, 1999 s.53)

25.KORO EĞİTİMİ

S.Çevik' e göre koro eğitimi, “koroda yer alan bireylere kendi yaşantıları yoluyla amaçlı olarak, seslerini doğru, güzel ve etkili kullanabilmeleri için gerekli müziksel davranışları kazandırma sürecidir.”

A.Uçan' a göre koro eğitimi, “en yalın ve özlü anlatımıyla koro eğitimi, koroya ve koroyu oluşturan birim ve bireylere (üyelere), ortak yaşantıları yoluyla amaçlı ve yöntemli olarak belirli sosyomüziksel davranışlar kazandırma; ya da koro ve koroyu oluşturan birim be bireylerin (üyelerin) sosyomüziksel davranışlarını ortak yaşantıları yoluyla amaçlı ve yöntemli olarak değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir”.

26.KORODA SES EĞİTİMİNİN KAPSAMI VE TEMEL İLKELERİ:

-“Koro içinde bireye, doğru solunum alışkanlığıyla birlikte, bedensel ve zihinsel hazırlanma için gerekli olan rahatlama, gevşeme, uyanık olma bilinci kazandırma.” (Çevik,1999)

-“Doğru, temiz ses üretme, bu sesi uygun rezonans bölgelerine göndererek, büyütme, zenginleştirme, armoniklerini geliştirme ve sesini koro ile kaynaştırma bütünleştirme becerisi kazandırma.” (Çevik,1999)

-Konuşma dilinde açık seçiklik ve anlaşılabilirlik niteliklerini geliştirerek, şarkı söylemede de dili, sesli-sessiz fonemleri eklemleyerek, (artikülasyon) doğru bir söyleyişle (telaffuz) ve anlamına uygun tonlama ve vurgulamalarda kullanma (diksiyon) becerisi kazandırma.(Çevik,1999)

-“Bireyde var olan müziksel duyarlılığı (müzikalite) geliştirerek, etkili bir seslendirme-yorumlama becerisi kazandırma.” (Çevik,1999)

-“Bireyi, ses üretiminde işlevsel olan organları tanıma, bu organlar arasında gerçekleştirilebilen işbirliği kavrama ve sağlığını koruma konularında bilgilendirme.”(Çevik,1999)

27.KORO EĞİTİMİNİN ANA ÖĞELERİ

Bu bölümde, toplu ses eğitiminin temeli saydığımız ana öğelerden bahsedeceğiz.

1) Nefes

- Çiçek koklar gibi nefes almak ve nefesi 'f' konsonu ile boşaltmak.
- Doğru alınmış olan nefesin 's' konsonu ile boşaltılması
- Alınan bir tek nefesin, kesik kesik boşaltılması.
- Kesik ve uzun nefes çalışmaları.

Nefes çalışmaları;

- Eğiticinin elleriyle ya da bir araç kullanarak vuracağı ritm, motüf ya da cümlelerinin nefeslenmesi.
- Önceden düzenlenmiş ve tahtaya yazılmış olan ritm, motif ya da cümlelerinin nefeslenmesi.
- Toplu ses eğitiminin, teknik uygulaması için ele alınan eserlerdeki motif ve cümlelerin ritmiyle nefeslenmesi.

2) Vücut yumuşaklığı- rahatlığı

İçten yumuşama ve rahatlama;

“İçten yumuşama ve rahatlama, kişinin düşünce yolu ile sinir sistemini etkileyerek, yumuşama ve rahatlama biçiminde özetlenebilir.”

Dıştan yumuşama ve rahatlama sağlayacak hareketler;

a) Boyun kaslarını yumuşatan hareketler:

- Başın boyun etrafında döndürülmesi.
- Başın sağa sola çevrilmesi.
- Başın öne, arkaya, sağa ve sola düşürülmesi.

b) Göğüs, sırt ve kol kaslarını yumuşatan hareketler:

-Omuzların gövdeye bağlandığı eklemlerden çember çizilerek döndürülmesi.

-Omuzların öne ve arkaya doğru yatırılması.

-Kolların omuzların etrafında döndürülmesi.

-İki kolu önde kavuşturmak.(kucaklama hareketi)

-Kolların yana doğru açarak arkaya doğru yaylandırılması.

-Kolları yukarı, kaldırarak düşürmek.

c) Beli ve gövdeyi yumuşatan hareketler:

-Gövdenin bel etrafında döndürülmesi....

-Vücudu öne doğru yaylandırmak.

-Vücudu arkaya doğru yaylandırmak.

d) Bacak kaslarını yumuşatıcı hareketler:

-Bacakları silmek.

-Bacakları önden arkaya ve arkadan öne savurmak.

e) Yumuşamayı sağlayan birleşik hareketler:

-Bir ayak üzerinde sıçrarken kolları ve bacakları silmek.

-Yüzme hareketi.

-Kürek çekmek.

-Yüksekte duran bir şeyin alınması.

-Göğsü ileriye çıkararak omuzları geriye vermek.

f) Dudakların rahatlama ve yumuşamasını sağlayan hareketler:

-‘prh’ konsonlarıyla dudakların titreşimi.

-Islıkla söylemek.

g) Dilin rahatlama ve yumuşaması:

-Sıcakta soluyan bir köpeğin yansılanması.

-Dil ucuyla dişlerin sayılması.

h) Çenenin rahatlama ve yumuşaması:

-Şakaklardan başlayarak, yüz kaslarının sağ ve sol elin parmak uçlarıyla masajı.

-Leyleğin gagasıyla yaptığı hareketin yansılanması. (Egüz, 1976)

3) Dil- konuşma;

Vokal(sesli) ve konson(sessiz) harf alıştırılmaları.

Toplu ses eğitimi iki aşamada uygulanır. Bunlar temel toplu ses eğitimi ve ileri toplu ses eğitimidir.

28.KOROLARDAKİ YAPILAN MÜZİK EĞİTİMİ KİME NE KAZANDIRIR?

1) Koroda şarkı söyleyen:

Birlikte şarkı söyleyerek ortaklaşa iş yapma alışkanlığı kazanır. Özgüveni artar. Ses eğitimi, genel müzik eğitimi, koro edebiyatı eğitimi alır. Bireysel müzik eğitiminde edindiği çalgı çalma, besteleme gibi elemanları kullanabilme olanağı bulur.Başkalarının yanlışlarını gidermeye katkıda bulunur, kendi eksiklerini giderme fırsatı bulur. Başkalarına saygı göstererek kendisine saygı sağlar. Arkadaşlıklar kurarak sosyalleşir. Toplumda demokratik değerlerin gerekliliğini kavrar. Sanatta ulusal ve uluslararası iletişim içerisinde dünya görüşü gelişir.

2) Koro şefi ya da eğiticisi:

O güne kadar edindiği bilgi ve becerileri koro üyelerine öğretmek ve sanatın gerektirdiğinin yanı sıra kendi istediklerini de uygulama alanı bularak öğretmenlik ve yönetmenliğin yüce hazzına ulaşır. Her yeni yapıtta kendisini yenileme fırsatı bulur. Toplumu müzik yoluyla şekillendirmenin gururuna ulaşır. Kendi gibi düşünenlerle iletişim içerisinde olup, dünyada olup bitenlere karşı kayıtsız kalmama erdemine ulaşabildiğine tanık olur. Gelecek kuşaklara geçmişin evrensel müzik verilerini aktarabilme şansına ulaşabilmenin gururunu kazanır.

Ayrıca, hem koro şefi hem de koro üyesinin müzikalite- müzikal dinamikler, homojenlik- koro tınısı, diksiyon- artikülasyon- anlaşılabilirlik, ritmik uyum ve beraberlik, koro şef uyumu, eşlikli ve eşiksiz yapıt türleri ve stilleri, koro disiplini vb. her türlü müziksel ölçütlerde duyarlılığı artar. Bu duyarlılık onların günlük ve sosyal yaşamlarındaki öz disiplin ve özgüvene de yansır.

3) Besteciler ve koro müziğinin söz yazarları:

Yazıp düzenledikleri değerli yapıtlarının seslendirilerek düşüncelerinin ölümsüzleştiğini görmenin insanca mutluluğunu yaşar. Başka yapıtları tanıyarak yeni yöntem ve tekniklerini koro müziği aracılığıyla değerlendirme fırsatı bulurlar.

4) Dinleyenler;

koroları oluşturan ses gruplarının uyumlu tınları ile müziğin giz dolu dünyasında beyinsel beğeni düzeylerini geliştirirler, koro yapıtlarının insana vermeyi amaçladığı değeri en kolay yoldan edinebilme olanağı bulurlar. Estetik güzellik duyguları gelişerek toplumun müzik dışındaki diğer estetik değerlerini kabullenme ve yardımlaşma duyguları gelişir.

5) Toplum;

diğer dört maddede sayılan değerlere ulaşmış bireylerin oluşturduğu bir toplum niteliğine kavuşur. Toplumu yönetenler, nitelikli müzik etkinlikleri ve oluşumları için ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda olumlu kararlar alırlar. Böylelikle her alanda toplumsal gelişmeye katkıda bulunurlar.

Bu toplumlarda oluşan turizm devinimleri de ülkenin tanıtımına ve ekonomik gelişimine katkıda bulunur. Tüm bu gelişmeleri kısa sürede ve yaygın olarak sağlayan eğitim elemanları hiç kuşkusuz aynı anda en çok kişiyi eğitebilen, en kolay en az sürede, en ekonomik, en etkili, bütün dünya ile iletişim kurabilen en ortak müzik dili ve en üretken durumdaki koro ile müzik eğitimidir.(I. Ulusal koro eğitimi ve yönetimi sempozyumu, Apaydın, 2001)

29.KORO KÜLTÜRÜ

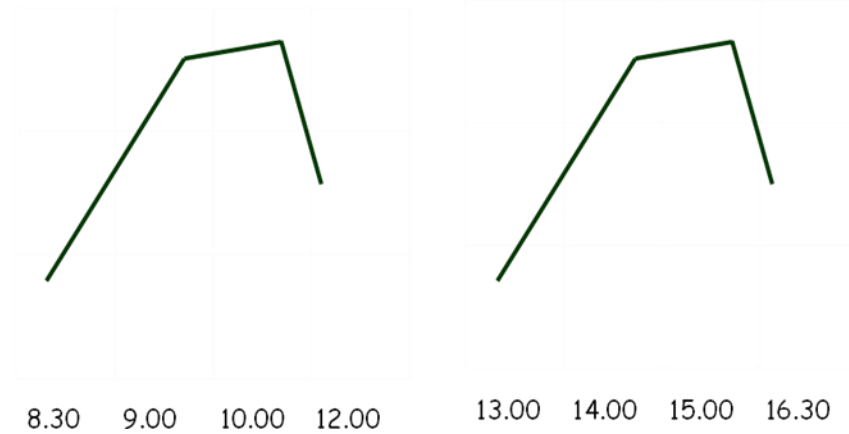
“Koro kültürü, birey olarak iyi sesleri ve iyi koroları duyup ayırt edebilmek, dolayısıyla kendi sesini ve korosunu geliştirmekle kazanılır.”(Çevik, 1999)

Yukarıdaki yazıdan anlaşılacağı gibi koro üyelerinin kendilerini eğiterek, koroda en iyi sesi duyup, ayırt ederek oluşturmaları gerekmektedir. Böylece ülkemizde köklü bir koro geleneğine sahip olabiliriz.

1.30.KORO DİSİPLİNİ

Müziğin içinde varolan disiplin, korolarda da çok önemli bir yeri oluşturur. Çünkü, seslendirilecek eserler büyük bir uyum ve etki ile seyircilere sunulmalıdır. Bu da ancak korolarda disiplin kavramının anlaşılmasıyla sağlanabilir. Disiplin, koronun başarısı için bir ön koşuldur. Zaten teknik sorunlar, müzikal sorunlar ve koro kültürü geliştikçe, ister istemez koro disiplini de korolarda önemli bir yer alır.

31. GÜNÜN EN VERİMLİ ÇALIŞMA SAATLERİ

Tablo (Guston. A.1989 Cilt II s.976-981)

Günün değişik saatlerinde, zihinsel enerji açısından sabahın ilk saatlerinde ısınma denilen süreçte performansın düşük olduğunu görüyoruz. Sabah 10:00 ve

öğleden sonra 15:00 civarında zihinsel enerjinin yüksek olması nedeniyle öğrenme ile ilgili çalışmaların veya önemli hedeflere ulaşmaya yönelik çalışmaların bu saatlere yerleştirilmesi verimin yükselmesini sağlayacaktır. İnsan zihninin sabah saatlerinde daha uyanık olduğunu araştırmalar göstermiştir. (Guston. A.1989 Cilt II s.976-981)

Vücudumuzda her gün gerçekleşen ve “biyoriitm” aktiviteler zinciri içerisinde, öğleden sonra saat 16:00 – 18:00 arası zihinsel canlılığın tekrar ortaya çıktığı belirlenmiştir. Öğrenci kalıcı bir öğrenme istiyorsa zihnin en açık olduğu saat olan sabah saatlerinde öğrendiklerini öğleden sonra 16:00 – 18:00 arasında tekrar etmesi gerekmektedir. Hafızaya alınma bilgilerin uzun süreli olması amaçlanıyorsa bu süre en verimli aradır.

Yukarıdaki bilgiler, ankette sorulan bireysel ses eğitimi ve toplu ses/koro eğitiminde en verimli ders saati sorusunu bilimsel olarak açıklayıcı niteliğindedir.

İKİNCİ BÖLÜM

1. PROBLEM

Müzik eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında, bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro eğitimine geçiş sürecinde, ses eğitimcilerinin yaklaşımları nasıldır, nelerdir?

2. ALT PROBLEMLER

1.Müzik eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında, bireysel ses eğitimi ve toplu ses/koro eğitimi derslerini yürütmekte olan öğretim elemanlarının bireysel ses eğitimi dersinin genel amaçlarına, planlanmasına ilişkin görüşleri nelerdir?

2.Müzik eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında, eğitimcilere göre bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro eğitimine geçiş sürecinde nelere dikkat edilmelidir?

3.Müzik eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında, bireysel ses eğitimi dersi veren öğretim elemanları, toplu ses/koro eğitimi hakkında bilgi sahibi midir?

4.Müzik eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında, toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi veren öğretim elemanları, bireysel ses eğitimi dersi hakkında bilgi sahibi midir?

5.Müzik eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında, bireysel ses eğitimi derslerini yürütmekte olan öğretim elemanlarının, bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro eğitimine geçiş sürecinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

6.Müzik eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında, bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro eğitimine geçiş sürecinde uygulanan ses egzersizlerindeki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

7.Müzik eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında, bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro eğitimine geçiş sürecinde öğretim elemanlarıyla öğrencilerin yaklaşımlarındaki benzerlikler ve farklar nelerdir?

8.Müzik eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında, bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro eğitimine geçiş sürecinde ders işleme sırasında, verimin artırılabilmesi için nelere dikkat edilmelidir?

3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı mesleki müzik eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro eğitimine geçiş sürecinin incelenmesidir. Bu genel amaç ışığında mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında uygulanan bireysel ses eğitimi, toplu ses/koro eğitimi'nin hedefleri, hedef davranışları, öğretme-öğrenme durumları ve değerlendirme aşamalarında var olan durumların saptanarak daha işlevsel ve etkin duruma getirilmesi, öğretim elemanları ve öğrenci görüşleri doğrultusunda karşılaşılan problemlerin saptanması ve problemlere çözüm önerileri getirilmesi amaçlanmaktadır.

4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma Türkiye'deki mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında, öğretim elemanlarının ve öğrencilerin bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro eğitimine geçiş sürecindeki yaklaşımlarının belirlendiği ve incelendiği ilk çalışmadır. Bununla birlikte öğretim elemanları ile öğrencilerin bu derslere yönelik yaklaşımları arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri açık ve net biçimde ortaya koyan ilk araştırma olması bakımından da önem taşımaktadır.

Bu araştırma sonucunda elde edilen veriler, bireysel ses eğitimi ve toplu ses/koro eğitimi veren öğretim elemanlarının ve bu eğitimi alan öğrencilerin buldukları süreçte, konuya daha bilimsel yöntemlerle yaklaşımlarını sağlayabilecektir. Bununla birlikte, bu çalışma, bireysel ses eğitiminden toplu ses eğitimine geçiş sürecindeki yaklaşımlarda karşılaşılan problemlere ışık tutması, bu ve benzeri çalışmalara kaynaklık etmesi, yeni bilimsel çalışmalara yön vermesi bakımından da önemli bir çalışmadır. Bahsedilen geçiş sürecindeki yaklaşımlar işlevsel bir yapıya dönüşmüş olacak, gelecek araştırmalara bir kaynak oluşturacaktır. Böylelikle, mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında bireysel ses eğitimine ve toplu ses/koro eğitiminde yıllardır tartışılan konulara da ışık tutmuş, bugüne kadar uygulanmış olan doğruları onaylayıp yanlışları da kanıtlarla göstermiş olacaktır.

Araştırma; mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro eğitimine geçiş sürecindeki yaklaşımların belirlenmesi yanında, nitelikli ve başarılı bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro eğitimine geçiş sürecinde karşılaşılan güçlüklerle karşı, alınması gereken önlemler konusunda ilgililere yardımcı olmak ve bulunan bulgulara göre hazırlanan öneriler ile bu yöndeki tutumların belirlenmesine çeşitlilik oluşturarak hem bireysel ses eğitimi hem de toplu ses/ koro eğitimi derslerine katkı sağlamak açılarından da önemlidir.

5. SAYILTILAR

Bu araştırmanın dayandığı temel varsayımlar;

1.Örnekleme grubu, 14 üniversitede bireysel ses eğitimi, toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersini yürüten eğitimcilerden ve bu dersleri alan öğrencilerden oluşmaktadır.

2.Araştırmacının anket yöntemiyle hazırladığı soruları, öğretim elemanlarının ve öğrencilerin verdiği yanıtların doğru tanımlandığı ve anlaşılır olduğu varsayılmaktadır.

3.Araştırmada kullanılan yöntemlerin geçerli ve güvenilir olduğu, araştırma için gerekli bilgilere ulaşmayı sağlayacak nitelikte olduğu, araştırma için ulaşılan kaynakların ve elde edilen verilerin bu araştırma kapsamında yeterli olduğu varsayılmaktadır.

4.Araştırma için ulaşılan kaynakların ve elde edilen verilerin bu araştırma kapsamı için uygun olduğu varsayılmaktadır.

5. Anketi yanıtlayan deneklerin evreninin, araştırmayı yeteri kadar temsil ettiği kabul edilmektedir.

6.Araştırma için kendilerine başvurulmuş uzmanların kanı ve düşünceleriyle, çeşitli kaynaklardan sağlanan bilgilerin geçerli ve doğru olup gerçeği yansıttığı temel sayılıtlarından hareket edilmiştir.

6. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1. Türkiye'deki mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarındaki bireysel ses eğitimi ve toplu ses/koro eğitimi dersini yürütmekte olan öğretim elemanları ile,

2. Türkiye'deki mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlardaki bireysel ses eğitimi ve toplu ses/koro eğitimi dersini almakta olan öğrenciler ile,

3. Mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro geçiş sürecindeki öğretim elemanlarının tutumları ile,

4. Türkiye'deki mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında öğretim elemanları ve öğrencilere uygulanan anketten elde edilecek veriler ile,

5. Yalnızca, 2009-2010 Eğitim-öğretim yılı bahar dönemi ile,

6. Bireysel ses eğitimi, toplu ses/koro eğitimi ile doğrudan ya da dolaylı ilgili tez, makale, bildiri, seminer ve ulaşılabilen her türlü yazılı ve görsel kaynaklar ile,

7. Araştırma için ayrılan zaman ve sağlanan maddi kaynaklar ile sınırlıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada, “bireysel ses eğitiminden toplu ses eğitime geçiş sürecindeki yaklaşımlara” yönelik anket uygulaması yapılmıştır. Araştırmada mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında bireysel ses eğitimi ve toplu ses eğitimi/koro eğitimi derslerini yürüten öğretim elemanlarının ve öğrencilerin görüşleri anket aracılığıyla elde edilmiş ve edilen bilgiler öncelikle Excell programında genel olarak sınıflandırılmış, ardından bilgiler istatistiksel olarak, yüzde (%) ve frekans (f) kullanılarak yorumlanmıştır.

Araştırmada problem belirlendikten sonra kaynak (bilgi) toplama, gözlem ve döküman incelenmesi yapılmış, veri toplama araçları, stratejiler ve örneklem belirlenmiştir. Ardından, elde edilen bilimsel bilgilerin ışığında ve uzmanlar yardımı ile, anket soruları hazırlanmıştır. Anketten elde edilen veriler incelenmiş, veri analizi yapılmış, bulguların yorumlanması ve betimlemesi yapılmış, sonuçlar ve öneriler elde edilmiştir.

2.EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini bireysel ses eğitimi ve koro/ toplu ses eğitimi dersi veren okullardan Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı, Bilkent Sahne Sanatları Fakültesi Opera Anasanat Dalı Öğretim Elemanlarının bir bölümü, Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Opera ve Koro Bölümü Öğretim Elemanlarının bir bölümü, Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuarı Opera/Koro Öğretim Elemanlarının bir bölümü, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğretim Elemanlarının bir bölümü, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğretim Elemanlarının bir bölümü, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik

Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğretim Elemanlarının bir bölümü, Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğretim Elemanlarının bir bölümü, Malatya İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğretim Elemanlarının bir bölümü, Adana Çukurova Üniversitesi Konservatuvarı Opera-Şan Bölümü Öğretim Elemanlarından bir bölümü, Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Öğretim Elemanlarının bir bölümü, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Öğretim Elemanlarının bir bölümü, Antalya Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü Öğretim Elemanlarının bir bölümü, Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğretim Elemanlarının bir bölümü ile,

Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Opera-Şan Bölümü Öğrencilerini bir bölümü Ankara Üniversitesi Dev. Konservatuvarı Opera- Koro Bölümü Öğrencilerinin bir bölümü, Afyon Kocatepe Üniversitesi Dev. Konservatuvarı Öğrencilerinin bir bölümü, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğrencilerinin bir bölümü, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğrencilerinin bir bölümü ile oluşturmaktadır.

Araştırmada kullanılan ankete 2009-2010 Bahar Dönemi'nde 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve toplu ses eğitimi/koro eğitimi derslerini yürüten rasgele seçilmiş 20 öğretim elemanı ile 5 üniversiteden bu dersleri alan rasgele seçilmiş 147 öğrenci katılmıştır.

3.VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma, bireysel ses eğitiminden toplu ses eğitimine geçiş sürecindeki yaklaşımların incelenmesine yönelik olup, bilgi toplama amacıyla anket yöntemi seçilmiştir.

Araştırmanın amacına uygun olarak araştırma konusu anketin başında belirtilmiş; böylelikle öğretim elemanlarıyla öğrencilerin konuyu anlamaları sağlanmıştır.

Anket soruları hazırlanırken ğretim elemanlarının bireysel ses eğitimi ve toplu ses eğitimi/koro eğitimine yaklaşımlarını ve öğrencilerin bu derslere yönelik düşüncelerini ölçmeye yönelik sorular hazırlanmıştır.

4.VERİLERİN ÖZÜMLENMESİ

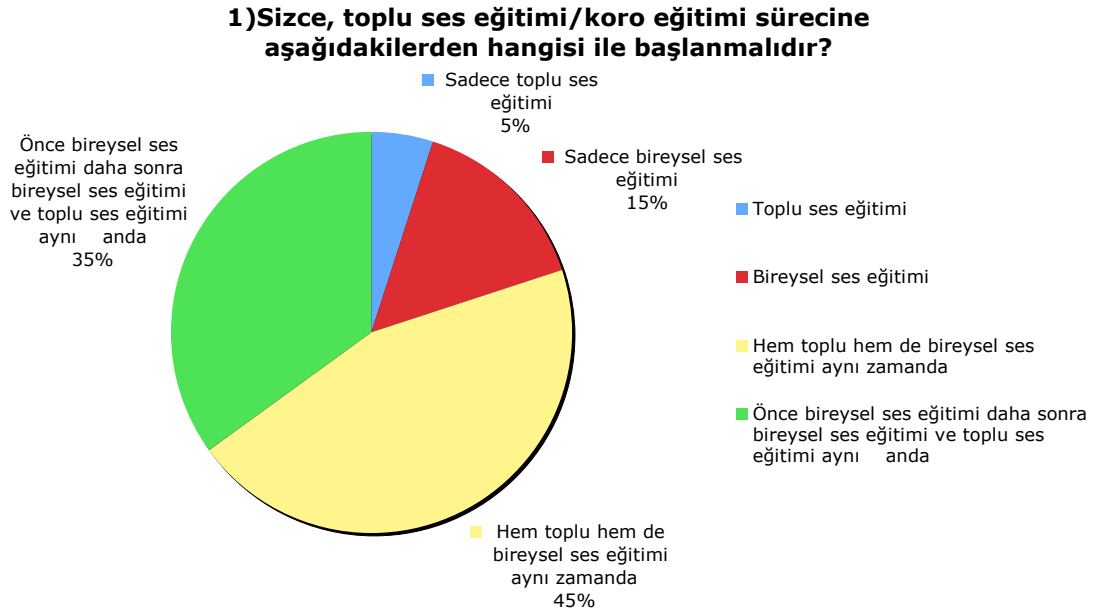
Anket yoluyla elde edilen bilgiler öncelikle Excell programında genel olarak sınıflandırılmış, ardından elde edilen bilgilerin istatistiksel olarak yorumlanmasında yüzde (%) ve frekans (f) kullanılmıştır. Bulgular önce tablo halinde verilip, ardından yorum yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölüm, araştırma probleminin çözümüne ilişkin veriler ve bu verilerin çözümlenmesi sonucu elde edilen bulguların dönüştürülerek yorumlanmasını içermektedir. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak seçilen anket yöntemi öğretim elemanlarına uygulanan elli iki sorudan ve öğrencilere uygulanan yirmiiki sorudan oluşmaktadır.

1.ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ ANKET SONUÇLARINDAN ELDE EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %45'i hem toplu hem de bireysel ses eğitimine aynı zamanda başlanması gerektiğini düşünmektedir. Ses eğitimine, önce bireysel ses eğitimi daha sonra bireysel ses eğitimi ve toplu ses eğitimi aynı anda başlanması gerektiğini düşünenler ise %35 oranındadır. Ankete katılan öğretim elemanları bireysel ses eğitimine önem vermektedir. Ses eğitiminde ilk aşamada

sadece toplu ses eğitimi dersinin verilmesini yetersiz bulmaktadır. Toplu ses/koro eğitimi bireysel ses eğitimi ile desteklenmelidir.

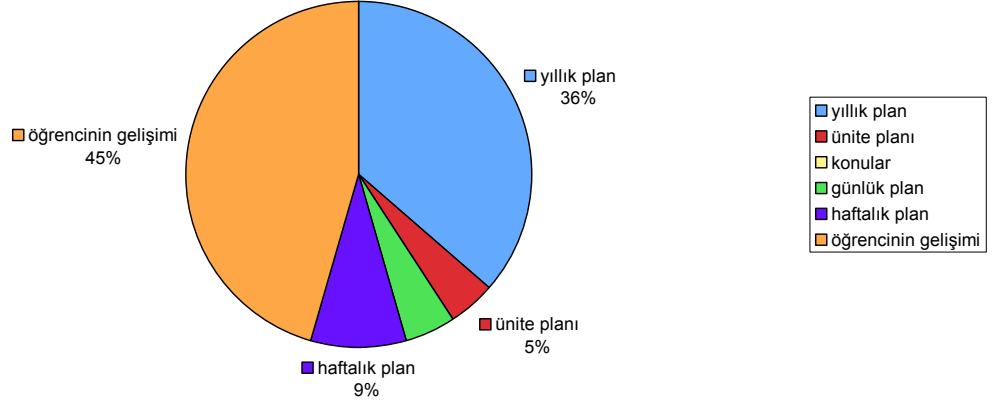
2)Bireysel ses eğitimi dersinin planlanmasına yönelik nasıl bir yöntem izliyorsunuz?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %65'i bireysel ses eğitimi derslerini öğrencinin gelişimine göre planlamaktadır. Öğretim elemanlarından %23'ü yıllık plan yapmaktadır. Derslerini haftalık ve günlük plana göre işleyen öğretim elemanları da bulunmaktadır.

Bu anket sonuçlarına göre öğrenci gelişimi ön planda tutulmaktadır. Bireysel ses eğitiminde usta çırak ilişkisi günümüzde de geçerli olduğunu göstermektedir.

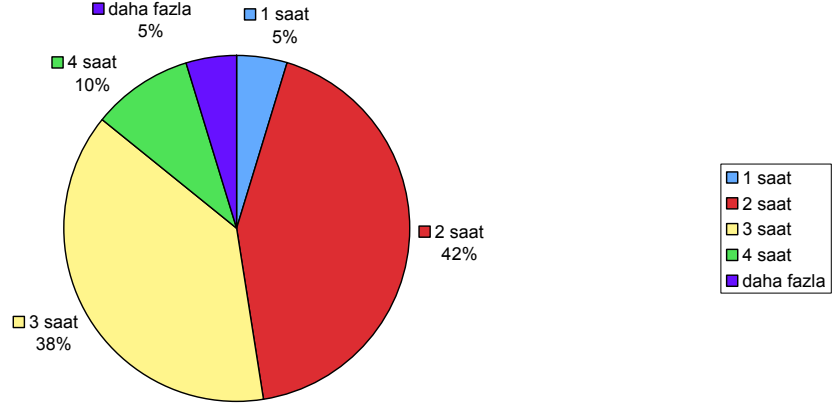
3)Toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersinin planlanmasına yönelik nasıl bir yöntem izliyorsunuz?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %45'i toplu ses eğitimi/koro eğitimi derslerini öğrencinin gelişimine göre planlamaktadır. Öğretim elemanlarından %36'sı yıllık plana göre toplu ses derslerini işlemektedirler.

Bu anketin sonucuna göre toplu ses/koro eğitiminde, öğrencinin gelişimine göre ders yapılmakta; oysa planlamanın, yıllık plan, haftalık plan, konular, öğrencinin gelişimi vb. durumların topluca değerlendirilerek yapılması bu ders için daha uygun olacağı düşünülmektedir.

4)Sizce, bireysel ses eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?

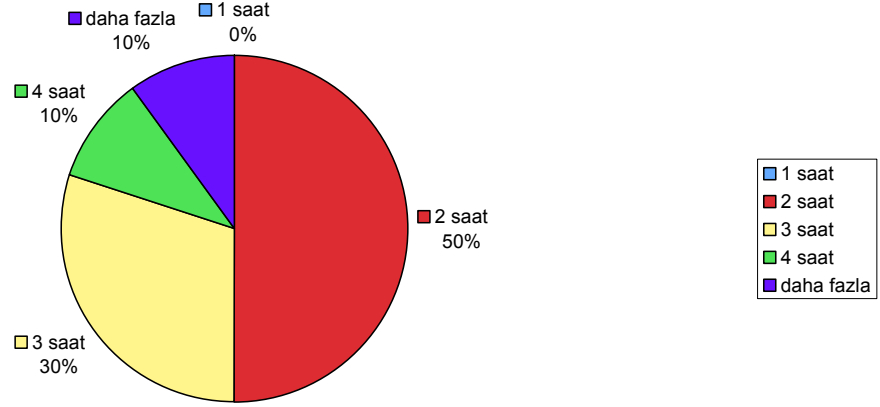

Yukarıda yapılan anketlerin anlamlı olabilmesi açısından konservatuvarlar ve müzik öğretmenliği programlarındaki öğretim elemanlarının görüşleri önce aynı grafikte ardından ayrı ayrı grafiklerde değerlendirilmiştir.

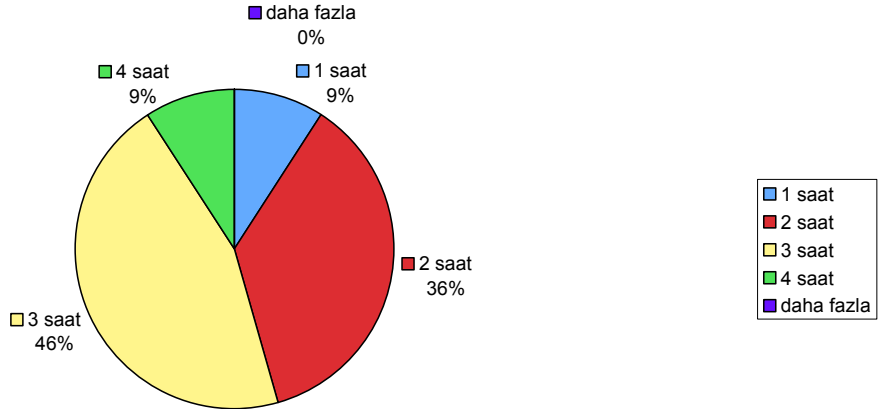
İlk grafik hem konservatuvar hocalarının hem de müzik öğretmenliği programlarındaki öğretim elemanlarının ortak sonuçlarıdır. Buna göre yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %42'si bireysel ses eğitimi sürecinde haftalık ders saatinin 2 saat olması gerektiğini düşünmektedir. Öğretim elemanlarının %38'i ise haftalık ders saatinin 3 saat olması gerektiğini düşünmektedir. Ankette 4 saat olması gerektiğini düşünen %10'luk bir dilim de vardır.

Konservatuvar ve müzik öğretmenliği öğretim elemanlarının düşünceleri ise aşağıdaki iki grafikte yer almıştır.

**4/A)Sizce, bireysel ses eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?
Konservatuvar öğretim elemanlarının görüşleri.**

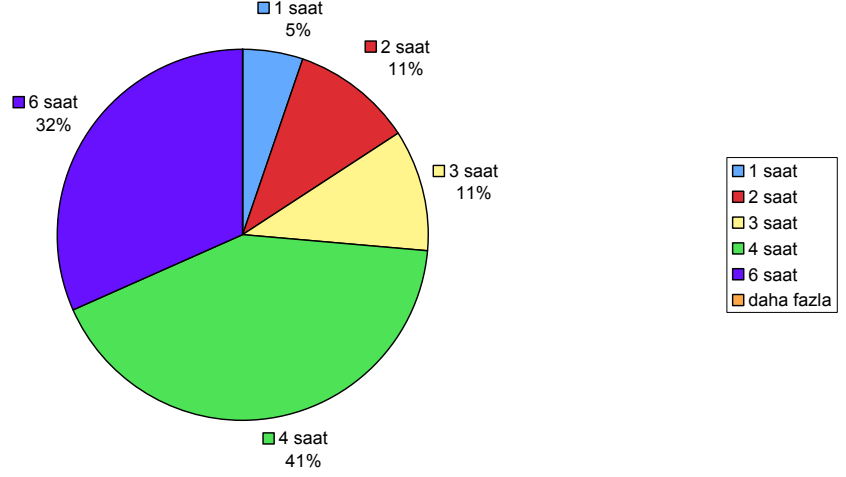
**4/B)Sizce, bireysel ses eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?
Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı öğretim elemanlarının görüşleri.**

Buradaki grafik sonuçlarına göre haftalık ders saatinin ortalama 2 saat olması istenmektedir. Müzik öğretmenliği programlarında haftada 1 saat olan ders saati

yetersiz bulunmakta, konservatuvarlarda ise haftada genelde 3 saat olan ders saati ise fazla görülmektedir.

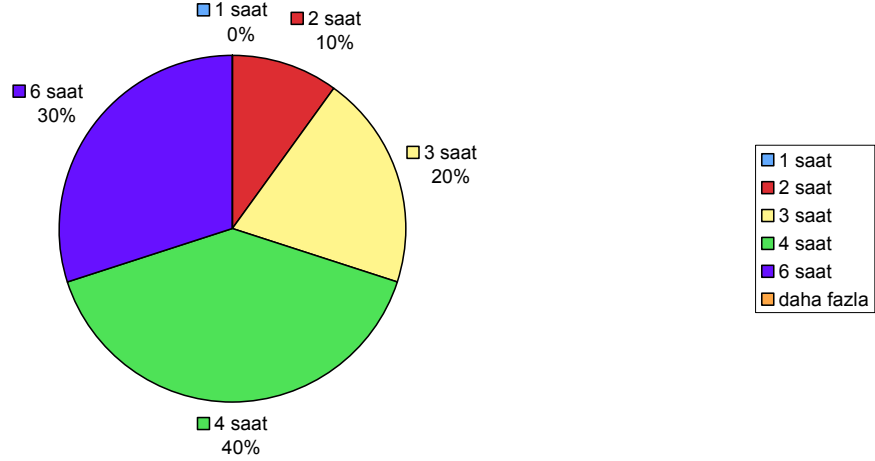
5) Sizce, toplu ses eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?

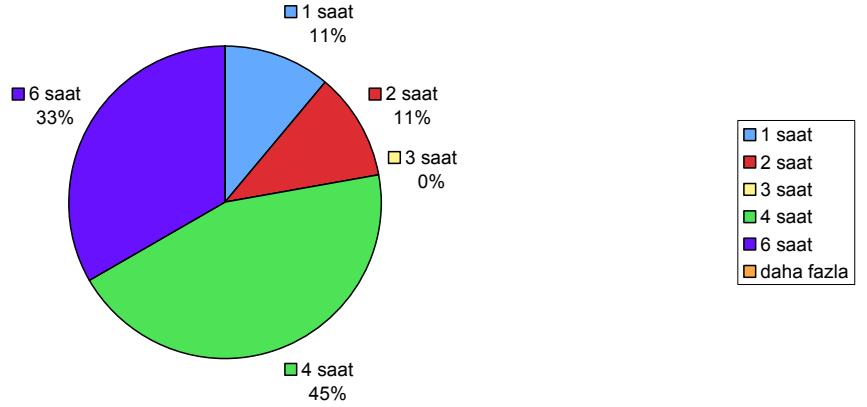
Yukarıda yapılan anketlerin anlamlı olabilmesi açısından konservatuvarlar ve Müzik öğretmenliği programlarındaki öğretim elemanlarının görüşleri önce aynı grafikte ardında ayrı ayrı grafiklerde değerlendirilmiştir.

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %41'i toplu ses eğitimi/koro eğitimi sürecinde haftalık ders saatinin 4 saat olması gerektiğini düşünmektedir. Öğretim elemanlarının %32'si ise haftalık ders saatinin 6 saat olması gerektiğini düşünmektedir. Toplu ses eğitimi için haftalık 3 saat ve altındaki ders sürelerinin yetersiz olduğu düşünülmektedir.

**5/A)Sizce, toplu ses eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?
Konservatuvar öğretim elemanlarının görüşleri.**

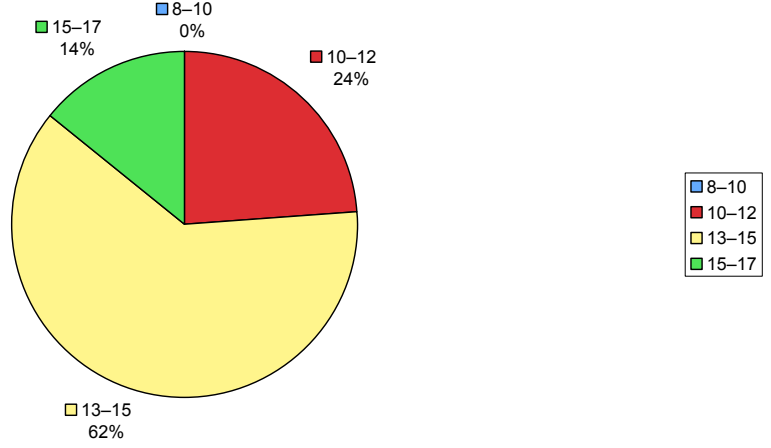

**5/B)Sizce, toplu ses eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?
Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı öğretim elemanlarının görüşleri.**

Yukarıdaki grafik sonuçlarında konservatuvar ve müzik öğretmenliği programlarındaki öğretim elemanları ortak bir görüş altında toplanmıştır. Toplu ses/koro eğitiminde haftalık ders saatinin 4 olmasının, verimliliği artıracığı düşünülmektedir.

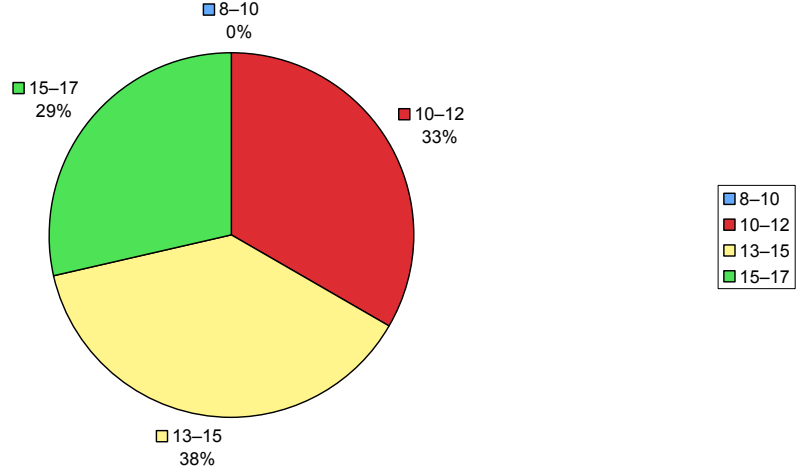
6)Bireysel ses eğitiminde günün en verimli saat aralığı aşağıdakilerden hangisidir?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %62'si bireysel ses eğitiminde günün en verimli saatinin 13:00 ile 15:00 arasında olduğunu düşünmektedir. Öğretim elemanları bireysel ses eğitimi için 08:00 ile 10:00 arasındaki dersleri verimsiz bulmaktadır.

En verimli çalışma saati aralığının 13:00 ile 15:00 olması gerektiği sonucunu - daha önce de belirttiğimiz gibi - bilimsel araştırmalar da desteklemektedir. Olanaklar ölçüsünde, bireysel ses eğitimi derslerinin özellikle sabahın ilk saatlerinde yapılmaması gerekmektedir.

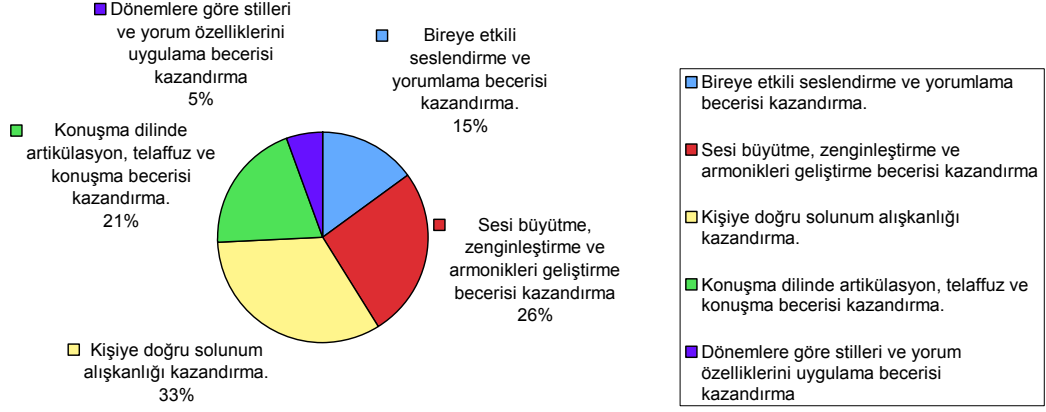
7)Toplu ses eğitimi/koro eğitiminde günün en verimli saat aralığı aşağıdakilerden hangisidir?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %38'i toplu ses eğitimi (koro eğitimi)nde günün en verimli saatinin 13:00 ile 15:00 arasında olduğunu düşünmektedir. Öğretim görevlilerinden %33'ü 10:00 ile 12:00 saatleri arasındaki derslerin verimli olduğunu düşünürken, %29'u 15:00 ve 17:00 saatlerini verimli bulmaktadır. Günün en verimsiz saati ise 08:00 ile 10:00 arasındaki ders saatleri olduğu düşünülmektedir.

Yukarıdaki sonuçlara göre öğleden sonra, yani 13:00 ile 17:00 arasında yapılan toplu ses/koro eğitimi dersleri daha verimli geçmektedir. Bireysel ses eğitiminde olduğu gibi toplu ses eğitiminde de bu saat aralıklarının verimli olduğunu zaten bilimsel araştırmalar da desteklemektedir. Toplu ses/koro eğitiminde bu saat aralıklarına dikkat etmenin başarıyı ve ders verimini artıracığının düşüncesindeyim.

8)Bireysel ses eğitimi yöntemlerinden bireye verilmesi gereken ilk üç yöntemi önem sırasına göre sıralayınız.

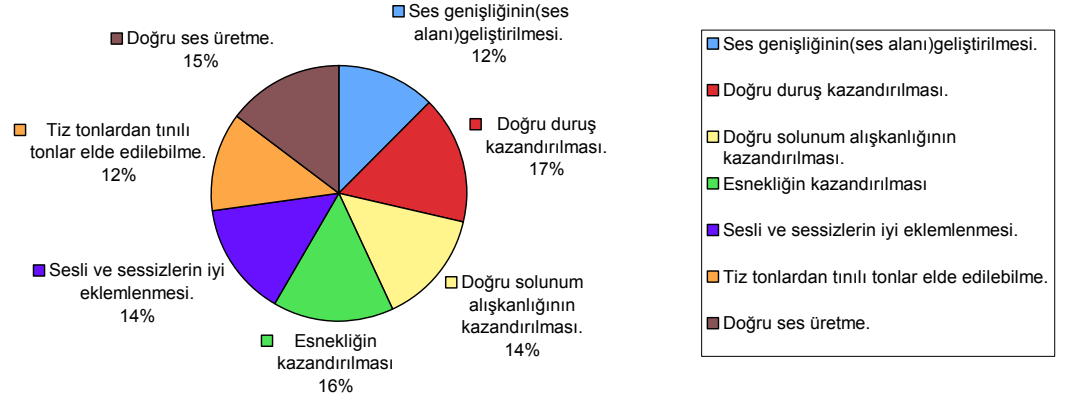

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %33'ü bireysel ses eğitimi yöntemlerinden bireye verilmesi gereken en önemli yöntemin sesi büyütme, zenginleştirme ve armonikleri geliştirme becerisi kazandırma olduğunu düşünmektedir. İkinci sırada %26 oranıyla konuşma dilinde artikülasyon, telaffuz ve konuşma becerisi kazandırma gelmektedir. Üçüncü sırada %21'le bireye etkili seslendirme ve yorumlama becerisi kazandırma gelmektedir. Dördüncü sırada %15'le dönemlere göre stilleri ve yorum özelliklerini uygulama becerisi kazandırma gelirken, beşinci sırada %5 ile kişiye doğru solunum alışkanlığı kazandırma becerisi gelmektedir.

NOT: Sıralama sorularında sonuçların değerlendirilmesi, puanlama usulüne göre yapılmıştır. 1. sıradaki seçenek için en yüksek puan en alt seçenekteki en az puan vermek suretiyle puanlanarak grafik çizilmiştir.

Bu anketin sonucu; bireysel ses eğitiminde, bireylere ilk önce verilmesi gereken 3 yöntemin, bütün ses eğitimcilerinin birleştiği ve yazılı kaynaklarda da belirtilen şekliyle, doğru uygulandığını ya da konuya ilişkin doğru bilgiler edinildiğini ortaya çıkarmıştır.

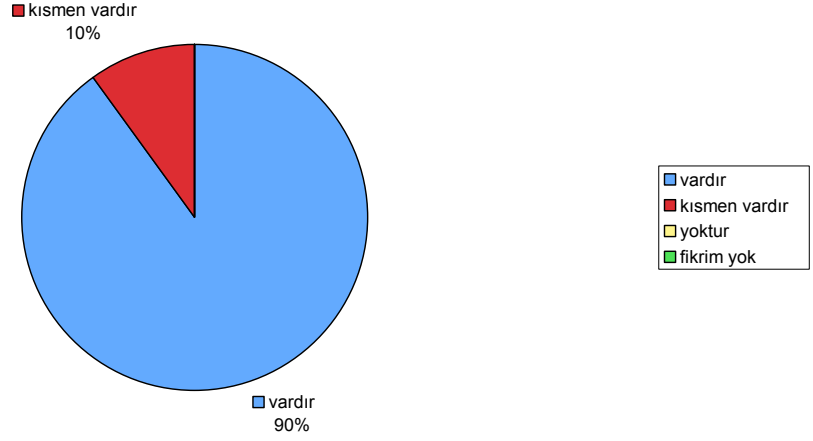
9)Toplu ses/koro eğitiminde ses kalitesini geliştirme çalışmalarında bireye verilmesi gereken ilk üç yöntemi önem sırasına göre sıralayınız.

Yapılan ankette 14 üniversitede bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %17'si bireysel ses eğitiminde ses kalitesini geliştirme çalışmalarında ilk yöntem olarak doğru duruş kazandırılmasını düşünmektedirler. İkincisi ise ses pozisyonunda esnekliğin kazandırılması ve üçüncü sırada %15'le doğru ses üretme gelmektedir.

Bu anket sonucu bireysel ses eğitimi öğretim elemanlarının bilinçli bir şekilde ses niteliğini geliştirme çalışmalarına önem verdiklerini göstermektedir. Aynı zamanda edinilen bu beceriler toplu ses/koro eğitiminde de çok önemli bir yer tutmaktadır. Önce bireysel olarak bu teknikleri öğrenen öğrenci daha sonra bunu toplu ses/koro eğitiminde rahatlıkla uygulayabilir.

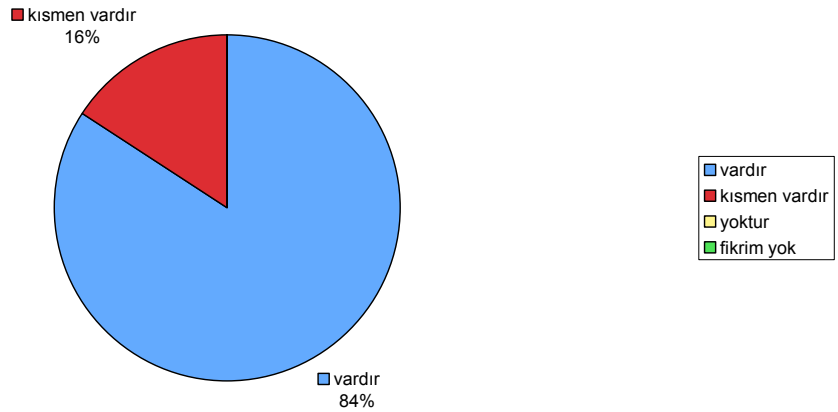
10)Sizce, repertuar seçiminin bireysel ses eğitimi dersi başarısına etkisi var mıdır?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 90'nı bireysel ses eğitimi dersi başarısında repertuar seçiminin etkisi olduğunu düşünmektedir. % 10'nu ise kısmen olduğunu düşünmektedir.

Repertuar seçiminin ne kadar önemli olduğu bu anketin sonucu ile ortaya çıkmıştır.

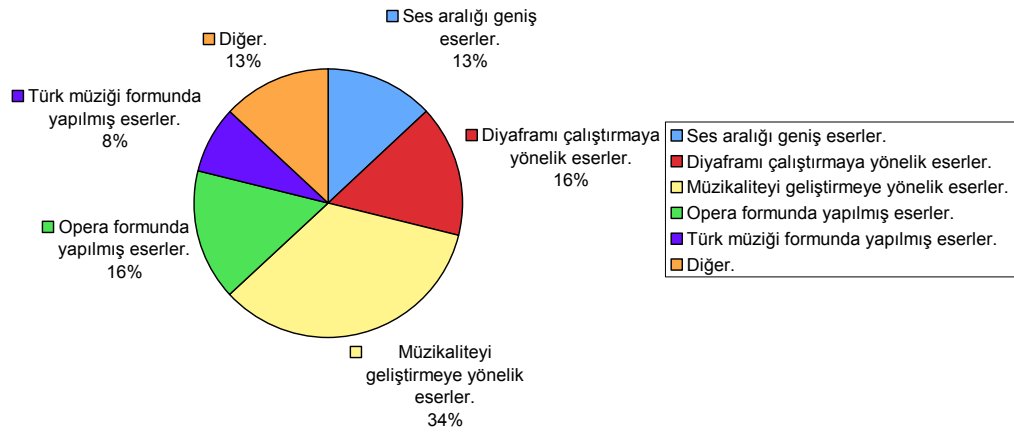
11)Sizce, repertuar seçiminin toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi başarısına etkisi var mıdır?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 84'ü toplu ses eğitimi dersi başarısında repertuar seçiminin etkisi olduğunu düşünmektedir. % 16'sı ise kısmen olduğunu düşünmektedir.

Yine burada repertuar seçiminin önemi ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, eğitimciler repertuar için araştırmalar yapmalı, sürekli aynı eserlerle değil, yeni ve uygun eserleri belirlemek için çaba göstermelidir. Bunun için dönemler ve stiller'e ilişkin bilgi edinilmeli, mesleki müzik eğitimi verilen kurumlarda bu tür derslere dikkat edilmeli ve programlarında yer verilmelidir.

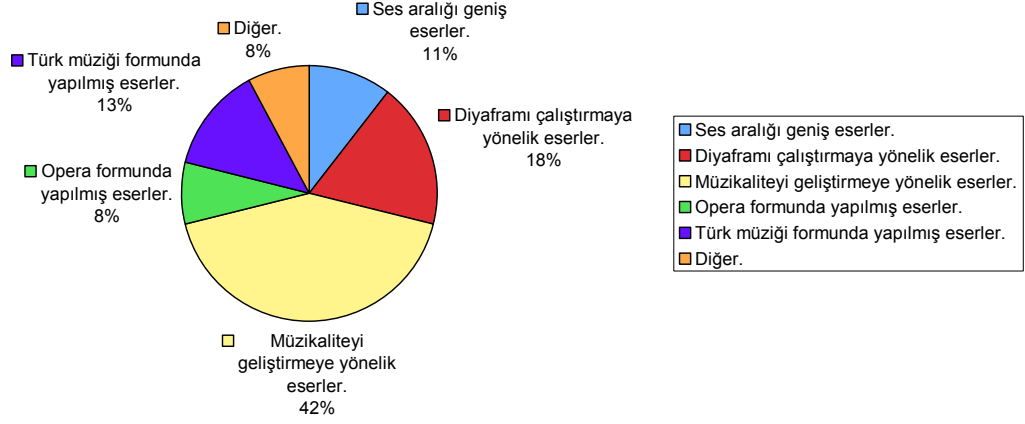
12)Bireysel ses eğitimi dersinde repertuar seçimi yaparken ne tür eserler tercih edersiniz?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 34'ü bireysel ses eğitimi dersinde repertuar seçimi yaparken müzikaliteyi geliştirmeye yönelik eserleri tercih etmektedir. Öğretim görevlilerinden %16'sı diyafram çalıştırmaya yönelik eserler tercih ederken, yine aynı oranda opera formunda yapılmış eserler tercih edilmektedir.

Eğitimciler repertuar seçimi yaparken bilinçli davranmalı, eserleri tanımalı ve bu eserleri kendisi de seslendirmiş ya da seslendiriyor olmalıdır. Hangi dönemlerin, bestecilerin ya da stillerin, hangi bireysel ses eğitimi sorunlarını giderici olduğunu bilmeli ve bu eserlere öğrencinin gelişimi açısından önem vermeli ve repertuarında ön sıraya koymalıdır. Bu ses eğitimcilerinin önemli eksikliklerinden biridir.

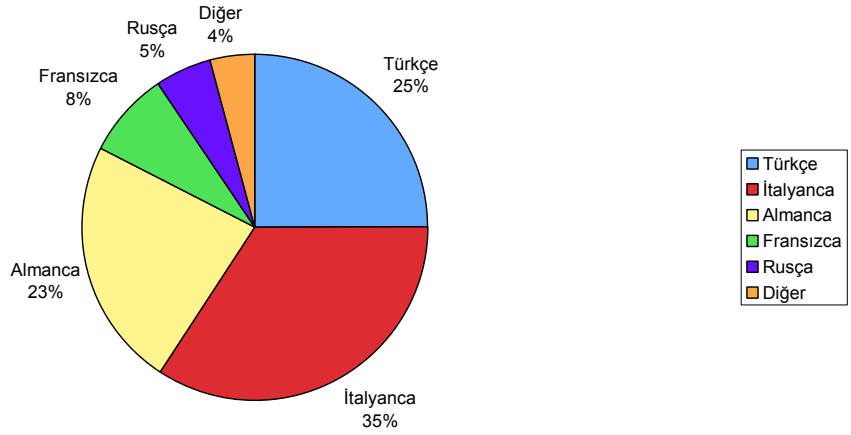
13)Toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersinde repertuar seçimi yaparken nelere dikkat edersiniz?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 42'si toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersinde müzikaliteyi geliştirmeye yönelik eserler tercih etmektedir. %18'i diyafram çalıştırmaya yönelik eserler tercih etmektedir. %13'le Türk müziği formunda yapılmış eserler de tercih edilmektedir.

Toplu ses/koro eğitiminde repertuar seçimi daha da önemlidir. Eğitimci ne tür eserleri, ne tür korolara vermesi gerektiğini çok iyi bilmelidir. Doğru repertuar seçimi için dönemler, stiller ve eserin teknik özellikleri iyi bilinmelidir. Daha önce koroda bizzat kendisinin söylemesi ise çok önemlidir. Daha önce kaç koroda kaç eser çalıştığı iyi bir koro eğitimcisinin verimliliğini belirleyen önemli bir ölçüttür.

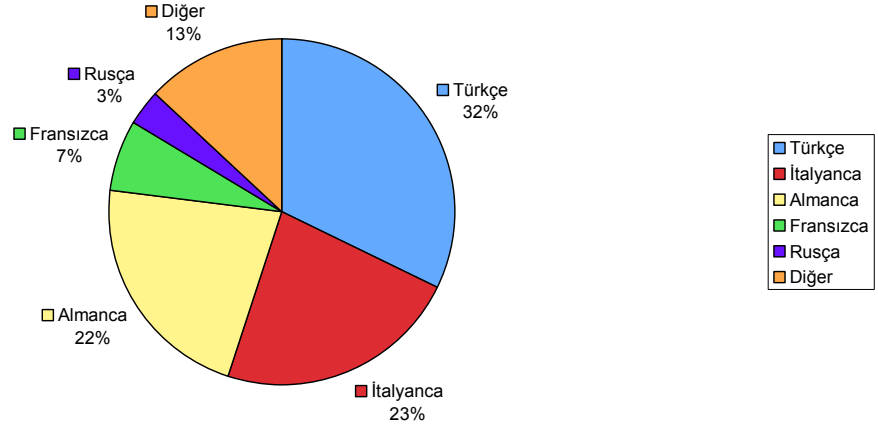
**14)Bireysel ses eğitimi repertuarı seçerken hangi dillere önem verirsiniz?
Önem sırasına göre işaretleyiniz**

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 35'i bireysel ses eğitimi repertuarında İtalyanca, %25'i Türkçe, %23'ü Almanca, %5'i Rusça, %8'i Fransızca, %4'ü de diğer dilleri tercih etmektedir.

Bireysel ses eğitiminde önem verilen dillerin başında İtalyancanın gelmesi, bilimsel çalışmaları da destekler niteliktedir. Ancak Rusça da bireysel ses eğitimi açısından önemli bir dildir. Özellikle Rus eserleri bireysel ses eğitiminde önemli bir repertuardır. Türkçe de aynı şekilde çok önem verilmesi gereken bir dildir. Zira pek çok bilimsel araştırma Türkçenin ses eğitimine uygun bir dil olduğu üzerinde hem fikir olmuştur. O halde Türkçenin bu özelliği bireysel ses eğitimi dersinin geliştirilmesi, veriminin artırılması yönünde kullanılmalıdır.

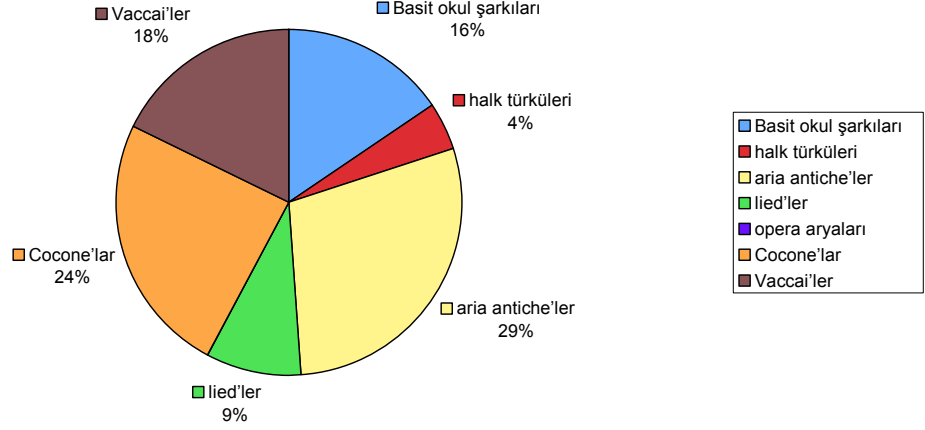
15)Toplu ses eğitimi/koro eğitimi repertuarı seçerken hangi dillere önem verirsiniz? Önem sırasına göre işaretleyiniz

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 32'si toplu ses eğitimi repertuarında Türkçe, %29'u Almanca, %23'ü İtalyanca, %7'si Fransızca, %3'ü Rusça, %13'ü de diğer dilleri tercih etmektedir.

Toplu ses/koro eğitiminde repertuar seçiminde Türkçeye önem verilmesi çok doğal ve doğru sonuçtur. Bu konuda uzman olan kişiler de aynı görüştedir. Repertuar seçiminde Türkçe sözlü eserlerin kullanılmasına dikkat etmek gerekmektedir.

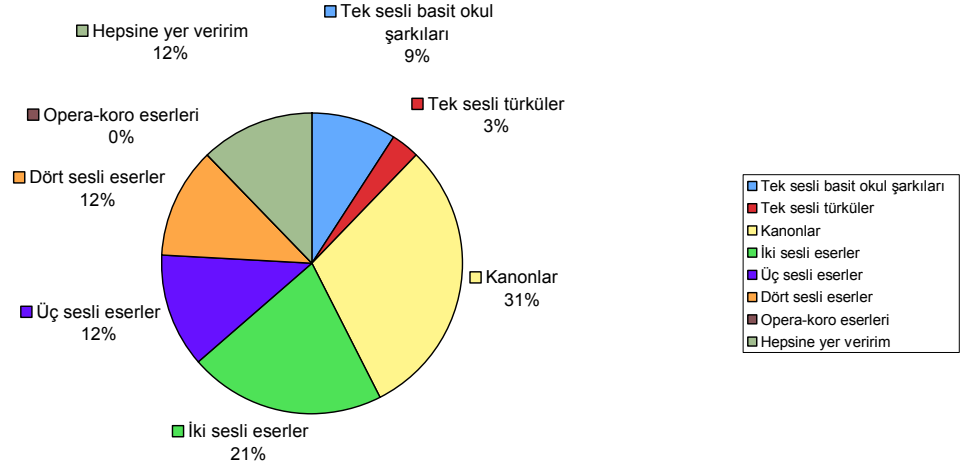
16)Bireysel ses eğitimi başlangıç aşamasında repertuar seçiminde ne tür eserlere yer verirsiniz?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 29'u bireysel ses eğitimi başlangıç aşamasında repertuar seçiminde aria antiche'leri, %24'ü concone'ları, %18'i vaccai'leri, %16'sı basit okul şarkılarını, %9'u liedleri, %4'ü halk türkülerini tercih etmektedir.

Bireysel ses eğitimi başlangıç aşamasının repertuar seçiminde, şu sıralamaya dikkat etmek yararlı olacaktır: Basit okul şarkıları, concone, vaccai, halk türküleri, aria antiche, lied, opera aryaları vb.

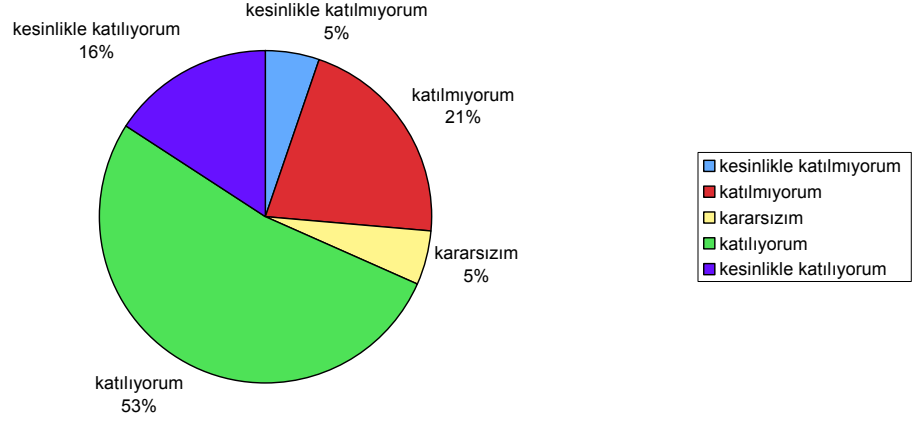
17)Toplu ses eğitimi/koro eğitimi başlangıç aşamasında repertuar seçiminde ne tür eserlere yer verirsiniz?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 31'i toplu ses eğitimi/koro eğitiminin başlangıç aşamasında repertuar seçiminde kanonları tercih etmektedir. % 21'i iki sesli eserler, % 12'si üç sesli ve dört sesli eserleri, %12 si hepsine, %9'u tek sesli eserlere yer vermektedir. Opera korolarına yer vermeyi tercih eden ise yoktur.

Toplu ses /koro eğitiminde repertuar seçiminde şu sıralamaya dikkat etmek gerekmektedir: Tek sesli basit okul şarkıları, tek sesli türküler, kanonlar, iki sesli eserler, üç sesli eserler, dört sesli eserler, opera-koro eserleri.

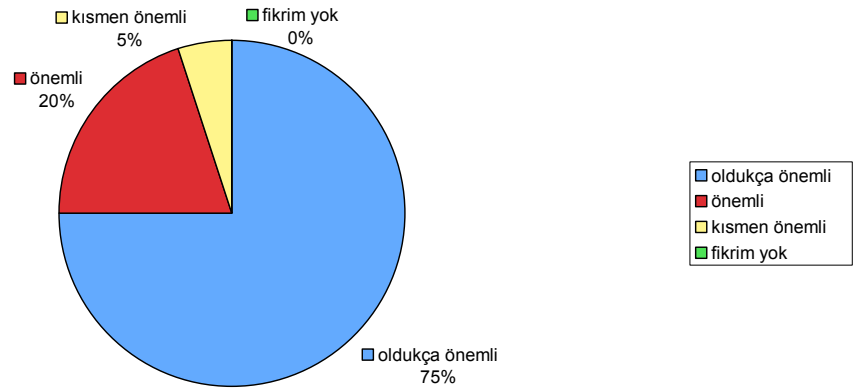
18)Türkçe ses tekniği açısından elverişli özelliklere sahiptir.

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 53'ü Türkçenin ses tekniği açısından elverişli özelliklere sahiptir sorusuna katılıyorum seçeneğini işaretlemiş, %16'sı kesinlikle katılıyorum, % 21'i katılmıyorum, % 5'i kararsızım, % 5'i ise kesinlikle katılmıyorum şıkkını işaretlemiştir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi bilimsel araştırmaların önemli bir bölümü, Türkçenin ses tekniği açısından elverişli olduğu kanısındadır.

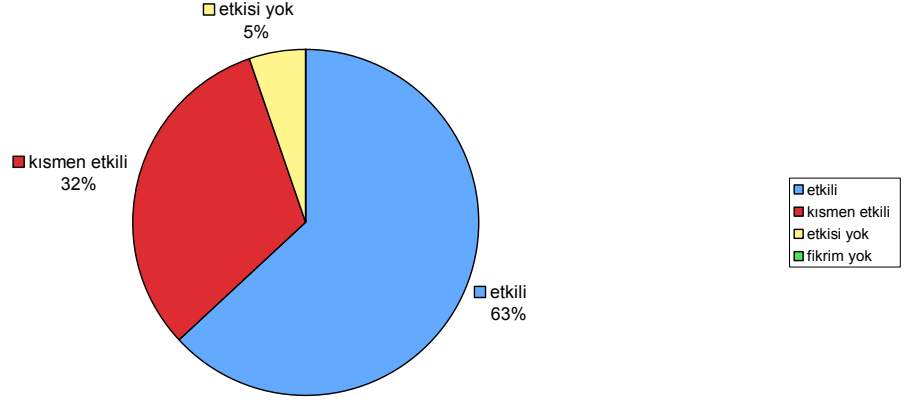
19)Yabancı dilde söylenen bir eserin anlamının bilinmesi ne derece önemlidir?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 75'i, yabancı dilde söylenen bir eserin anlamının bilinmesinin oldukça önemli olduğunu düşünmektedir.

Yabancı dilde söylenen eserin anlamını bilmek oldukça önemlidir. Eserin yorumunu, yani nüanslarını, temposunu vb. etmenlerini belirlemek, ancak eserin anlamını, hangi döneme ait olduğunu, bestecisinin ve eserin stilini bilmekle olanaklı hale gelebilir. Bu konuya hem eğitimciler hem de öğrenciler çok dikkat etmelidir.

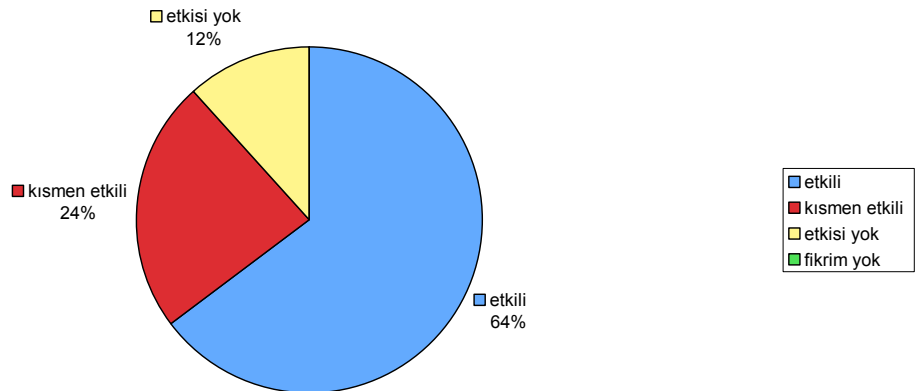
20)Size göre, bireysel ses eğitimi dersini işleme sürecinde müziksel dönemlerine göre parça seçimi ne derece etkili olur?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 63 bireysel ses eğitimi dersini işleme sürecinde müziksel dönemlerine göre parça seçimi ne derece etkili olur sorusuna, etkili olur seçeneğini işaretlemiş, %32'si ise kısmen etkili olur seçeneğini işaretlemiştir.

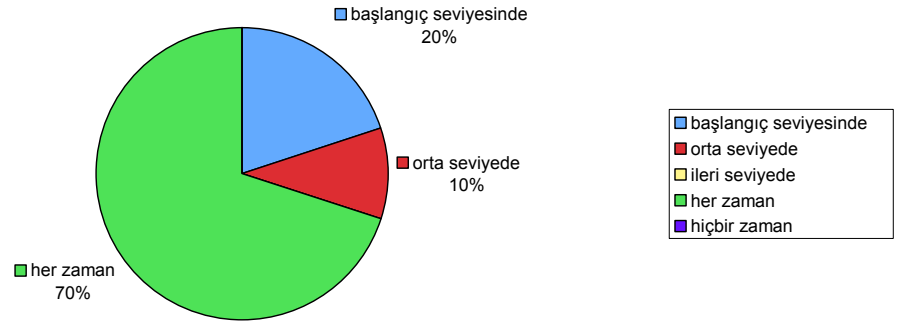
Dönemlere göre parça seçimi ses tekniğinin gelişiminde önemli ölçüde yararlıdır.

21)Size göre, toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersini işleme sürecinde müziksel dönemlerine göre parça seçimi ne derece etkili olur?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 64'ü toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersini işleme sürecinde, müziksel dönemlerine göre parça seçiminin etkili olduğunu düşünmektedir. %24'ü kısmen etkili olduğunu, %12'si etkisinin olmadığını düşünmektedir.

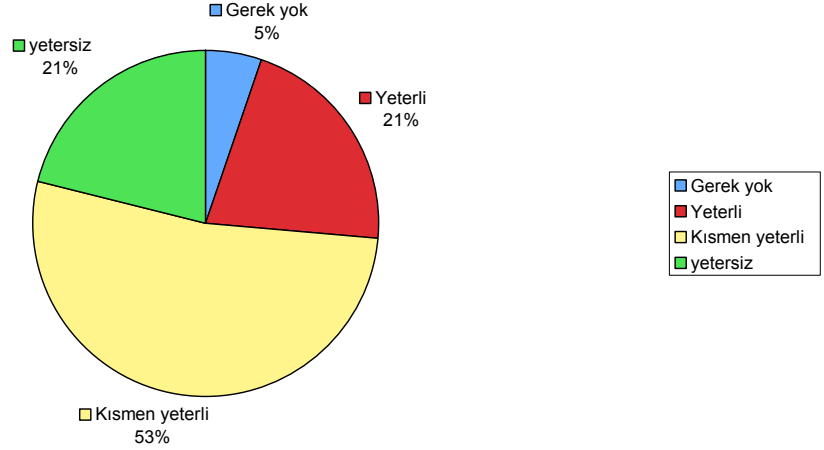
22)Sizce, piyano eşlik/korrepetisyon) dersi bireysel ses eğitimi dersinin hangi aşamasında verilmelidir?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 70'i bireysel ses eğitimi dersinin her aşamasında eşlik dersinin verilmesini düşünmektedir. %20'si eşlik dersinin başlangıç aşamasında verilmesi gerektiğini düşünürken, %10'luk dilimdeki öğretim elemanları orta düzeyde verilmesinden yanadır.

Piyano eşliği ile söyleme yani korrepetisyon, ses eğitimi dersinin her aşamasında olması gerekmektedir. Şarkı söyleme ile piyano eşliği aslında bir bütündür. Birbirinden ayrılmaması, özellikle eğitim aşamasında önemli ve yararlı olacaktır.

23)Bireysel ses eğitimi dersini destekleyici yan dersler olmalı mı? Yoksa mevcut dersler yeterli mi?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanlarının % 53'ü bireysel ses eğitimi derslerini kısmen yeterli bulmaktadır. Öğretim elemanlarından %21'i destekleyici yan dersleri yeterli bulurken, aynı oranda destekleyici yan dersleri yetersiz bulan öğretim elemanları da bulunmaktadır. Sadece %5'lik bir kısmı yan derslere gerek olmadığını düşünmektedir.

Bireysel ses eğitimi derslerini yetersiz bulan öğretim elemanları şu görüşleri bildirmişlerdir;

1.Numaralı öğretim elemanı:

1-Vokal Müzik Tarihi (Dönemlere göre bireysel ve toplu ses eğitimini kapsama alacak)

2-Foniatri

3-Sesi Dinleme-Çözümleme- ve Ses (Kullanım) Sorunlarını Çözme Eğitimi (Uygulamalı, üst sınıftaki öğrenciler alt sınıftaki öğrencilerin derslerini izleyeceği-gözlemleyeceği ve ders öğretmeni ile tartışacağı bir ders) Bu ders ayrıca farklı dönemlerde "farklı" hedef kitlelere yönelik işlenmelidir. "Çocuk Sesi" "Genç Sesi" ve "Yetişkin (Kadın-Erkek sesi için ayrıca özel bir başlık daha olmalıdır. "Sorunlu Sesler" (Gerek fizyolojik gerekse kullanım sorunları büyük olan "hasta" seslerin

tanınması çok önemlidir. Zira, hep "iyi" örnek(!) gösterilirken, aslında gerçek yaşamda karşılaşılabilecek "özel" durumlar hep görmezden geliniyor. Sonra da KBB'ye mi Foniatri'ye mi, Odyoloji'ye mi göndereceğini bilemeyen bir eğitimci profili ortaya çıkıyor.

4-Birlikte Söyleme (İkili-üçlü-dörtlü, başlangıç için çok basit eserler: kanonlar, kolay Rönesans eserleri, 2-3 ve 4 sesli Mozart Nocturn'lerden Monteverdi ve Gesualdo'ya kadar Rönesans eserleri ayrıca Barok-Klasik-Romantik dönemden seviyeye uygun oda müziği eserleri ama "koroda çalışmak için değil".”

2. Numaralı öğretim elemanı: “Kültür, etkinlik dersi,(konser ya da video izleme v.s.)” derslerinin konulmasını gerekli görmektedir.

3. Numaralı öğretim elemanı: “Lirik Diksiyon” dersinin konulmasını gerekli görmektedir.

4. Numaralı öğretim elemanı: “Sahne uygulama-Deneme dersi-Ses Sağlığı-Ses-Söz Biçimleri” derslerinin konulmasını gerekli görmektedir.

5. Numaralı öğretim elemanı: “Destekleyici dersler mutlaka olmalı”

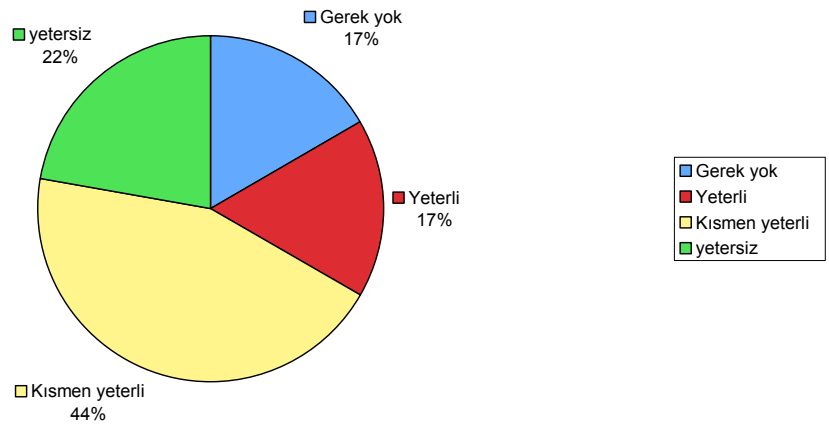
6. Numaralı öğretim elemanı: “Artikülasyon,nefes vb.” derslerin konulmasını gerekli görmektedir.

7. Numaralı öğretim elemanı: “Korrepetisyon,diksiyon,repertuvar” derslerinin konulmasını gerekli görmektedir.

8. Numaralı öğretim elemanı: “Ses ve solunum fizyolojisi, müzikli diksiyon” derslerinin konulmasını gerekli görmektedir.

Ses eğitimini destekleyici dersler bireysel ses eğitimini destekleyici olması nedeniyle önemli ve gereklidir.

24)Toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersini destekleyici yan dersler olmalı mı? Yoksa mevcut dersler yeterli mi?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 44'ü toplu ses eğitimi derslerini kısmen yeterli bulmaktadır. %22'si yetersiz olduğunu düşünmektedir. %17'si ise dersleri yeterli bulmaktadır. Toplu ses eğitimi/koro eğitimi derslerini destekleyici yan derslere gerek olmadığını düşünenlerin oranı ise %17'dir.

Toplu ses eğitimi/koro eğitimi derslerini yetersiz bulan öğretim elemanları şu görüşleri bildirmişlerdir;

1. Numaralı öğretim elemanı:

1-Türk ve Dünya Koro Müziği Edebiyatı (Türk Koro Müziği Tarihi ve Dünya Koro Müziği tarihini kapsayan bir ders olmalı-kesinlikle sadece kuramsal değil "uygulamalı" da olmalı

2-Koro Müziği Biçimleri (Stilleri) Ama gerçekten Ortacağdan-2010'lu yıllara gelmeli

3-Koroda Davranış Yönetimi (Sınıf Yönetimi'nin "toplu ses eğitimi ve koro eğitimindeki hedeflere" uyarlanması sonucu alanlararası özel bir ders)

4-Partitür okuma ve çalma (çok basit düzeyden-öğrencinin (ya da sınıfın) gelebildiği yere kadar)

5-Koro Şefliği (asla sadece "1" koro şefine bağlı olarak işlenmemeli, mutlaka "farklı" koro şeflerinin de "izlenmesi-onlarla seminer-uygulama yapılması" hatta "konuk koro şefleri" ile eser çalışılması gerekmektedir)

6-Koro Şefleri İçin Orkestra Şefliği (seminer şeklinde "konuk" orkestra şefleri ile yürütülebilir)

7-Koroda Eser Çözümleme (Çalışma ve Çalıştırma) Yöntem ve Teknikleri (Hem kuramsal hem de uygulamalı olmalı, sınav mutlaka "uygulama" ile bitirilmeli)

2. Numaralı öğretim elemanı: "Çok sesli solfej okuma" dersinin konulmasını gerekli görmektedir.

3. Numaralı öğretim elemanı: "Kültür, etkinlik dersi(konser ya da video izleme)"dersinin konulmasını gerekli görmektedir.

4.Öğretim elemanı: "Nefes Teknikleri, Alexander Tekniği"derslerinin konulmasını gerekli görmektedir.

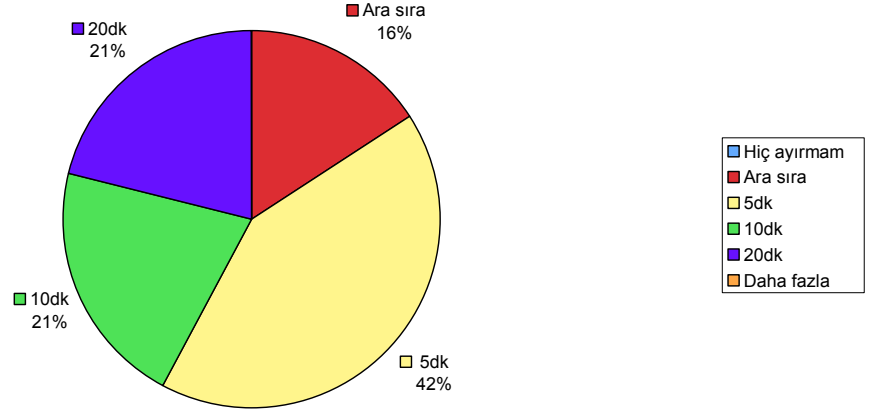
5. Numaralı öğretim elemanı: "Koro sahne deneyimi- Koro Ses Pedagojisi vb." derslerinin konulmasını gerekli görmektedir.

6. Numaralı öğretim elemanı: "Bireysel ses eğitimi dersleri olmalı ayrıca koro derslerinin süresi arttırılmalı"

7. Numaralı öğretim elemanı: "Repertuar ve 4 dönemlik değil 8 yarıyılık bireysel ses eğitimi dersi" olmalı demıştır.

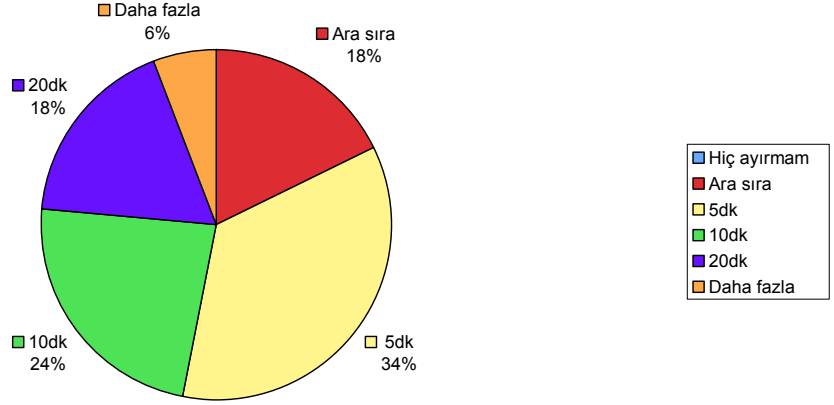
Toplu ses/koro eğitiminde Bireysel ses eğitimi dersi çok önemli bir destekleyici derstir. Bunun yanında diğer destekleyici dersler de olmalıdır.

25)Bireysel ses eğitimi dersinde solunum alıştırmalarına ne kadar zaman ayırırsınız?

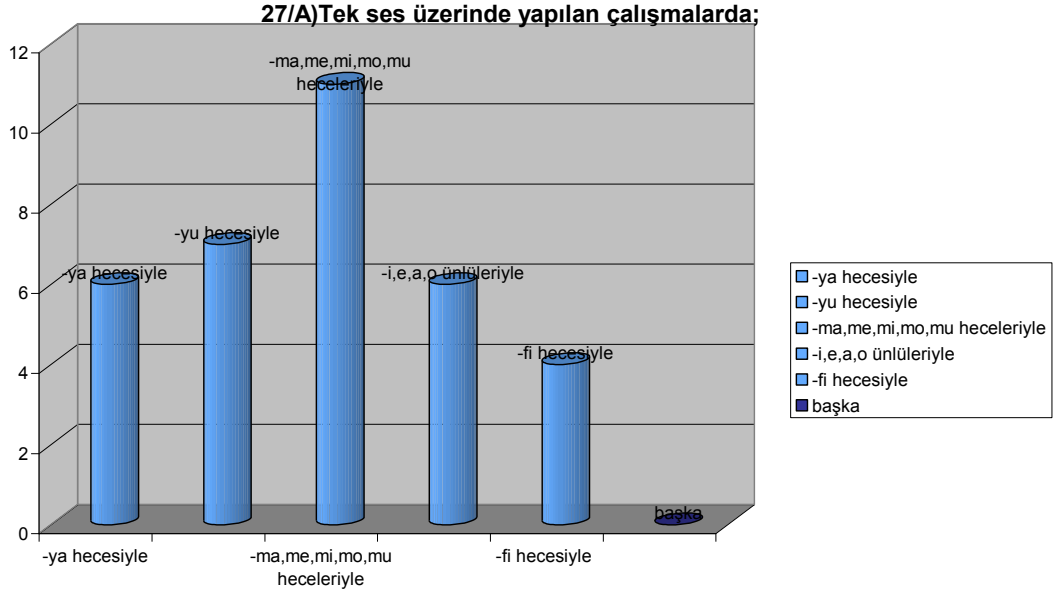
Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 42'si bireysel ses eğitiminde solunum alıştırmalarına 5dakika ayırmaktadır. %21'i 20dakika ayırırken, yine %21'lik bir dilim 10dakika ayırmaktadır. %16'sı ise solunum alıştırmalarına ara sıra yer vermektedir.

26)Toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersinde solunum alıştırmalarına ne kadar zaman ayırırsınız?

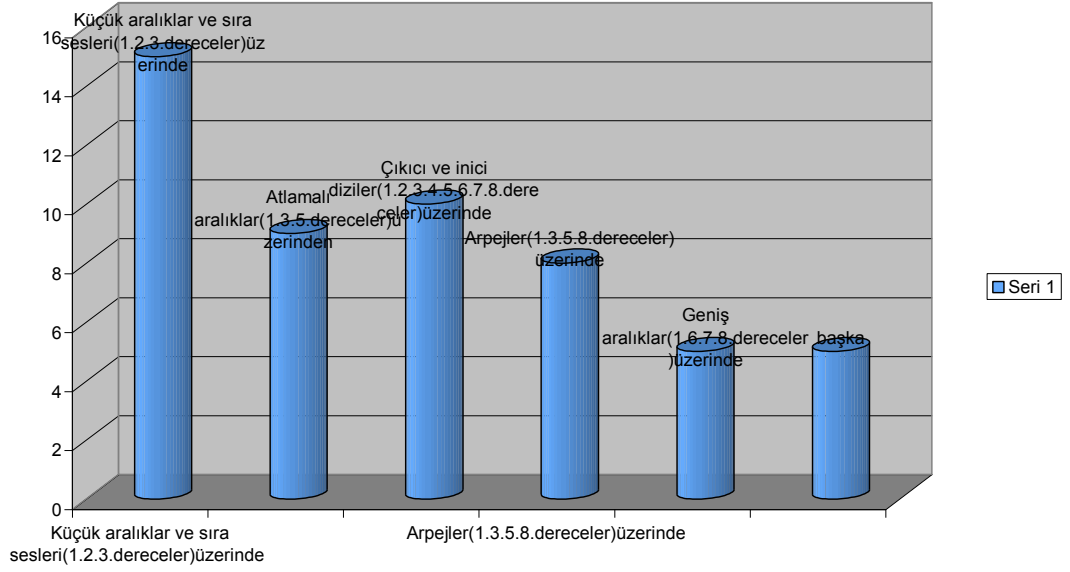
Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 34'ü toplu ses eğitiminde solunum alıştırmalarına 5dakika ayırmaktadır. %24'ü 10dakika ayırmaktadır. %18'i 20dakika ayırırken, yine %18'lik bir dilim ara sıra solunum egzersizi yapmaktadır.

Koro çalışmalarında nefes açma ve vücut ısıtma çalışmalarına yer vermek önemlidir. Öğretim elemanları bu önemin bilincindedir bu nedenle hiç ayırmam şikkını işaretleyen olmamıştır.

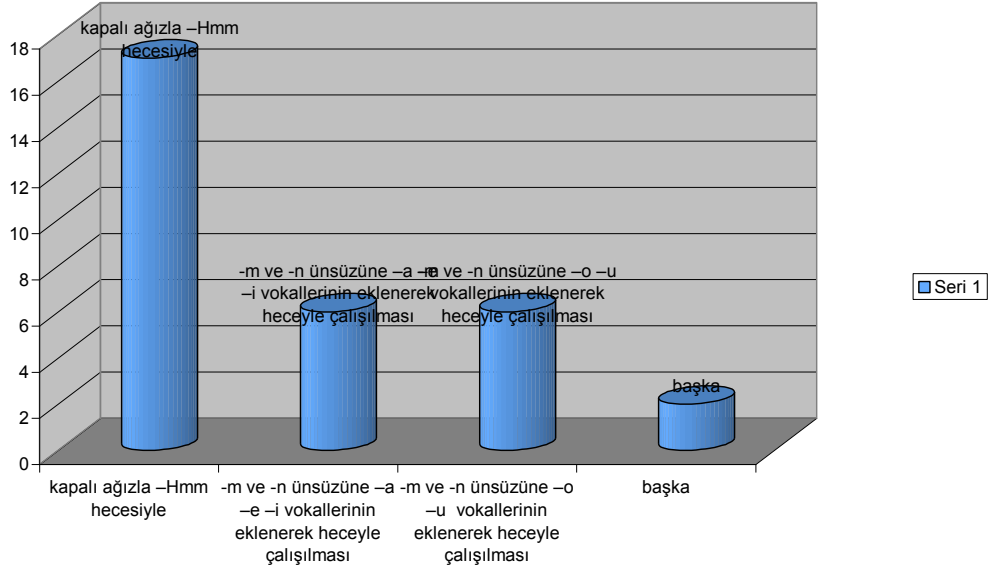
Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanlarının çoğunluğu bireysel ses eğitiminde tek ses üzerinde yapılan çalışmalarda; ma, me, mi, mo, mu heceleriyle yapılan alıştırmaları tercih etmektedir. Diğer egzersizler de kullanılmaktadır. Bu yazılı egzersizlerin dışında başka egzersizler kullanılmamaktadır.

27/B)Sıra seslerden oluşan alıştırmalarda;

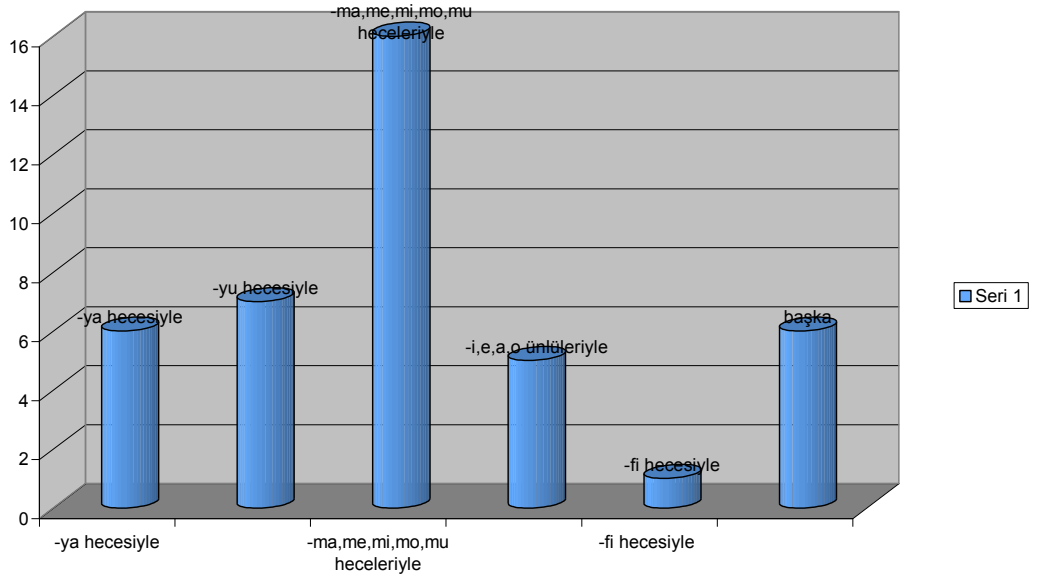
Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının çoğunluğu bireysel ses eğitiminde sıra seslerden oluşan alıştırmalardan; küçük aralıklar ve sıra sesleri (1. 2. 3. dereceler) tercih etmektedirler. Diğer egzersizler de kullanılmaktadır. Yazılı olan egzersizler dışında başka alıştırmalar da tercih edilmektedir.

27/C)Rezonans çalışmalarında;

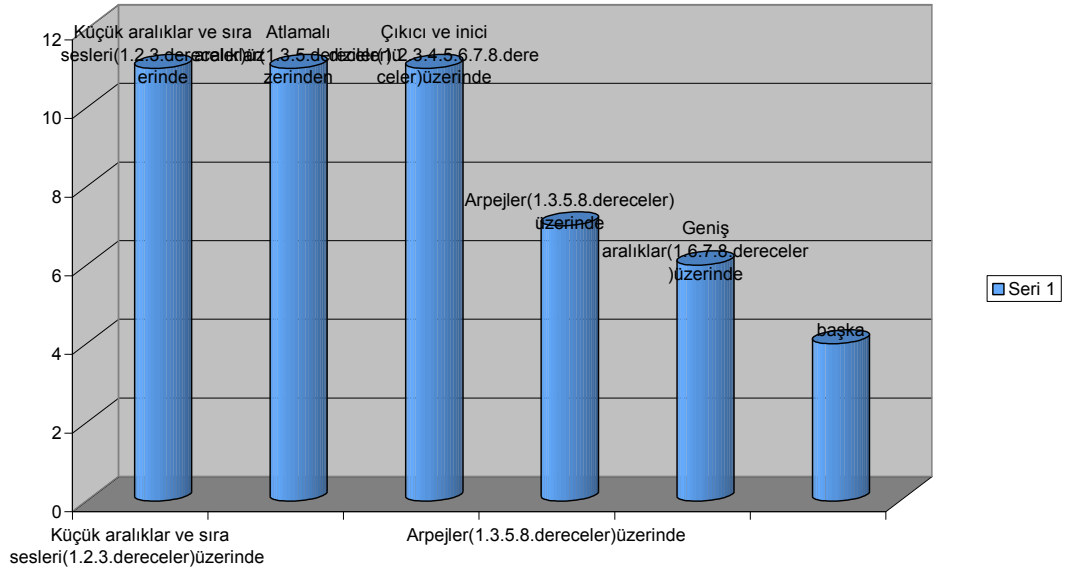
Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının çoğunluğu bireysel ses eğitiminde rezonans çalışmalarında kapalı ağızla -hmm hecesini kullanmaktadır. Yazılı diğer egzersizler daha az oranda kullanılmaktadır. Yazılı olmayan egzersizler de kullanılmaktadır.

28/A) Tek ses üzerinde yapılan çalışmalarda;

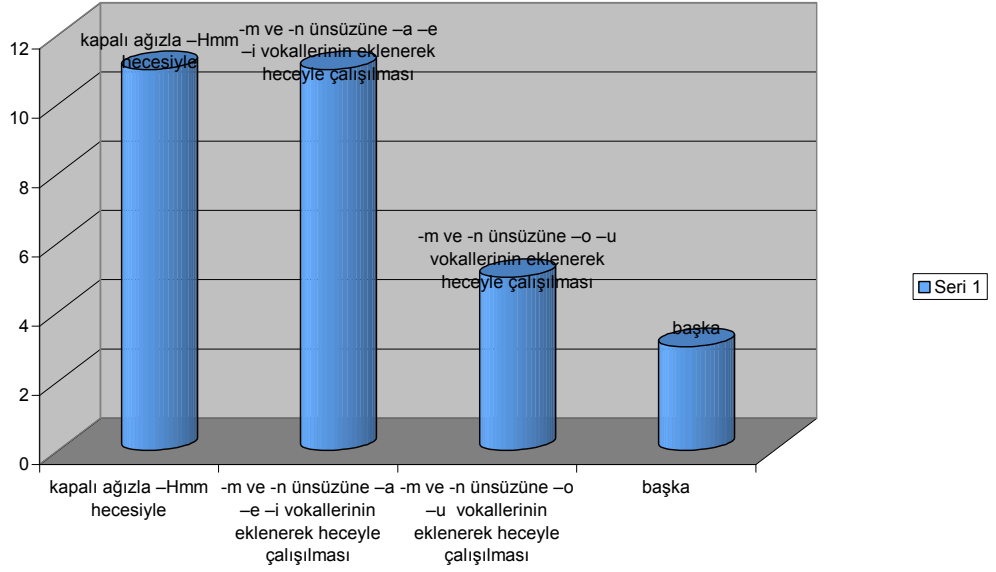
Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının çoğunluğu toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersinde tek ses üzerinde yapılan çalışmalarda ma, me, mi, mo, mu heceleriyle yapılan egzersizleri tercih etmektedir. Yazılı olan diğer egzersizleri kullanan öğretim elemanları da vardır. Yazılı olmayan egzersizleri kullanan öğretim elemanlarının sayısı da oldukça çoktur.

28/B)Sıra seslerden oluşan alıştırmalarda;

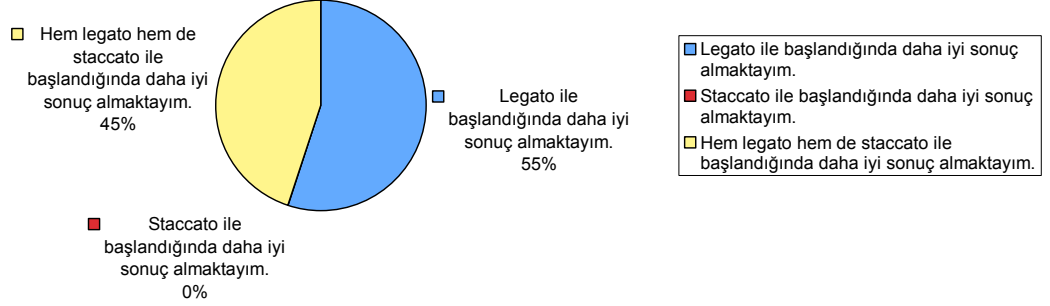
Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının çoğunluğu toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersinde sıra seslerden oluşan alıştırmalarda küçük aralıklar ve sıra sesleri, atlama ve çıkıcı-inici dizileri tercih etmektedirler. Arpejler ve geniş dereceler üzerinde yapılan alıştırmaları da tercih eden öğretim elemanları vardır. Bunların dışında yazılı olmayan alıştırmaları kullanan öğretim elemanları da bulunmaktadır.

28/C)Rezonans çalışmalarında;

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının çoğunluğu toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersinde rezonans çalışmalarında; kapalı ağızla yapılan –hımm hecesini ve –m ve –n ünsüzlerine – a, -e, -i vokalleri eklenerek yapılan egzersizleri tercih etmektedir. Yazılı olan diğer alıştırmaları kullanan öğretim elemanları da vardır. Öğretim elemanlarının bir bölümü de yazılı olmayan egzersizleri tercih etmektedir.

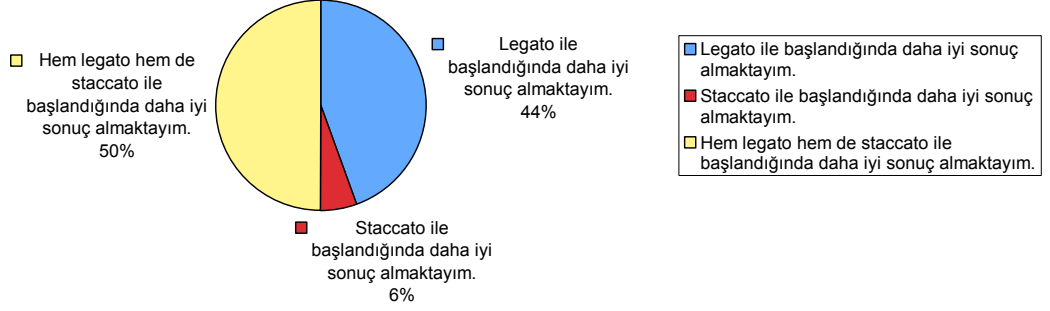
29)Bireysel seslendirme-söyleme tekniklerini geliştirmeye yönelik çalışmalardan

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %55'i bireysel seslendirme-söyleme tekniklerini geliştirmeye yönelik çalışmalara legato ile başlandığında daha iyi sonuç almaktadır. %45'i hem legato hem de staccato ile başlandığında, daha iyi sonuç almaktadır.

Öğretim elemanları bireysel seslendirme-söyleme tekniklerini geliştirmeye yönelik çalışmalara, yalnızca staccato egzersizlerle ile başlamanın yararlı olmadığını düşünmektedir.

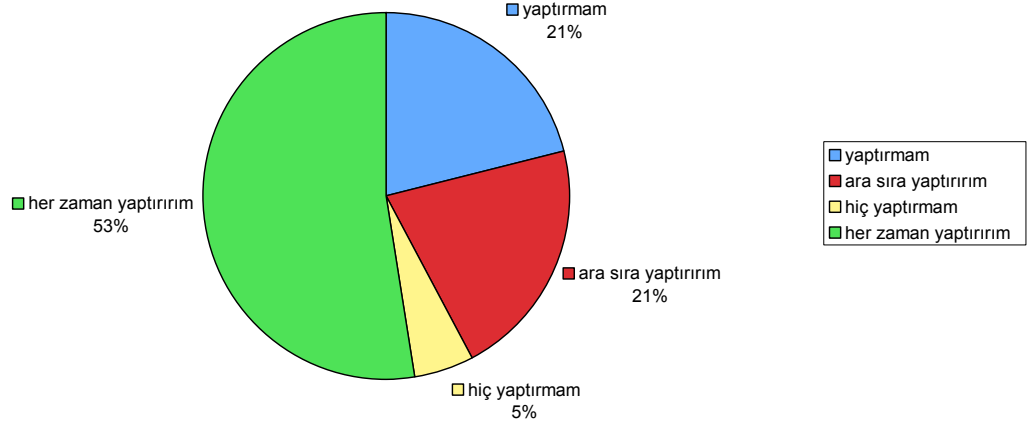
30)Toplu seslendirme-söyleme tekniklerini geliştirmeye yönelik çalışmalardan

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %50'si toplu seslendirme-söyleme tekniklerini geliştirmeye yönelik çalışmalara hem legato hem de staccato ile başladığında daha iyi sonuç almaktadır. %44'ü legato ile başladığında daha iyi sonuç almaktadır. %6'sı staccato ile başladığında iyi sonuç almaktadır.

Toplu ses/koro eğitiminde bireysel ses eğitiminin tersine staccato çalışmalara daha çok yer verilmektedir. Staccato çalışmalar koroda hem sesi hem de diyaframı geliştirmesi açısından daha etkili olmaktadır.

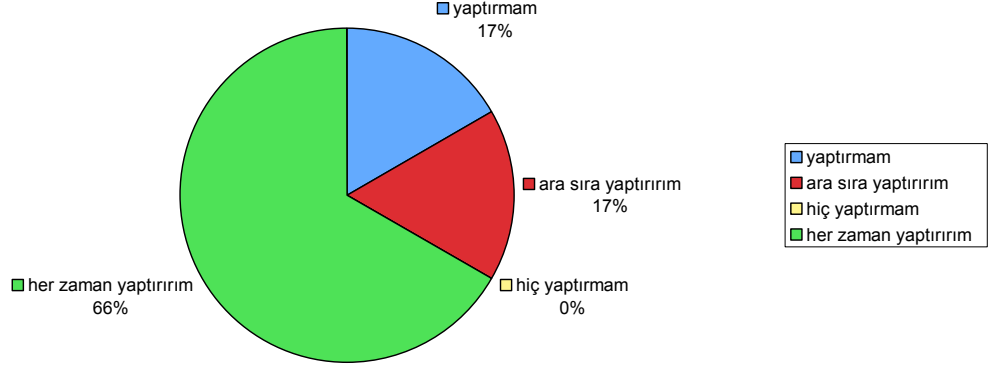
31)Bireysel ses eğitiminde vücut ısıtma alıştırmaları yaptırır mısınız?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %53'ü bireysel ses eğitiminde vücut ısıtma alıştırmaları yaptırmaktadır. %21'i ara sıra yaptırırken, yine %21'lik bir dilim vücut ısıtma alıştırmaları yaptırmamaktadır. Hiç yaptırmayan öğretim elemanlarının oranı ise %5'tir.

Öğretim elemanları vücut ısıtma hareketlerine önem vermektedir. Bireysel ses eğitiminde, sporcular gibi, şarkı söyleyenlerin de, her zaman formda olması gerekmektedir.

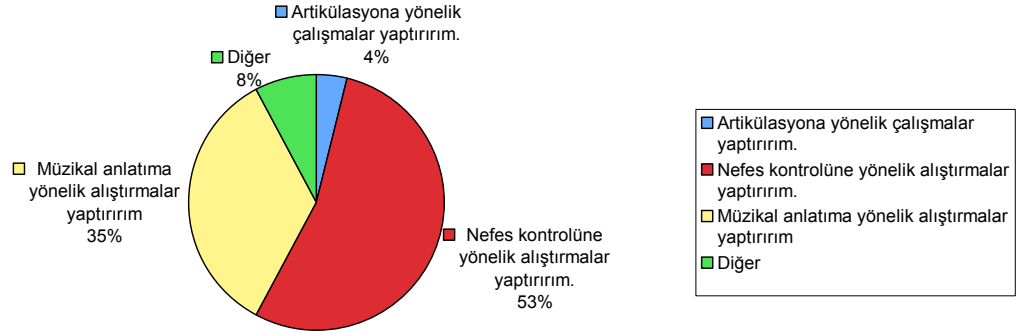
32)Toplu ses eğitimi/koro eğitiminde vücut ısıtma alıştırmaları yaptırır mısınız?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %66'sı toplu ses/koro eğitiminde vücut ısıtma alıştırmaları yaptırmaktadır.%17'lik bir dilim ara sıra yaptırırken, yine aynı orana sahip öğretim elemanlarının bir bölümü vücut ısıtma alıştırmalarını hiç yaptırmamaktadır.

Toplu ses/koro eğitiminde vücut ısıtma alıştırmaları önemlidir. Olanaklar ölçüsünde, çalışmalarda vücut ısıtma hareketlerine önem verilmeli, öğretim elemanları bu konu ile ilgili araştırmalar yapmalıdır.

33)Bireysel ses eğitiminde kuvvetli tonda şarkı söyleme alışkanlığı, sesi itme (forse) sorununa karşı ne tür önlemler alırsınız?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %53'ü bireysel ses eğitiminde kuvvetli tonda şarkı söyleme alışkanlığı (forse) sorununa karşı nefes kontrolüne yönelik alıştırılmalar yaptırmaktadır. %35'i müzikal anlatıma yönelik alıştırılmalar, %4'ü artikülasyon'a yönelik çalışmalar yaptırırken, %8'i ise, diğer yazılı olmayan egzersizleri kullanmaktadır.

Forse sesi iterek söylemek, nefes kontrolü ile çözülebilecek bir sorundur.

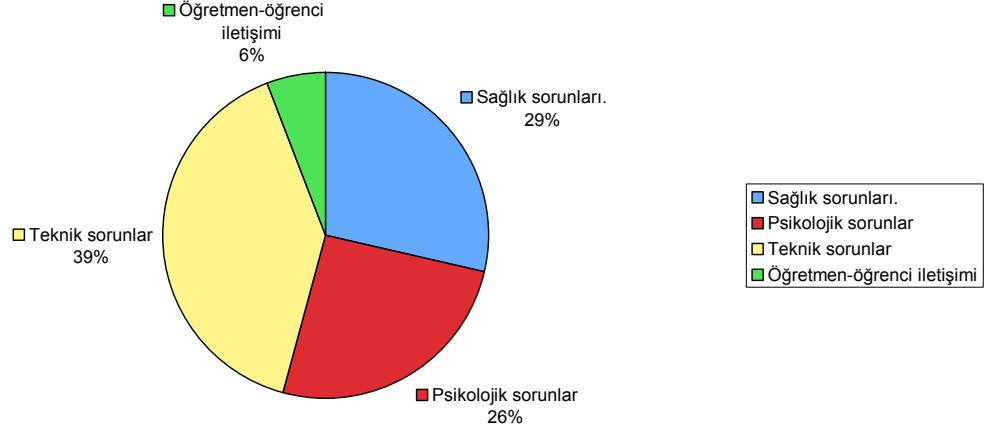
34)Toplu ses eğitimi/koro eğitiminde kuvvetli tonda şarkı söyleme alışkanlığı, sesi itme (forse) sorununa karşı ne tür önlemler alırsınız?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %52'si toplu ses/koro eğitiminde kuvvetli tonda şarkı söyleme (forse) alışkanlığına karşı müzikal anlatıma yönelik alıştırmalar yaptırmaktadır. %48'i nefes kontrolüne yönelik alıştırmalar yaptırmaktadır.

Toplu ses/koro eğitiminde, bireylerin kuvvetli gürlükte şarkı söylemesi, koro homojenliğini bozan ve üzerinde önemle eğilinmesi gereken bir sorundur. Bazı koro yöneticileri/eğitimcileri koroyu bağırarak söyletmeyi seçkin özellik olarak kabul etmektedir. Bu nedenle koro eğitimcilerinin bolca koro eserleri dinlemeleri önerilmektedir.

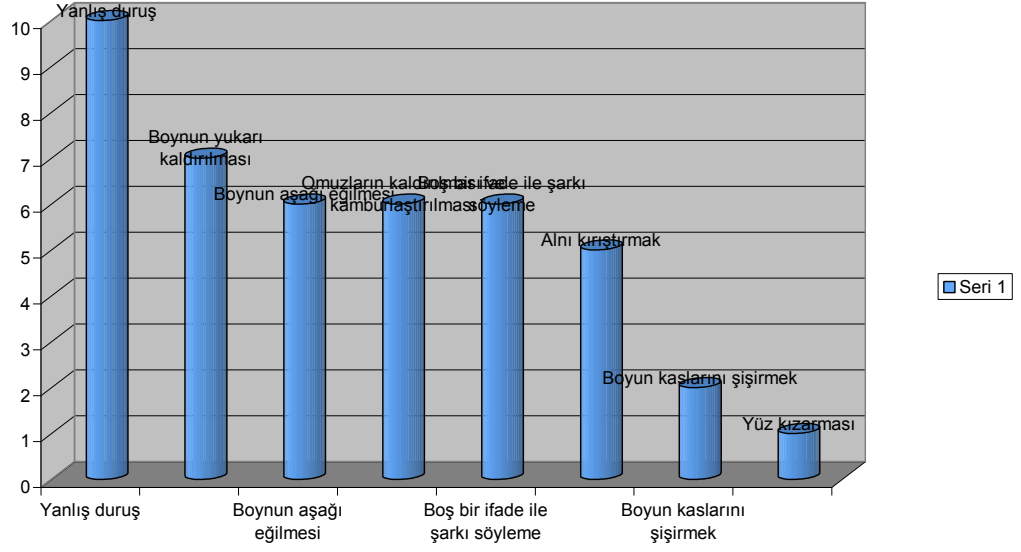
35)Bireysel ses eğitiminde öğrencilerde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %39'u bireysel ses eğitiminde öğrencilerle karşılaştığı sorunların teknik sorunlar olduğunu düşünmektedir. %29'u sağlık sorunları olduğunu, %26'sı psikolojik sorunlar olduğunu düşünmektedir.

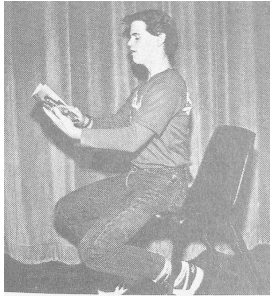
Ses kullanımında, teknik sorunların yanında sağlık sorunları da önemli bir yer tutmaktadır. Bunun için öğrencilerin sık sık kulak burun boğaz doktorları tarafından kontrollerinin yapılması gerekmektedir.

36/A)Görünür sorunlar;

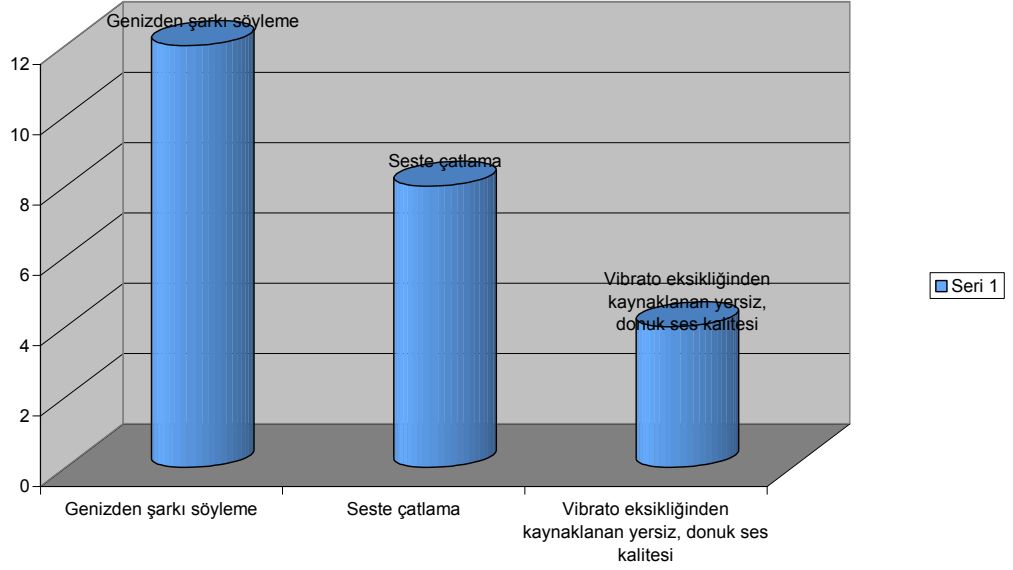
Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının çoğunluğu toplu ses/koro eğitiminde karşılaşılan görünür sorunların yanlış duruş olduğunu düşünmektedir. Boyunun yukarı kaldırılması, boynun aşağı eğilmesi, omuzların kaldırılması, kamburlaştırılması, boş bir yüz ifadesi ile şarkı söylemek, alını kırıştırmak, boyun kaslarını şişirmek ve yüz kızarması gibi durumlar, öğretim elemanlarının karşılaştığı sorunlardandır.

Yanlış bir beden duruşu, önemli bir sorundur. Bunun için tezin bilgi bölümünde, bireysel ses eğitiminde ve toplu ses/koro eğitiminde doğru duruşlar, şekillerle gösterilmiştir. Özellikle, (Hinshaw Music Textbook Division, Sing,1988) un düşüncesine göre, toplu ses/koro eğitiminde çoğunluğun bildiği gibi, “ayakların yere sağlam basmasıyla tanımlanan oturuş şeklinin” yanlış olduğu ve doğrusunun nasıl olması gerektiği gösterilmiştir.

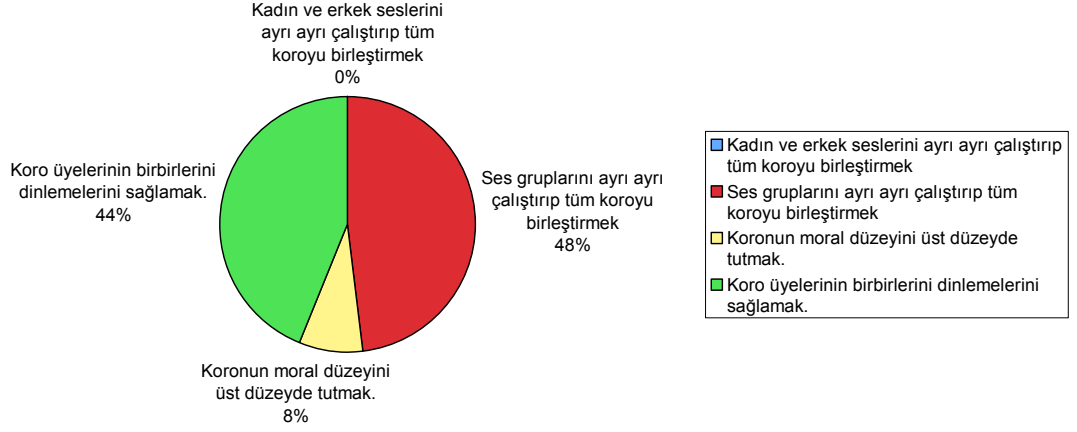
Şekil 18 (Hinshaw Music Textbook Division, Sing,1988)

36/B)İşitilir sorunlar;

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının çoğunluğu toplu ses/koro eğitiminde karşılaşılan, işitilir sorunların, genizden şarkı söyleme olduğunu düşünmektedir. Seste çatlama, vibrato eksikliğinden kaynaklanan yersiz, donuk ses niteliği de öğretim elemanlarının karşılaştıkları sorunlardandır.

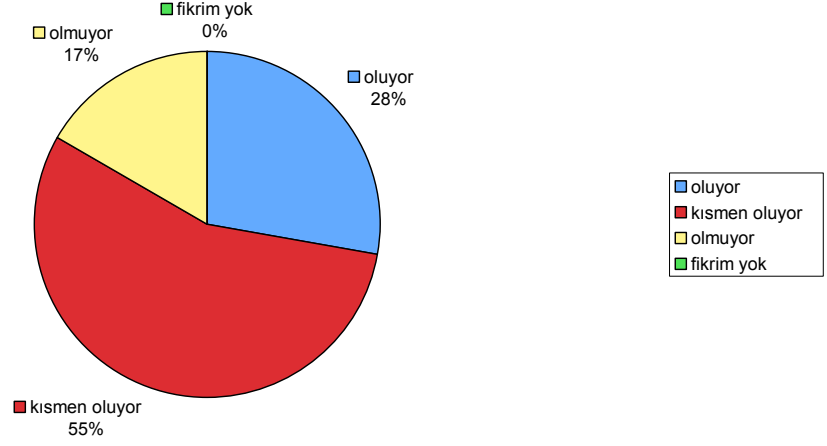
37)Toplu ses eğitimi/koro eğitiminde, ses homojenliğini sağlamak için neler yapılmalıdır?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %48'i toplu ses/koro eğitiminden ses homojenliğini sağlamak için ses gruplarını ayrı ayrı çalıştırıp tüm koroyu birleştirmektedir. %44'ü koro üyelerinin birbirlerini dinlemelerini sağlamaktadır. %8'i de koronun moral düzeyini üst düzeyde tutmaktadır.

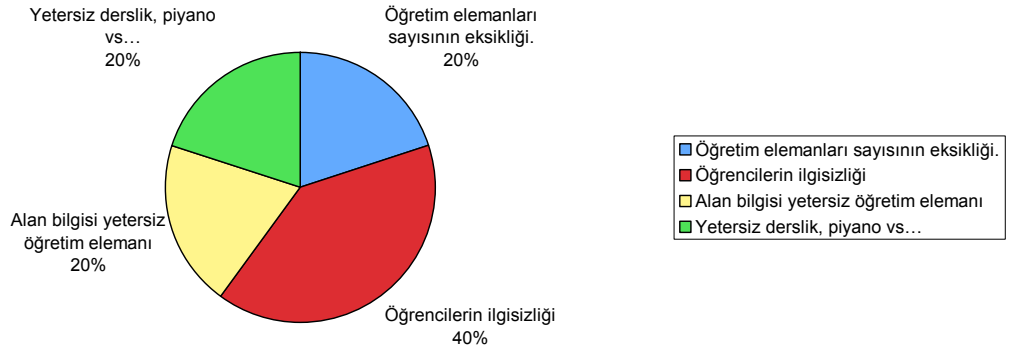
Ses homojenliği, bir koroyu oluşturan en önemli faktörlerden bir tanesidir. Nitelikli bir koro tınısı ve homojenlik için, koro üyelerinin birbirlerini dinlemeleri ve seslerin kaynaşmasını sağlamaları bence en önemli gerekliliktir.

38/A) Sizce, okulunuzda verilen bireysel ses eğitimi dersi başarılı oluyor mu?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %55'i okullarında verilen ses eğitimi dersini kısmen başarılı bulmaktadır. %28'i başarılı bulurken, %17'si başarısız bulmaktadır.

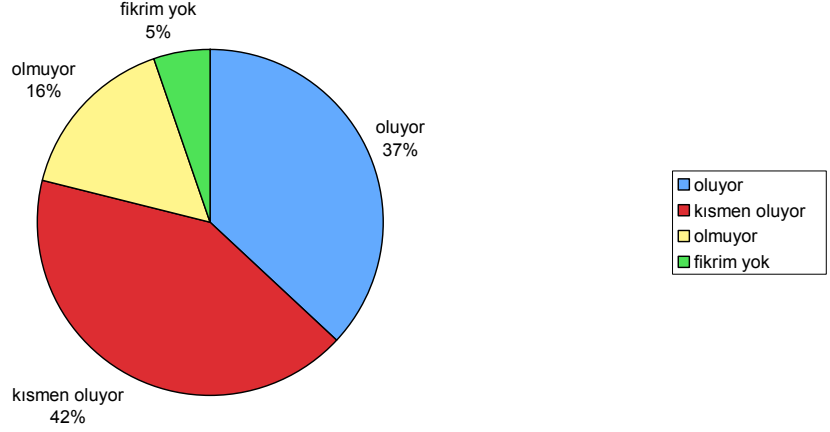
38/B)Olmuyorsa;

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının, bireysel ses eğitimi dersinin başarılı

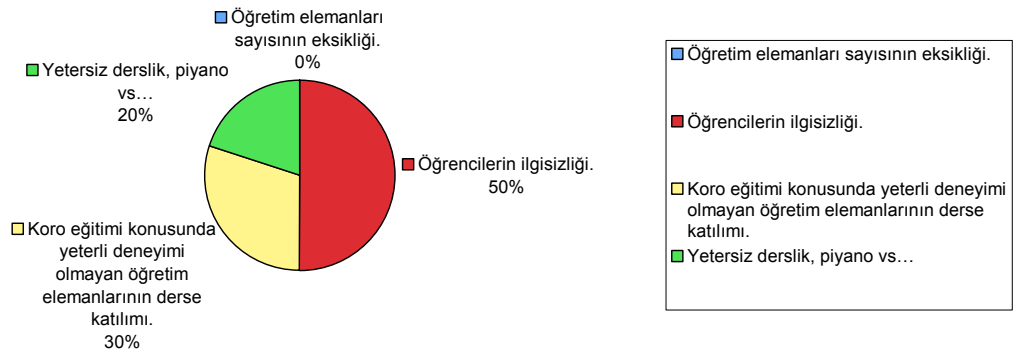
olmadığını düşünen öğretim elemanlarından %40'ı, bu durumun öğrencinin ilgisizliğinden kaynaklandığını düşünmektedir. %20'si, öğretim elemanları sayısının eksikliğinden kaynaklandığını düşünürken, %20'si de, öğretim elemanlarının alan bilgisi yetersizliğinden, diğer bir %20'lik dilim de, yetersiz derslik, piyano vs. den kaynaklandığını düşünmektedir.

39/A)Sizce, okulunuzda verilen toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi başarılı oluyor mu?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %42'si okullarında verilen toplu ses/koro eğitimini kısmen başarılı olduğunu düşünmektedir. %37'si başarılı olduğunu düşünmektedir. % 16'sı başarısız olduğunu düşünürken %5'lik bir dilimde yer alan öğretim elemanlarının fikri yoktur.

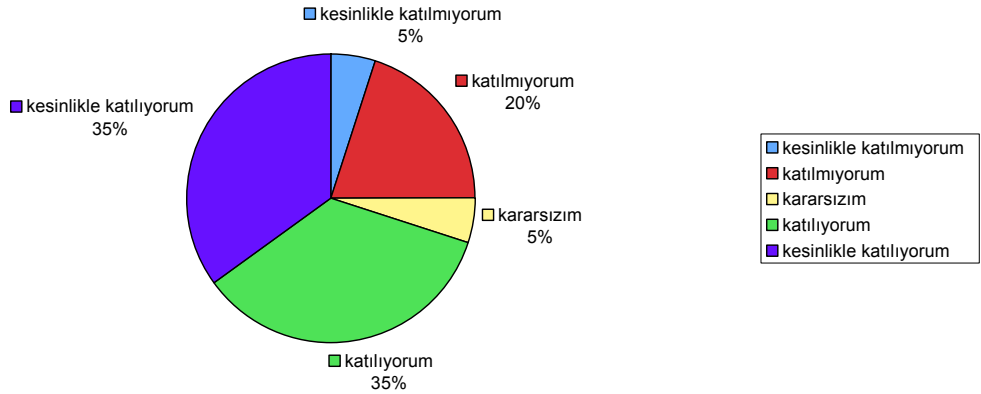
39/B)Olmuyorsa;

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının toplu ses eğitimi/koro dersinin

başarılı olmadığını düşünen öğretim elemanlarından %50'si öğrencilerin ilgisizliğinden kaynaklandığını düşünmektedir. %30'u koro eğitimi konusunda yeterli deneyime sahip olmayan öğretim elemanlarının derse katılımı olduğunu düşünmektedir. %20'si başarılı olmamasının nedeninin yetersiz derslik, piyano vs. olduğunu düşünmektedir.

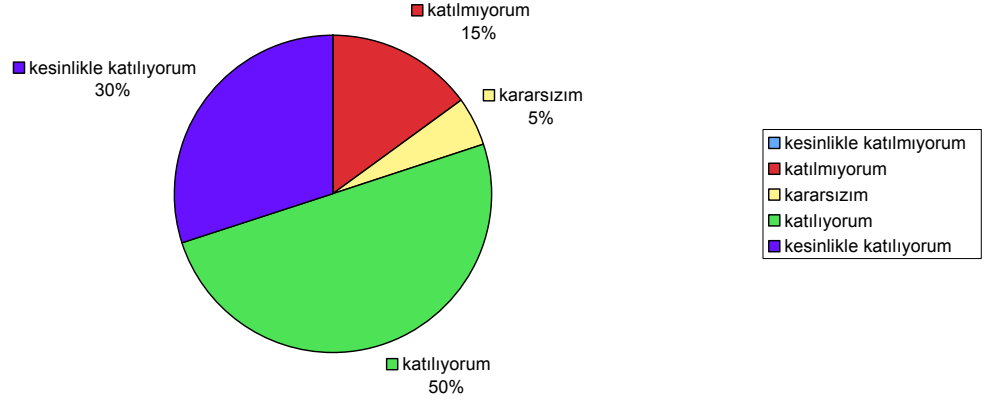
40)Bireysel ses eğitimi alan bir öğrenci, edindiği becerileri toplu ses eğitimi ve koro eğitiminde rahatlıkla uygulayabilir.

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %35'i bireysel ses eğitimi alan bir öğrencinin edindiği becerileri toplu ses eğitiminde kesinlikle uygulayabileceğini düşünmektedir. Yine %35'lik bir dilimde yer alan öğretim elemanları da öğrencinin bireysel ses eğitiminde kazandığı bilgi ve becerileri toplu ses eğitiminde de uygulayabileceği görüşüne katılmaktadır. %20'si bu görüşe katılmazken, %5'i kararsız kalmış, diğer bir %5'lik dilim ise kesinlikle katılmamıştır.

Bu sonuçlara göre bireysel ses eğitimi dersini veren öğretim elemanı kesinlikle bireysel ses eğitiminden toplu ses/koro eğitimine geçiş sürecinde edindiği becerileri toplu ses/koro eğitiminde uygulayabileceği görüşündedir. Bireysel ses eğitimi ile toplu ses/koro eğitimi birbirini destekleyici derslerdir. İçerik olarak birbirlerini önemli ölçüde kapsarlar.

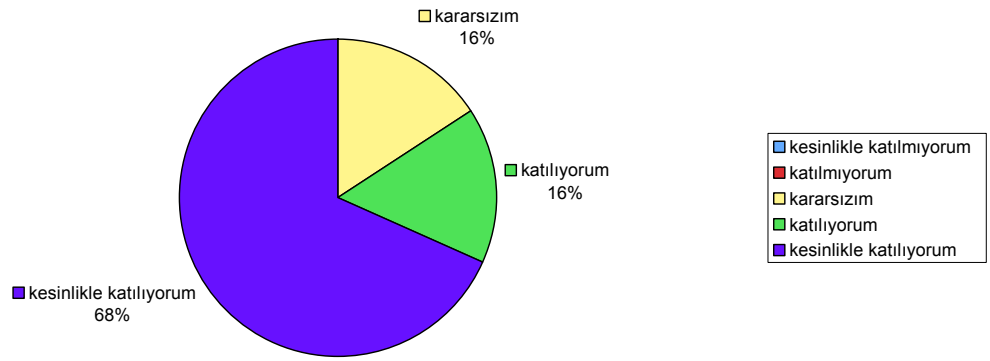
41)Bireysel ses eğitimi dersi veren bir eğitimci, toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi hakkında da bilgi sahibi olmalıdır.

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %50'si bireysel ses eğitimi dersi veren bir eğitimcinin, toplu ses eğitimi dersi hakkında da bilgi sahibi olması gerektiğini düşünmektedir. %30'u bu görüşe kesinlikle katılmaktadır. %15'i katılmamaktadır. %5'i ise kararsız kalmaktadır.

Bireysel ses eğitimi veren bir eğitimci mutlaka toplu ses/koro eğitimi hakkında bilgi sahibi olmalıdır. İki dersi de yürüten öğretim elemanları birbirleri ile iletişim halinde olmalı, olabilecek ortaya çıkan problemlere birlikte çözümler getirebilmelilerdir.

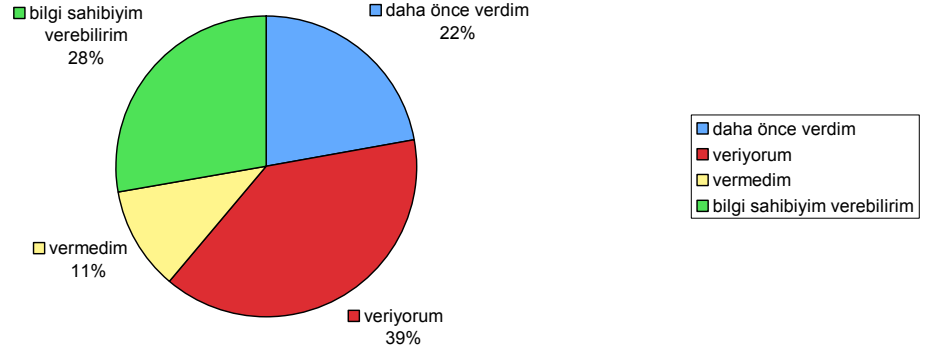
42)Toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi veren bir eğitimci, bireysel ses eğitimi dersi hakkında da bilgi sahibi olmalıdır.

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %68'i toplu ses eğitimi dersi veren bir eğitimcinin, bireysel ses eğitimi dersi hakkında da bilgi sahibi olması gerektiğini düşünmektedir. %16'sı bu görüşe katılmaktadır. %16'sı da kararsız kalmaktadır.

Nasıl bireysel ses eğitimi öğretim elemanı toplu ses/koro eğitimi bilgi sahibi olmalıysa aynı şekilde toplu ses/koro eğitimi öğretim elemanı da bireysel ses eğitimi hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Aksi halde toplu ses/koro eğitimi dersini doğru ve verimli bir şekilde yürütemez. Müzik eğitimi veren kurumlarda toplu ses/koro eğitimi veren öğretim elemanlarının yetiştirilmesi konusuna önem verilmeli buna göre yeni programlar hazırlanmalıdır.

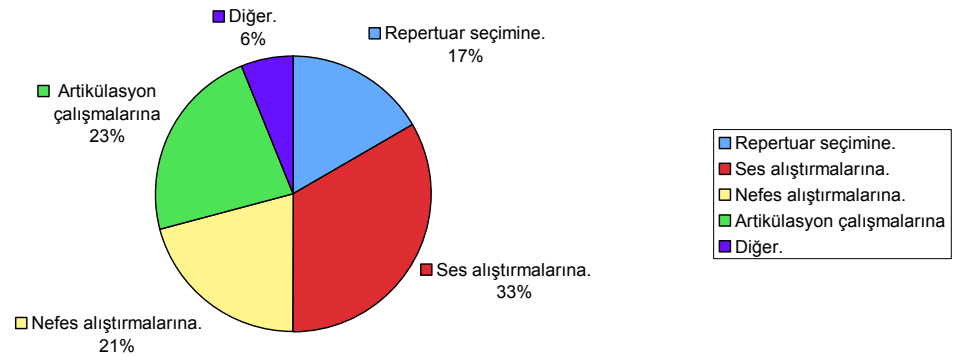
43)Bireysel ses eğitimi dersinin yanında koro eğitimi dersi de veriyor musunuz?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %39'u bireysel ses eğitimi dersinin yanında koro eğitimi de vermektedir. %22'si daha önce vermiş, %28'i bilgi sahibidir. %11' de bireysel ses eğitimi dersinin yanında koro eğitimi dersi vermemiştir.

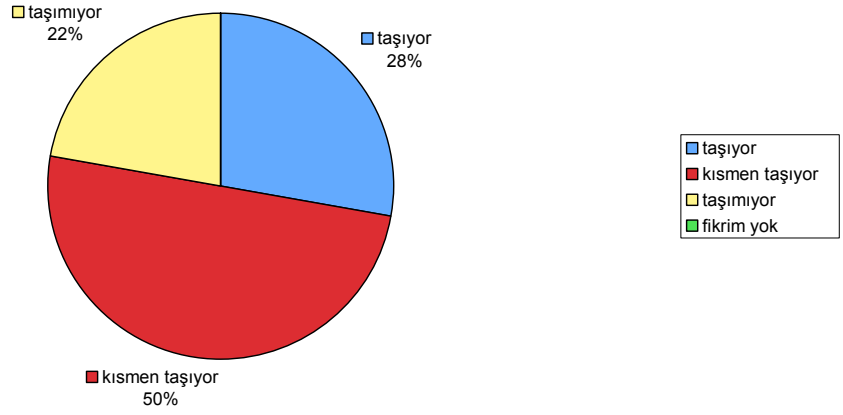
Bu sonuca göre toplu ses/koro eğitimi veren öğretim elemanlarının büyük bir kısmı bireysel ses eğitimi alanında eğitim görmüşlerdir.

44)Bireysel ses eğitimi ile toplu ses eğitimi/koro eğitiminin birbirini tamamlayıcı olabilmesi için aşağıdaki özelliklerden hangilerine dikkat edersiniz?

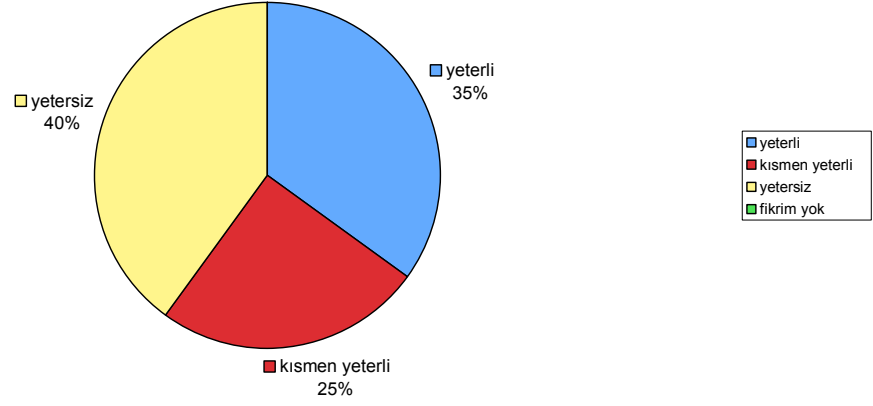
Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %33'ü bireysel ses eğitimi ile toplu ses/koro eğitiminin tamamlayıcı olabilmesi için ses alıştırma çalışmalarına dikkat etmektedir. %23'ü artikülasyona, %21'i nefes çalışmalarına dikkat ederken %17'si repertuar seçimine dikkat etmektedir.

45)Sizce, okulunuzda bireysel ses eğitimi dersinde yapılan çalışmalar, koro eğitimi dersine hazırlık niteliği taşıyor mu?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %50'si bireysel ses eğitimi dersinde yapılan çalışmaların, bireysel ses eğitimi dersine kısmen hazırlık niteliği taşıdığını düşünmektedir. %28'i taşıdığını düşünmezken, %22'si ise taşımadığını düşünmektedir.

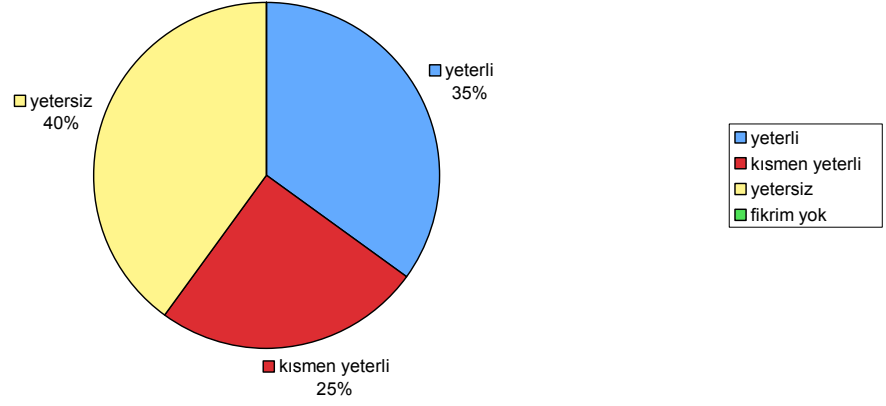
46)Sizce, okulunuzda verilen müziksel işitme(solfej) eğitimi, bireysel ses eğitimi dersinin yürütülebilmesi açısından yeterli mi?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %35'si müziksel işitme dersinde yapılan çalışmaların yeterli, %25'i kısmen yeterli,%40'i ise yetersiz bulmaktadır.

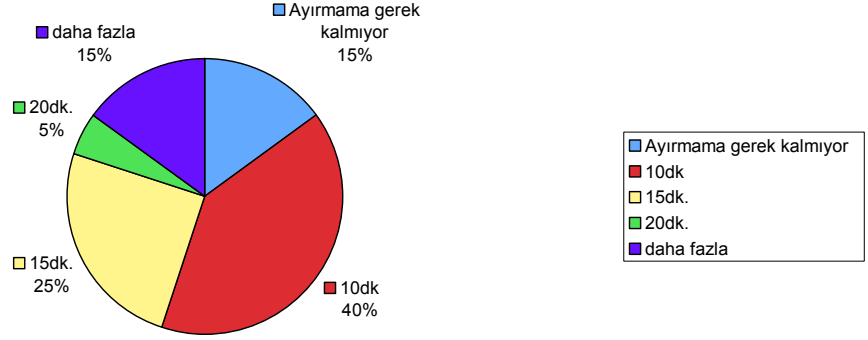
Bu anket sonucuna göre öğretim elemanları bireysel ses eğitimi dersinin yürütülebilmesi için yapılan çalışmaların yeterli yada kısmen yeterli olduğu düşüncesinde. Müziksel işitme dersi müzik eğitiminde hangi branştan olursa olsun olmazsa olmazlardan bir tanesidir. Müziksel işitme dersinin başarılı bir şekilde işlenmesi ve başarılı olunması bireysel ses eğitiminin ve toplu ses/koro eğitiminin başarısını doğrudan etkileyen en önemli faktörlerin başında gelmektedir.

47)Sizce, okulunuzda verilen müziksel işitme(solfej) eğitimi, toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersinin yürütülebilmesi açısından yeterli mi?

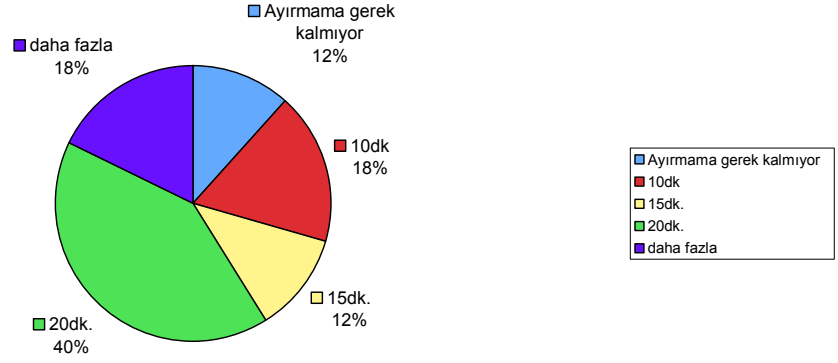
Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %40'i okullarında verilen solfej eğitimi dersinin bireysel ses eğitimi dersinin yürütülebilmesi açısından yetersiz olduğunu düşünmektedir. % 25'i ise kısmen yeterli olarak görmektedir. Yeterli diyenlerin yüzdesi 35'dir.

48)Bireysel ses eğitimi dersinde öğrencilerin müziksel işitme(solfej) eğitimi eksikliklerinden kaynaklanan sorunlarına bir ders saati içinde ne kadar zaman ayırırsınız?

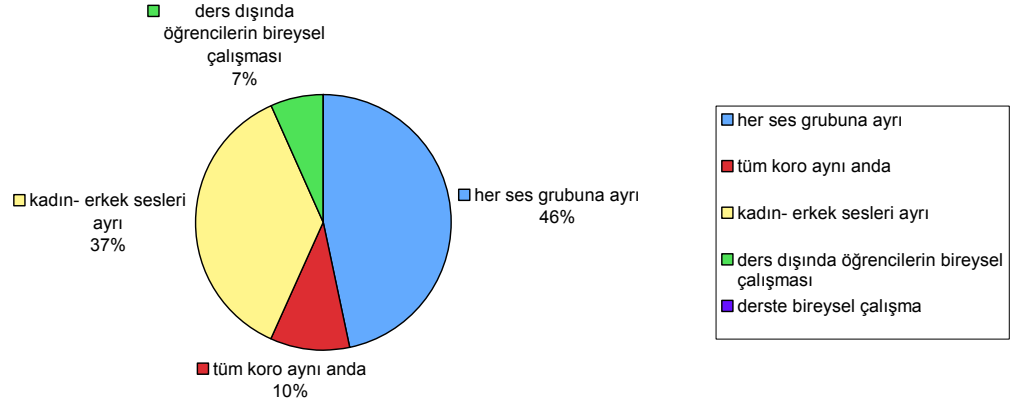
Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %40'ı bireysel ses eğitimi dersinde öğrencilerin solfej eğitimi eksikliklerinden kaynaklanan sorunlarına bir ders saati içinde 10 dakika ayırmaktadır. %25'i bir ders saati içinde 25 dakika, %5'i 20 dakika, %15'i 20 dakikadan daha fazla zaman ayırdığını belirtmiştir. % 15'i ise ayırmasına gerek olmadığını belirtmiştir.

49)Toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersinde öğrencilerin müziksel işitme(solfej) eğitimi eksikliklerinden kaynaklanan sorunlarına bir ders saati içinde ne kadar zaman ayırırsınız?

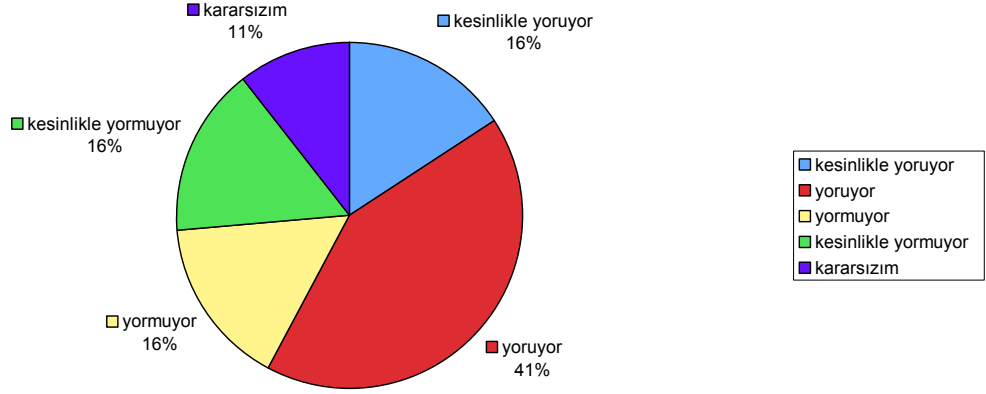
Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının %40'ı toplu ses eğitimi/koro dersinde öğrencilerin solfej eğitimi eksikliklerinden kaynaklanan sorunlarına bir ders saati içinde 20 dakika ayırmaktadır. %18'i bir ders saati içinde 10 dakika, %12'si 15 dakika, %18'i 40 dakikadan daha fazla zaman ayırdığını belirtmiştir. % 12'si ise ayırmasına gerek olmadığını belirtmiştir.

50)Toplu ses eğitimi/koro eğitiminde eser deşifresini ne şekilde yaptırırınız? İşaretleyiniz.

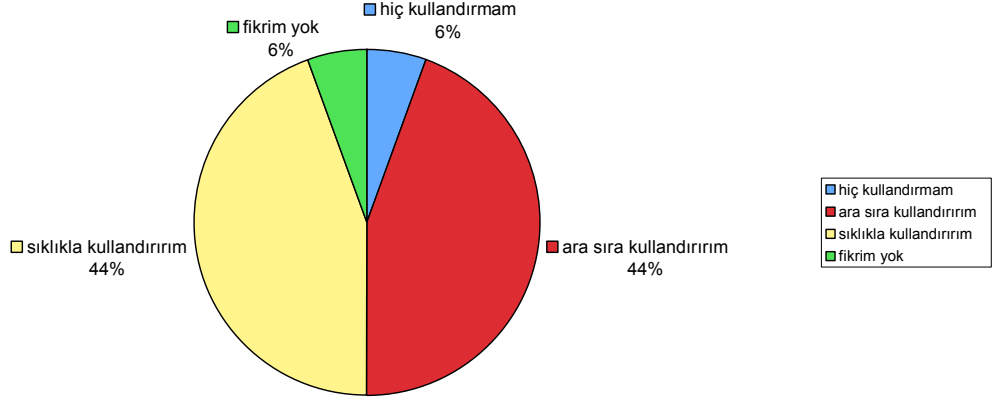
Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 46'si toplu ses eğitimi/koro eğitiminde eser deşifresini her gruba ayrı yaptırdığını belirtmiştir. %37'si kadın erkek seslerini ayrı ayrı çalıştırdığını belirtmiştir. % 10'u tüm koro aynı anda çalıştırmaktadır. % 7'si de ders dışında öğrencileri bireysel çalıştırdığını belirtmiştir.

51) Sizce, toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi öğrencilerin sesini yoruyor mu?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 41'i toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersinin öğrencilerin sesini yordüğünü düşünmektedir. %16'sı kesinlikle yoruyor, kesinlikle yormuyor ve yormuyor şıklarını işaretlemiştir. Kararsız olanların oranı ise % 11'dir.

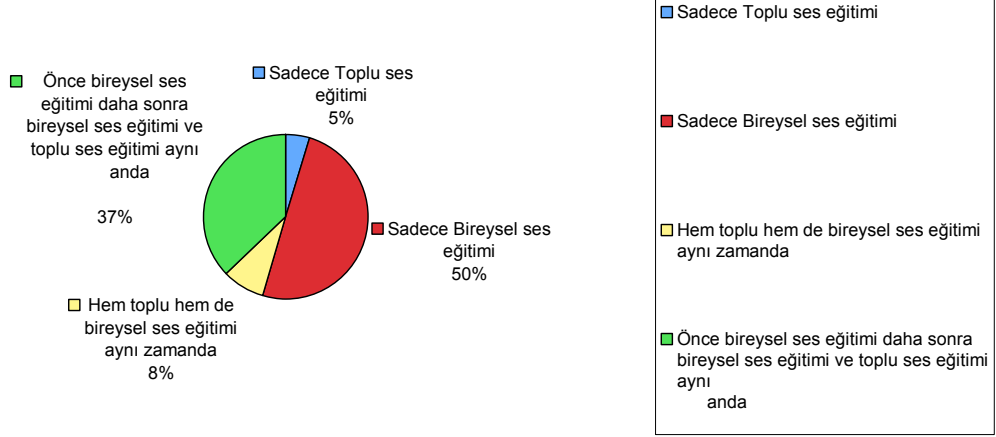
52)Toplu ses eğitimi/Koro eğitimi çalışmalarında erkek seslerinde gerektiğinde faslet(falsetto) sesleri kullanır mısınız?

Yapılan ankette 14 üniversiteden bireysel ses eğitimi ve koro/toplu ses eğitimi derslerini veren 20 öğretim elemanının % 44'ü toplu ses eğitimi/koro eğitimi çalışmalarında erkek seslerinde gerektiğinde faslet (falsetto) sesleri sıklıkla kullandırmakta ve aynı oranda da ara sıra kullandırmaktadır. Hiç kullandırmam ve fikrim yok diyenlerin oranı % 6'dır.

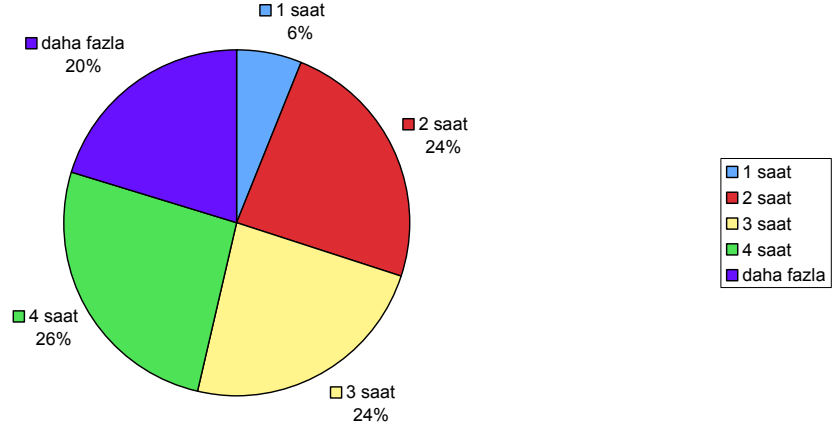
2.ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERE UYGULANAN ANKET SONUÇLARINDAN ELDE EDİLEN BULGULAR

1) Sizce, ses eğitimi sürecine aşağıdakilerden hangisi ile başlanmalıdır?

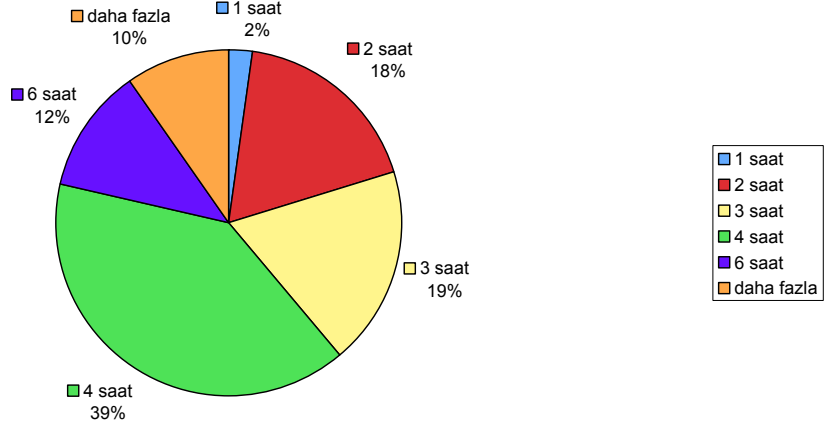
Araştırmaya katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin %50'si ses eğitimi sürecine bireysel ses eğitimi ile başlanması gerektiğini düşünmektedir. Önce bireysel ses eğitimi, daha sonra bireysel ses eğitimi ve toplu ses eğitiminin aynı anda alınması %37 oranıyla ikinci sırada gelmektedir. Öğrencilerin sadece %5 i ses eğitimine toplu ses eğitimiyle başlanması taraftarıdır. Hem toplu hem de bireysel ses eğitimi aynı zamanda olmalı diyenlerin sayısı %8'dir.

2) Sizce, bireysel ses eğitimi/koro eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?

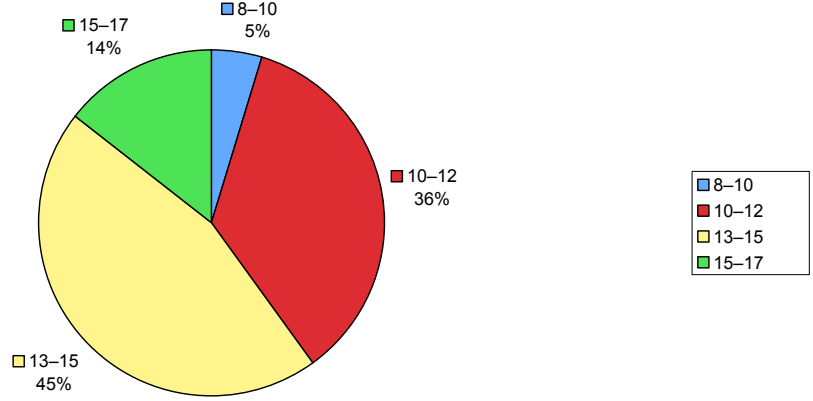
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin %26'sı 4 saat seçeneğini işaretlemiştir. %24'ü 3 saat olması gerektiğini düşünmektedir. Yine %24'lük bir dilim 2 saat olmasından yanadır. Sadece %8'i 1 saat seçeneğini işaretlemiştir. %20'si ise 4 saat ve 4 saatten daha fazla seçeneğini işaretlemiştir. Bu duruma göre çoğu üniversitede haftada 1 saat uygulanan bireysel ses eğitimi ders saatinin öğrencilerce yetersiz olduğu düşünülmektedir.

3) Sizce, toplu ses eğitimi/koro eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?

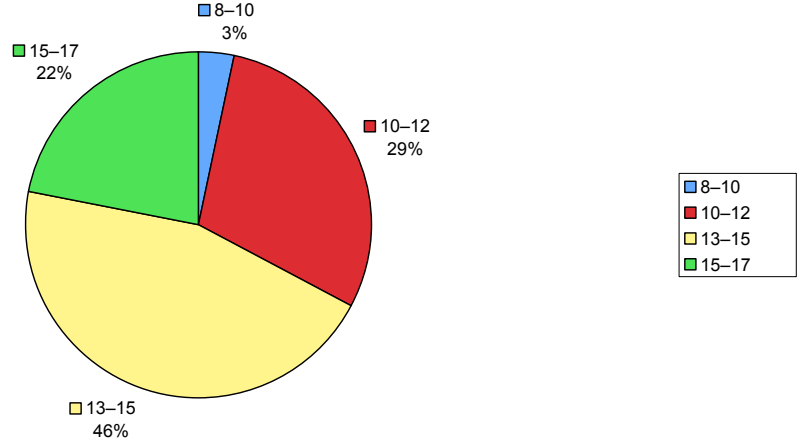
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin %39'u toplu ses eğitimi / koro eğitimi dersinin haftada 4 saat olması gerektiğini düşünmektedir. 3 saat olmasını düşünenlerin sayısı %19, 2 saat olmasını isteyenlerin sayısı %18'dir. 6 saat olması gerektiğini düşünenlerin oranı %12, 6 saatten daha fazla olması gerektiğini düşünenlerin sayısı da yine %10'dur. %2 oranında da 1 saat olması gerektiğini düşünenler vardır.

4) Bireysel ses eğitiminde günün en verimli saat aralığı aşağıdakilerden hangisidir?

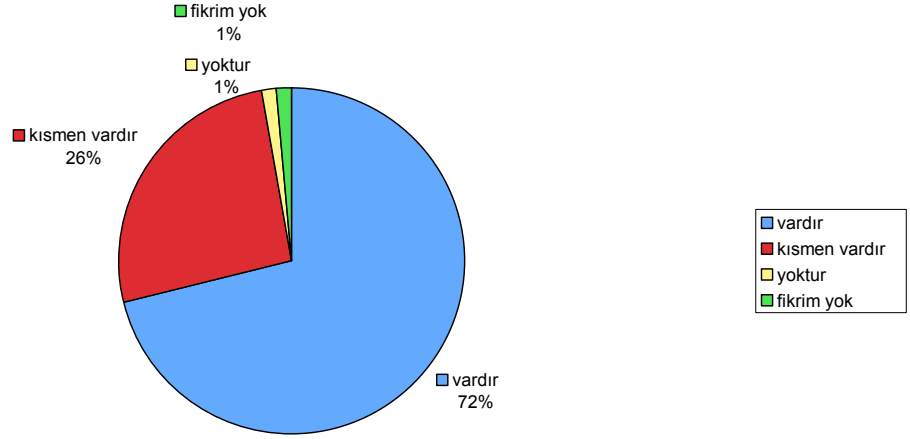
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin %45'i saat 13:00 ile 15:00 arasındaki bireysel ses eğitimi derslerinin daha verimli olduğunu düşünmektedir. Bireysel ses eğitimi derslerinin en verimsiz olduğu saat aralığı ise 08:00 ile 10:00 saatleri arasında olduğu düşünülmektedir. 10:00-12:00 saat aralığında olması gerektiğini düşünenlerin oranı %36, 15:00 ile 17:00 arasında verimli olduğunu düşünenlerin sayısı ise %14'dür.

5) Toplu ses eğitimi/koro eğitiminde günün en verimli saat aralığı aşağıdakilerden hangisidir?

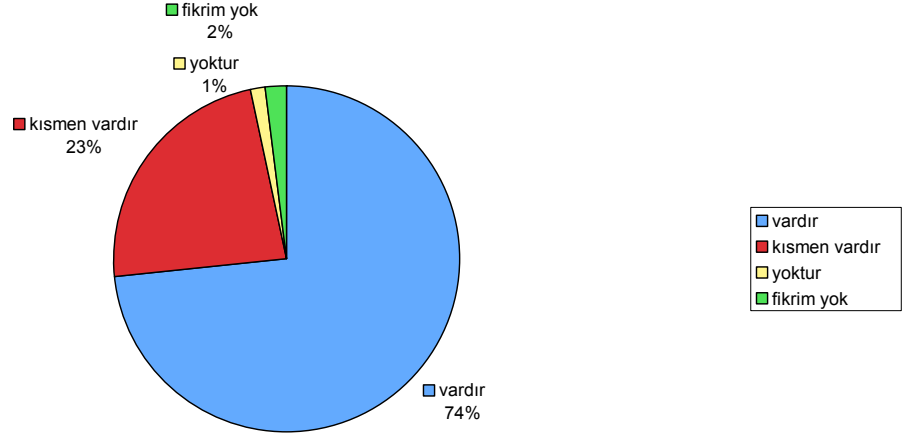
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin %46'sı toplu ses eğitimi dersinin en verimli saat aralığının bireysel ses eğitimindeki gibi 13:00 ile 15:00 arasında olduğunu düşünmektedir. Ve yine en verimsiz saat aralığının 08:00 ve 10:00 arasında olduğu düşünülmektedir. 10:00-12:00 saat aralığında olması gerektiğini düşünenlerin oranı %29, 15:00 ile 17:00 arasında verimli olduğunu düşünenlerin sayısı ise %22'dir.

6) Sizce, repertuar seçiminin bireysel ses eğitimi dersi başarısına etkisi var mıdır?

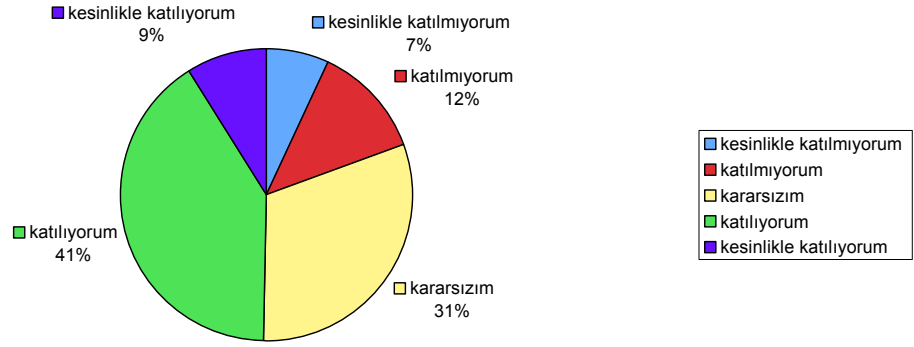
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin %72'si repertuar seçiminin bireysel ses eğitimi dersi başarısı üzerinde etkili olduğunu düşünmektedir. %26'sı repertuar seçiminin bireysel ses eğitimi üzerinde kısmen etkili olduğunu düşünmektedir.

7) Sizce, repertuar seçiminin toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi başarısına etkisi var mıdır?

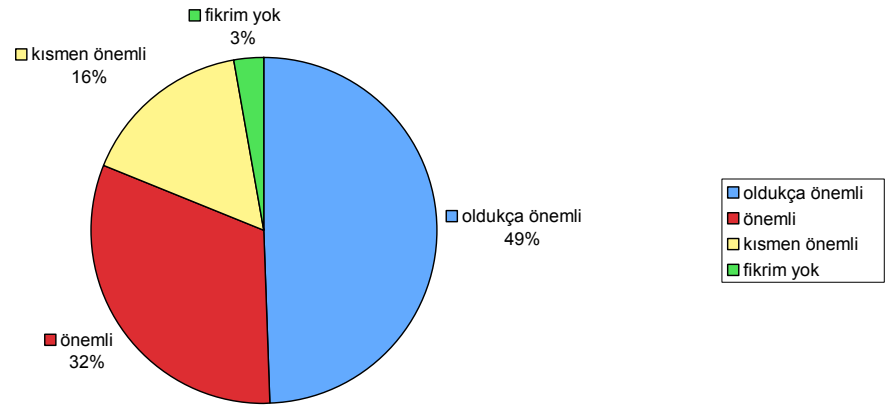
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin %74'ü repertuar seçiminin toplu ses eğitimi (koro eğitimi) dersi başarısı üzerinde etkili olduğunu düşünmektedir. %23'ü repertuar seçiminin bireysel ses eğitimi üzerinde kısmen etkili olduğunu düşünmektedir.

8) Türkçe ses tekniği açısından elverişli özelliklere sahiptir.

Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin %41'i Türkçenin ses tekniği açısından elverişli özelliklere sahip olduğunu düşünmektedir.%31'i kararsız kalmaktadır.

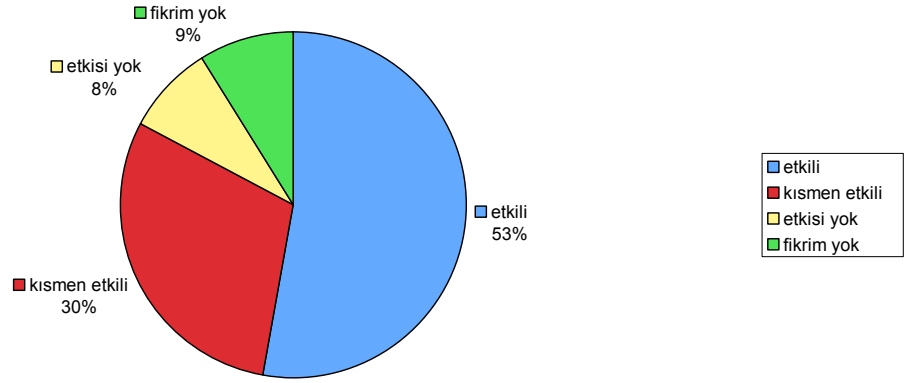
9) Yabancı dilde öylenen bir eserin anlamının bilinmesi ne derece önemlidir?

Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin %49'u yabancı bir eserin anlamının bilinmesinin oldukça önemli olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin

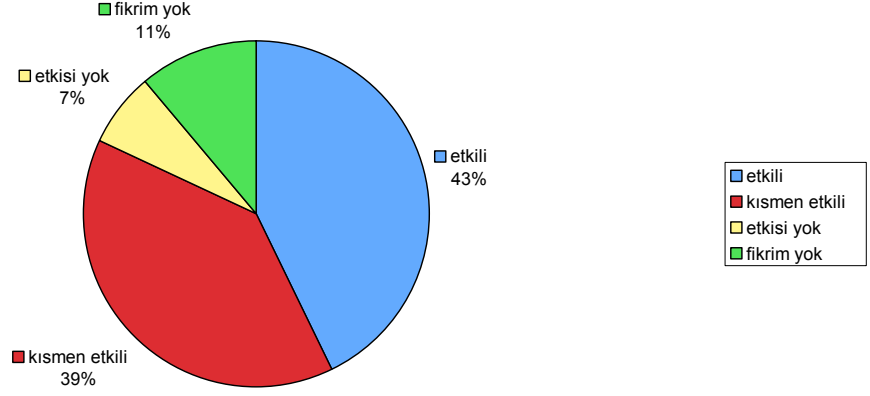
%32'si önemli olduğunu, %16'sı kısmen önemli olduğunu düşünmektedir.%3'ünün de fikri yoktur.

10) Size göre, bireysel ses eğitimi dersini işleme sürecinde müziksel dönemlerine göre parça seçimi ne derece etkili oluyor?

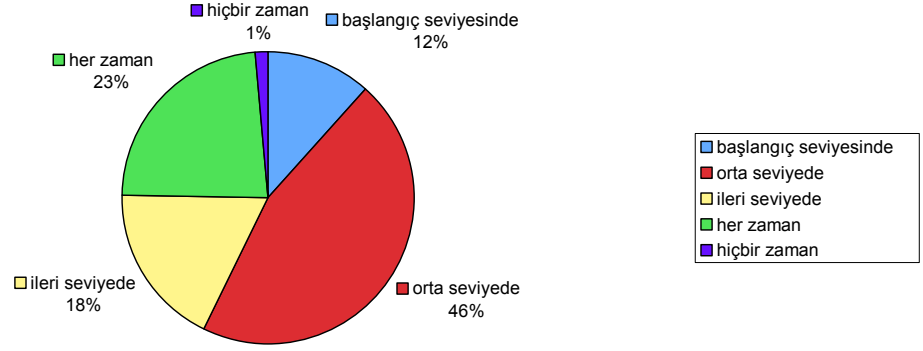
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin % 53'ü bireysel ses eğitimi dersi işleme sürecinde dönemlerine göre parça seçiminin etkili olduğunu düşünmektedir. %30'u kısmen etkili olduğunu düşünmektedir.

11) Size göre, toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersini işleme sürecinde müziksel dönemlerine göre parça seçimi ne derece etkili oluyor?

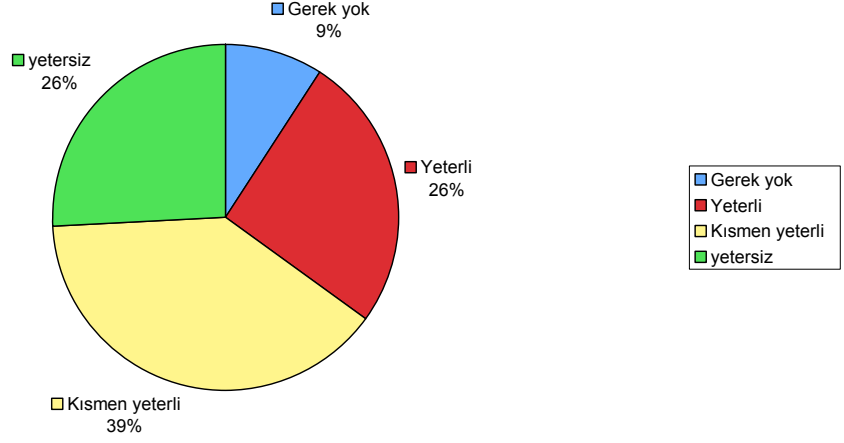
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin % 43'ü toplu ses eğitimi (koro eğitimi)nde müzikal dönemlere göre parça seçiminin etkili olduğunu düşünürken %39'u kısmen etkili olduğunu düşünmektedir. %7'si etkisi olmadığını düşünürken %11'inin fikri yoktur.

12) Sizce, eşlik dersi bireysel ses eğitimi dersinin hangi aşamasında verilmelidir?

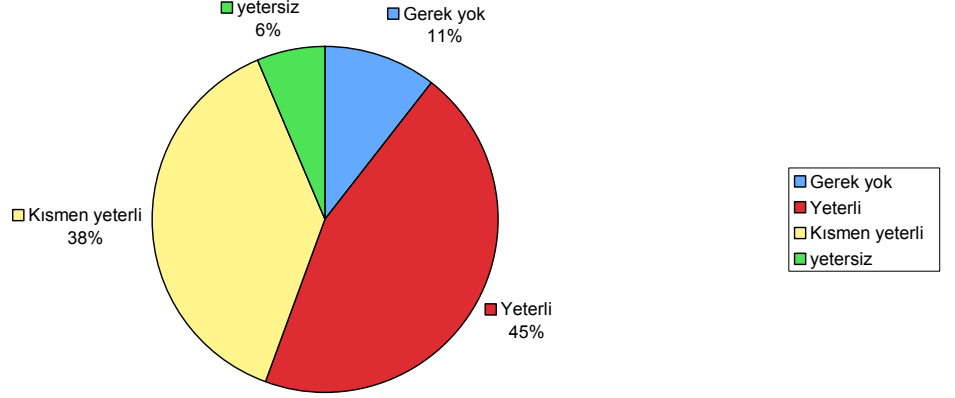
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin % 46'sı bireysel ses eğitimindeki eşlik dersinin orta seviyede verilmesi gerektiğini düşünmektedir. %23'ü her zaman verilmesi gerektiğini, %18'i ileri seviyede, %12'si de başlangıç seviyesinde verilmesi gerektiğini düşünmektedir.

13) Bireysel ses eğitimi dersini destekleyici yan dersler olmalı mı? Yoksa mevcut dersler yeterli mi?

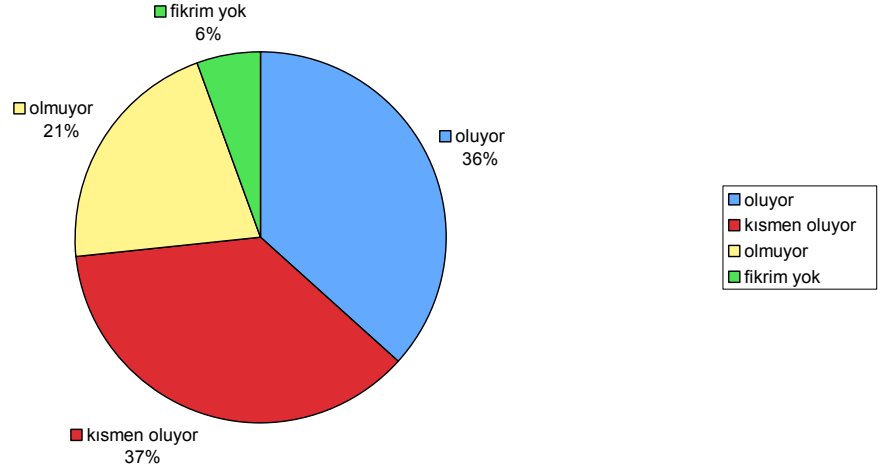
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin % 39'u bireysel ses eğitimini destekleyici mevcut derslerin kısmen yeterli olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin % 26'sı bireysel ses eğitimini destekleyici yan dersleri yeterli bulurken, %26'sı da destekleyici yan dersleri yetersiz bulmaktadır. %9'u da destekleyici derslere gerek olmadığını düşünmektedir.

14) Toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersini destekleyici yan dersler olmalı mı? Yoksa mevcut dersler yeterli mi?

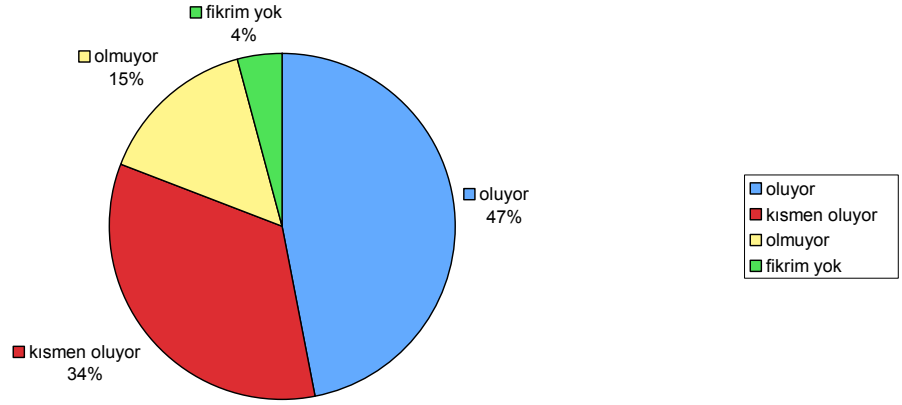
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin % 45'i toplu ses eğitimi (koro eğitimi)ni destekleyici mevcut derslerin yeterli olduğunu düşünmektedir. %38'i kısmen yeterli olduğunu düşünmektedir. %11'i toplu ses eğitimini destekleyici yan derslere gerek olmadığını düşünürken, %6'sı da yetersiz bulmaktadır.

15) Sizce, okulunuzda verilen bireysel ses eğitimi dersi başarılı oluyor mu?

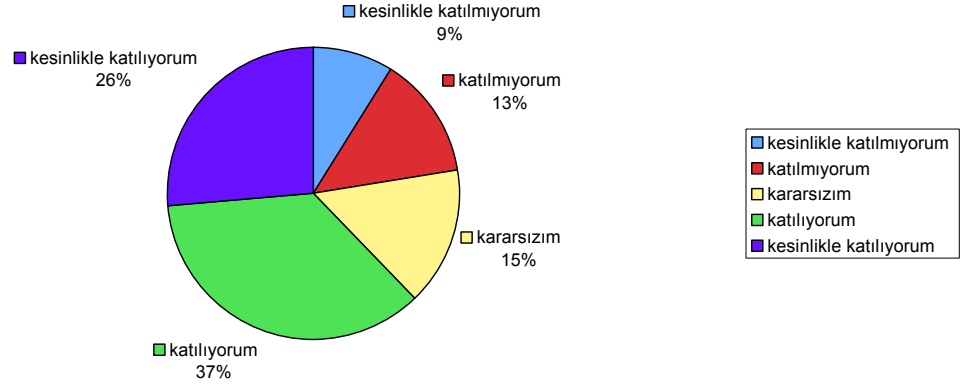
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin % 36'sı bireysel ses eğitimi dersinin başarılı olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin %37'si ise bireysel ses eğitimi dersinin kısmen başarılı olduğunu düşünmektedir. %22'i başarılı olmadığını, %6'sı da fikri olmadığını belirtmektedir.

16) Sizce, okulunuzda verilen toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi başarılı oluyor mu?

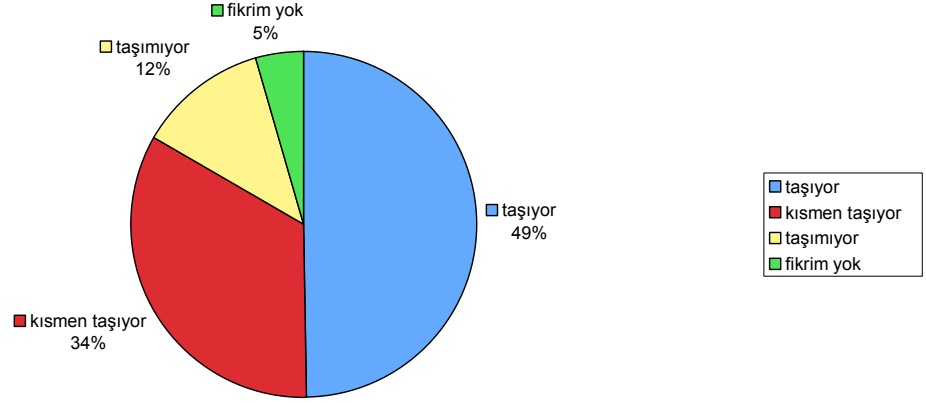
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin % 47'si toplu ses eğitimi (koro eğitimi) dersinin başarılı olduğunu düşünmektedir. %34'ü kısmen başarılı olduğunu düşünmektedir. %15'i başarılı olmadığını düşünürken, %5'inin fikri yoktur.

17) Bireysel ses eğitiminde, edindiğim becerileri toplu ses eğitimi/koro eğitiminde rahatlıkla uygulayabilirim.

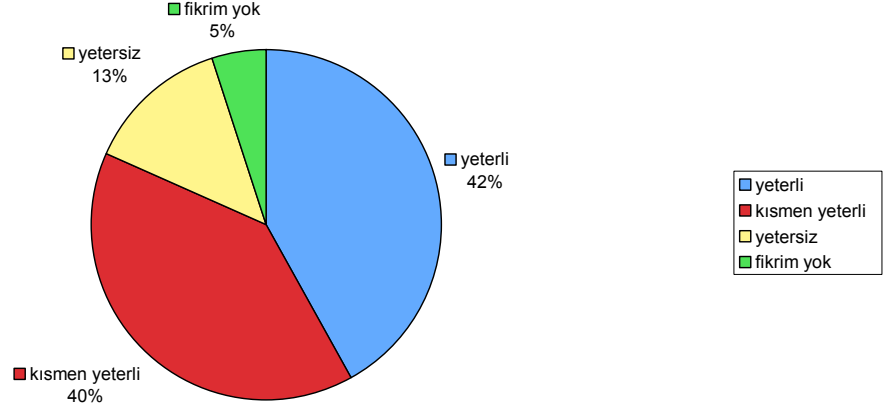
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin %37'si bireysel ses eğitiminde edindiği becerileri toplu ses eğitimi (koro eğitimi)nde rahatlıkla uygulayabileceğini düşünmektedir. %26'sı bu görüşe kesinlikle katılmaktadır. % 15'i kararsızdır. %13'ü katılmamakta, %9'u da kesinlikle katılmamaktadır.

18) Sizce, okulunuzda bireysel ses eğitimi dersinde yapılan çalışmalar, toplu ses eğitimi dersine hazırlık niteliği taşıyor mu?

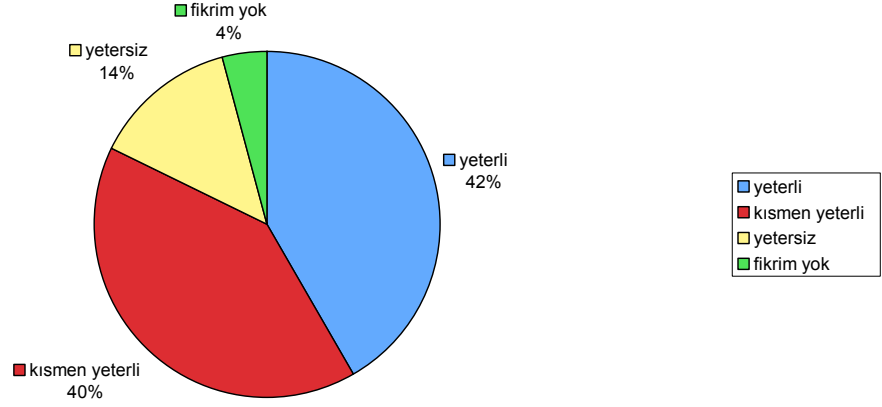
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin %49'u bireysel ses eğitimi dersinde yapılan çalışmaların toplu ses eğitimi dersine hazırlık niteliği taşıdığını düşünmektedir. %34'ü kısmen taşıdığını düşünmektedir. %12'si hazırlık niteliği taşımadığını düşünürken, %5'inin fikri yoktur.

19) Sizce, okulunuzda verilen solfej eğitimi, bireysel ses eğitimi dersinin yürütülebilmesi açısından yeterli mi?

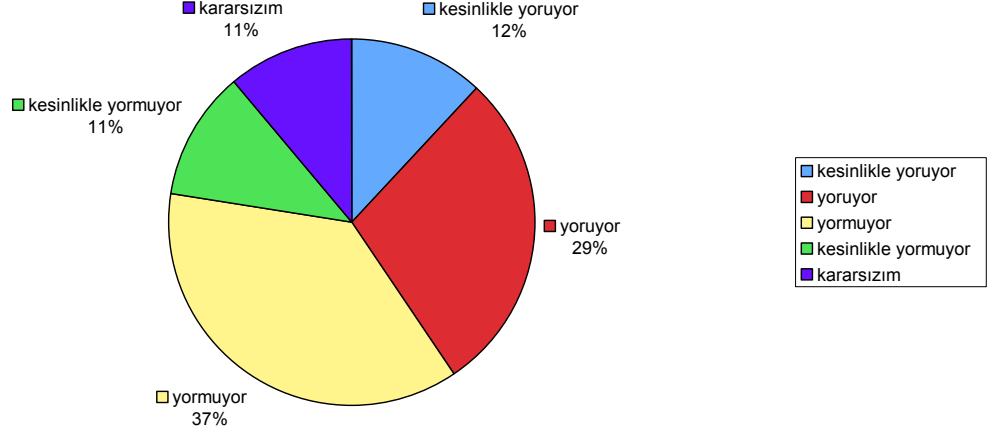
Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin %42'si okullarda verilen solfej eğitiminin bireysel ses eğitimi dersinin yürütülmesi açısından yeterli olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin %40'ı solfej eğitiminin bireysel ses eğitiminin yürütülmesi açısından kısmen yeterli olduğunu düşünmektedir. %13'ü bireysel ses eğitimi dersinin yürütülmesinin yetersiz olduğunu düşünmektedir. %5'inin fikri yoktur.

20) Sizce, okulunuzda verilen solfej eğitimi, toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersinin yürütülebilmesi açısından yeterli mi?

Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin %42'si okullarda verilen solfej eğitiminin toplu ses eğitimi dersinin yürütülmesi açısından yeterli olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin %40'ı solfej eğitiminin toplu ses eğitiminin yürütülmesi açısından kısmen yeterli olduğunu düşünmektedir. %14'ü yetersiz bulmaktadır. %4'ünün de fikri yoktur.

21) Toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi sesinizi yoruyor mu?

Ankete katılan altı üniversiteden 147 öğrencinin %37'si toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersinin sesi yormadığını düşünmektedir. %29'u yordüğünü, %12'si kesinlikle yordüğünü, %11'i kesinlikle yormadığını düşünmektedir. %12'si de kararsız kalmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, bir önceki bölümdeki bulgular ve yorumlara dayanarak varılan sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler yer almaktadır.

SONUÇLAR

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, bireysel ses eğitiminden toplu ses eğitimine geçiş sürecinde, aşağıdaki sonuçlar saptanmıştır:

Bireysel ses eğitiminde kazanılan beceriler, toplu ses eğitimine zemin hazırlamaktadır. Böylelikle, toplu ses eğitimi/koro eğitiminde başarının arttırılabilmesi, koro üyelerine, eğitim niteliği yüksek, bireysel ses eğitimi dersi verilmesiyle olanaklıdır.

Bireysel ses eğitiminde uygulanan teknik yöntemler, sorunlar ve bu sorunların çözümlerine yönelik çalışmalar, toplu ses eğitimindeki çalışmalarla benzerlik taşımaktadır. Bireysel ses eğitiminin başlangıç aşamasında kullanılan repertuar seçimi, toplu ses eğitimi başlangıç aşamasında kullanılan repertuar seçimine ön hazırlık niteliği taşımaktadır. Anket sonuçlarına göre, bireysel ses eğitimi repertuar seçiminde ilk sırada İtalyanca yer alırken, koro eğitiminde ilk sırayı Türkçe almaktadır. Bireysel ses eğitimi veren öğretim elemanlarının önemli ölçüde koro eğitimini de tanıdıkları ve bildikleri görülmektedir. Zira, çoğunluğu, daha önce zaten toplu ses eğitimi dersini vermiş ya da halen vermekteler. Aynı şekilde toplu ses eğitimi veren öğretim elemanları da, toplu ses eğitimi dersi verenlerin, bireysel ses eğitiminin ayrıntılarını da bilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Ankete katılan öğretim elemanlarının önemli bir bölümü, toplu ses eğitimi dersinin, öğrencilerin sesini yorduğunu düşünüyor; ancak buna karşın, toplu ses eğitiminde bizzat şarkı söyleyen öğrenciler ise, toplu ses eğitiminin, seslerini yormadığını düşünmektedirler. Bu da, öğretim elemanlarının, “toplular eğitiminin kişinin sesini yorduğu” önyargısında bulduklarını göstermektedir.

Bireysel ses eğitimi için, en verimli çalışma saatinin, 13:00 – 15:00 aralığı olduğu saptanmıştır. Toplu ses eğitimi için en verimli çalışma saatinin ise, 13:00 - 17:00 saatleri arası olduğu saptanmıştır. Anket sonuçları, bilimsel çalışmalardaki en verimli saat aralıklarını destekler niteliktedir.

Bireysel ses eğitiminde haftalık ders saati süresinin, 2-3 saat olması gerektiği, buna karşın, toplu ses eğitiminde bu sürenin 4-6 saat olması gerektiği saptanmıştır. Bu da çoğu eğitim kurumunda uygulanan, bir saatlik bireysel ses eğitimi dersi süresinin, yetersiz olduğunu vurgulamaktadır.

ÖNERİLER

Nitelikli bir toplu ses eğitimi için, nitelikli bir bireysel ses eğitimi gereklidir. Var olan eğitim kurumları arasında, bireysel ses eğitimi veren eğitim kurumları da bulunmaktadır; ancak toplu ses eğitimi veren eğitim kurumlarının, daha çok açılması önerilir.

Bireysel ses eğitimiyle toplu ses eğitimi konusunda eşit düzeyde bilgiye sahip öğretim elemanlarının yetiştirilmesi önerilir.

Buna bağlı olarak yüksek lisans ve doktora programları açılması da gereklidir.

Toplu ses eğitimi dersine giren öğretim elemanları ile bireysel ses eğitimi öğretim elemanlarının etkileşim içinde olmaları gereklidir. Bu elemanların, her iki derste de karşılaşılan problemler konusunda bilgi sahibi olmaları gerekir.

Bireysel ses eğitimi ile toplu ses/ koro eğitimi ders saatlerinin öğleden sonra 13-17 saatleri arasında yapılması önerilir. Bireysel ses eğitimi dersinin müzik eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında haftada 2 saat olması önerilirken, Toplu ses/koro eğitimi dersinin 4 saat olması daha uygun görülmektedir.

Bireysel ses eğitimi dersinde bireye verilmesi gereken önemli ilk üç yöntem, sırasıyla; kişiye doğru solunum alışkanlığı kazandırma, sesi büyütme, zenginleştirme ve armonikleri geliştirme becerisi kazandırma ve konuşma dilinde artikülasyon, telaffuz, konuşma becerisi kazandırılması önerilmektedir. Toplu ses/koro eğitiminde ses niteliğini geliştirme çalışmalarında bireye verilmesi gereken ilk üç yöntem ise, sırasıyla; doğru solunum alışkanlığı kazandırılması ve doğru duruş kazandırılması, doğru ses üretme, esnekliğin kazandırılmasıdır.

Hem bireysel ses eğitimi, hem de toplu ses/koro eğitiminde başarılı olabilmek için, repertuar seçimine önem verilmesi, eğitimcilerin repertuar araştırmaları yapıp sürekli aynı eserler değil de, yeni ve öğrenci geliştirmeye uygun eserler belirlemesi

önerilmektedir. Repertuar seçiminde dönemler stillere ilişkin bilgi edinilebilmesi için, mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında, bu tür dersler konulması ve programlarında, bu derslerin özellikle belirlenmesi önerilmektedir.

Bireysel ses eğitiminde repertuar seçiminde İtalyanca ve özellikle Türkçe ön sırada yer alması gerekirken, Rusçanın da Almanca, Fransızca kadar önemsenmesi önerilmektedir. Fakat, daha önce de belirttiğimiz gibi, bireysel ses eğitimi ve toplu ses/koro eğitimi dersinde yabancı dilde söylenen eserlerin anlamının bilinerek yorumlanması önerilmektedir.

Bireysel ses eğitiminin başlangıç aşamasındaki, repertuar seçiminde, şu sıralamaya dikkat edilmesi önerilmektedir. Basit okul şarkıları, concone, vaccai, halk türküleri, aria antiche, lied, opera aryaları vb. Toplu ses /koro eğitiminde repertuar seçiminde ise sırasıyla; tek sesli basit okul şarkıları, tek sesli türküler, kanonlar, iki sesli eserler, üç sesli eserler, dört sesli eserler, opera-koro eserleri tercih edilmelidir. Ayrıca repertuarın müziksel dönemlere göre seçimi de önemsenmelidir.

Bireysel ses eğitimi dersinin her aşamasında, piyano eşlik (korrepetisyon) ve ses eğitiminin, birlikte yapılması yararlı olacaktır.

Bireysel ses eğitimi ve toplu ses/koro eğitimi derslerinin başarısı için, destekleyici yan derslerin olması önerilmektedir.(Bu derslere ilişkin ayrıntılı önerileri için, öğretim elemanlarıyla ilgili, 23.ve 24 .grafiklerdeki önerilere bakınız)

Bireysel ses eğitimi toplu ses/koro eğitimi dersinde solunum ve vücut ısıtma alıştırmalarına 5 ila 10 dakika yer ayrılması uygun olacağı düşünülmektedir.

Bireysel ses eğitimi, toplu ses/koro eğitimi çalışmalarında; tek ses üzerinde yapılan çalışmalarda, ma, me, mi, mo, mu, rezonans çalışmalarında, kapalı ağızla hmm hecesi çalışılması, toplu ses/koro eğitiminde ise; kapalı ağız hmm yanında, m-n ünsüzüne, a-e – i vokalları eklenerek, heceyle çalışılması önerilmektedir.(daha ayrıntılı bilgi için, grafik 27 A-B-C ve 28 A-B-C' yi inceleyiniz.)

Toplu ses/koro eğitiminde, vücudun yanlış duruşunun çok önemli bir sorun olması nedeniyle, bu konuya dikkat edilmesi önerilmektedir. Doğru duruşun nasıl olması gerektiğini, daha önce bir resimle açıklamıştık.

Toplu ses/koro eğitiminde ses homojenliğini sağlamak için, ses gruplarının ayrı ayrı çalıştırılıp, daha sonra tüm koronun birleştirilmesi ve koro üyelerinin birbirini dinlemesinin en uygun yöntem olduğu da dikkate alınması gereken bir saptamadır.

Bireysel ses eğitimi, toplu ses/koro eğitiminin başarılı olabilmesi için müzik eğitimi verilen kurumlarda müziksel işitme derslerine de önem verilmesi gerekiyor. Ayrıca, toplu ses/koro eğitiminde eser deşifresini her ses grubunun ayrı ayrı çalıştırılması ve öğrencilerin ders dışında da bireysel çalışmalar yapması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Altan, S.İ.(1965). *Ses Eğitimi Ve Korunması, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.*
- Alpuğan, N.(2010). *Koro Müziğinde Dil Kullanımı Ve Önemi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) Çukurova Üniversitesi, Adana:
- Apaydın, M. (1988).“*Çocuk Ve Gençlik Korolarının Toplumun Kültürel Gelişimindeki Yeri ve Önemi*”, Müzik ve Kongre Bildirileri, Ankara Evren Ofset.
- Apaydın, M.(2001). “*Koro İle Müzik Eğitiminin Toplumun Fiziksel Düzeyini Geliştirmedeki Yeri ve Önemi*”,Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara: Rekmay Ltd. Şti.s.131-140.
- Apaydın, M. (2006). “*Çokseslilik ve Çoksesli Korolar*”, II. Ulusal Çocuk Ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara: Ankara Üniversitesi Matbaası.
- Appelman, D.R. (1986). “*The Science Of Vocal Pedagogy*”Bloomington,İndiana:İndiana University Press.
- Aycan, K.(2005). “*Opera(Şan) Eğitiminde Nefes Ve Sesin Oluşumu, Fiziksel Özellikleri, Ses Eğitiminde Önemi*”(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Gazi Üniversitesi, Ankara
- Belgin, E.(1995). “*Ses Gelişimi,Kullanılması,Eğitimi ve Korunması*”Ders notları Hacettepe Üniversitesi.Ankara
- Cura, O.(1990). “*Ses Türleri Otolarengolijide ve Sanat Dallarında Disfoniler* İnternasyonal Sempozyumu Bildirileri. Ankara.
- Burdett, S.& G.(1988). *Word Of Choral Music*, Dallas.
- Cevanşir, B. ve Gürel G. (1982) : *Foniatri (Sesin Oluşumu, Bozuklukları ve Korunmasında Temel İlkeler, İ.Ü, İstanbul Tıp Fakültesi: Şenol Matbaacılık.*
- Çevik, S.(1997).*Koro Eğitimi Ve Yönetim Teknikleri*, Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Davran, Y.(1997).*Şarkı Söyleme Sanatının Öyküsü*, Ankara: Önder Matbaacılık.
- Egüz, S.(1976). *Toplu Ses Eğitimi I*, Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Egüz, S. (1998).*Koro Eğitimi Ve Yönetimi*, Ankara: Doğu Matbaacılık.
- Gögüş, İsmail Muhtar, (2007).*Sesin Bakımı, Korunması ve Eğitimi*, Bursa: Karen Ofset.

- Guston, A.(1989). *Tibbi Fizyoloji Teksbook 7*. Baskı Cilt II s.976-981.
- Kaptan, S.(1998). *Bilimsel Araştırma Ve İstatistik Teknikleri*, Ankara: Tek Işık Web Ofset Tesisleri.
- Kenneth, H.P. (2004). *Directing The Choral Music Program*, Newyork:Oxford University Press.
- Köse, H.S.(2004). *Koro Başarım Gücünün Arttırılması İçin Bireysel Ses Eğitiminin Gerekliği*, 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi, Isparta.
- Klein, M(1947). *Güzel Şarkı Söyleme Sanatı [Çcv. Saadet ALP]*, Ankara: İbrahim Horoz Basımevi.
- Mc Kinney, J. (1994). *The Diagnosis and Correction Of Vocal Faults*. Long Grove, İllions: Woveland Press İnc.
- Miller, R.(1986). *The Stucture Of Singing*, Schimer BOOKS, Newyork.
- Miller, R.(1996). *On The Art Of Singing*, Newyork. Oxford:The Scorecrow Press,İnc.
- Miller, R.(1997).*National Schools of Singing,Nanham,Marylon and Oxford:The Scorecrow Press,İnc.*
- Miller, R. (2000).*Training Soprano Voices*,Newyork:Oxford University Pres.
- Özgül, İ.(2002). *Müzik Eğitimi Ve Öğretimi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Öztürk, O.(2010). “Şefin Koro İle İletişimi Ve Şefin Davranışlarının Koro Üyesi Algılarına Göre Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) Çukurova Üniversitesi, Adana:
- Paul, F.R. (1983). *Choral Music Education(second edition)*, Long Grove, İllions: Woveland Press İnc.
- Profesyonel Ses Derneği, www.professional-voice.org.
- Robinson, R.-Winald, A. (1976). *The Choral Experience*, Long Grove, İllions: Woveland Press İnc.
- Robinson, R. (1978). *Choral Music*, Newyork: Norton&Company.İnc.
- Seyidoğlu, H.(2003). *Bilimsel Araştırma Ve Yazma El Kitabı*, İstanbul: Güzem Can Yayınları.
- Strimple, N. (2002). *Choral Music*, North America, Wisconsin: Amadeus Pres.

Şenocak, F.(1990). *Fonasyonun Morfolojik Ve Fizyolojik Özellikleri, Otorangolojide Ve Sanat Dallarında Disfoniller İnternasyonel Sempozyumu*, 8-11 Ekim, İstanbul.

Tatman, N.(2001). *Koro Yöneticilerinde Bulunması Gereken Özellikler Ve Türkiye’de Koro Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sorunu*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.) Gazi Üniversitesi, Ankara.

Töreyin, M.(2009). *Ses Eğitimi*, Evrensel Yayınları, Ankara.

Türkmen, E.(2008) *Devlet Konserveatuarlarındaki Ses Eğitimi Derslerinin Başlangıç Aşamasında Yapılmakta Olan Ses Egzersizlerinin Uygulamalı Bir Yaklaşımla Değerlendirilmesi*, Sakarya. XVII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi

Uçan, A.(2001). *“İnsan, Müzik Ve Koro Eğitiminin Temelleri”* I. Ulusal Ankara Sempozyumu Ve Yönetimi Sempozyumu, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara: Rekmay Ltd. Şti.

Vennard, V.(1992). *Şarkı Söyleme Mekanizması ve Tekniği, Folklorla Doğru Dans Müzik Kültür Çeviri Araştırma Dergisi* Boğaziçi Üniversitesi Folklor Kulübü Yayınları Sayısı 61.

Yurdakul, M.(2000). *Güzel Şarkı Söyleme Ve Sesi Geliştirmede Kesin Başarının Yolları*, Ankara: Dil Yayınları.

www.forundas.net/serbest-kursu/gunu-verimli-kullanma-49311/

Zeren, A.(1949). “müzikte ses sistemleri” ,Ankara, Genel Diziler Ofset Fotomat Basımevi.

EKLER

Ek.1.ÖĞRETİM ELEMANLARI ANKETİ ANKET FORMU

ADI:

SOYADI:

MEZUN OLDUĞU OKUL VE BÖLÜMÜ:

ÜNİVERSİTE ADI:

MESLEKİ DENEYİM:

YÜRÜTTÜĞÜ DERSLER:

Bu anketin amacı; Bireysel ses eğitiminden toplu ses eğitimine geçiş sürecindeki yaklaşımları belirlemektir.

NOT: Lütfen seçtiğiniz seçenekleri mouse' la tıklayarak şu şekilde işaretleyiniz. Kişisel bilgiler bölümünü de tıklayarak doldurabilirsiniz. Ve anket doldurulduktan sonra kaydetmeyi (aynı anda ctrl- S 'e basarak) unutmayınız.

1) Sizce, koro eğitimi sürecine aşağıdakilerden hangisi ile başlanmalıdır?

Toplu ses eğitimi

Bireysel ses eğitimi

Hem toplu hem de bireysel ses eğitimi aynı zamanda

Önce bireysel ses eğitimi daha sonra bireysel ses eğitimi ve toplu ses eğitimi

aynı anda

başka

2) Bireysel ses eğitimi dersinin planlanmasına yönelik nasıl bir yöntem izliyorsunuz?

yıllık plan ünite planı konular günlük plan haftalık plan

öğrencinin gelişimi

3) Toplu ses eğitimi dersinin planlanmasına yönelik nasıl bir yöntem izliyorsunuz?

- yıllık plan ünite planı konular günlük plan haftalık plan
 öğrencinin gelişimi

4) Sizce, bireysel ses eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?

- 1 saat 2 saat 3 saat 4 saat daha fazla

5) Sizce, toplu ses eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?

- 1 saat 2 saat 3 saat 4 saat 6 saat daha fazla

6) Bireysel ses eğitiminde günün en verimli saat aralığı aşağıdakilerden hangisidir?

- 8–10 10–12 13–15 15–17

7) Toplu ses eğitiminde günün en verimli saat aralığı aşağıdakilerden hangisidir?

- 8–10 10–12 13–15 15–17

8) Bireysel ses eğitimi yöntemlerinden bireye verilmesi gereken ilk üç yöntemi önem sırasına göre sıralayınız. (açıklama: aşağıdaki cümlelerin önündeki kutuları 1, 2, 3, şeklinde numaralandırınız.)

Bireye etkili seslendirme ve yorumlama becerisi kazandırma.

Sesi büyütme, zenginleştirme ve armonikleri geliştirme becerisi kazandırma.

Kişiye doğru solunum alışkanlığı kazandırma.

Konuşma dilinde artikülasyon, telaffuz ve konuşma becerisi kazandırma.

Dönemlere göre stilleri ve yorum özelliklerini uygulama becerisi kazandırma

9) Toplu ses/koro eğitiminde ses kalitesini geliştirme çalışmalarında ne gibi etmenler rol oynamaktadır? Önem sırasına göre ilk üçünü yazınız.(açıklama: aşağıdaki cümlelerin önündeki kutuları 1, 2, 3, şeklinde numaralandırınız.)

Ses genişliğinin(ses alanı)geliştirilmesi.

Doğru duruş kazandırılması.

Doğru solunum alışkanlığının kazandırılması.

Esnekliğin kazandırılması.

Sesli ve sessizlerin iyi eklenmesi.

Tiz tonlardan tınılı tonlar elde edilebilme.

Doğru ses üretme.

10)Sizce, repertuar seçiminin bireysel ses eğitimi dersi başarısına etkisi var mıdır?

vardır kısmen vardır yoktur fikrim yok

11)Sizce, repertuar seçiminin toplu ses eğitimi dersi başarısına etkisi var mıdır?

vardır kısmen vardır yoktur fikrim yok

12) Bireysel ses eğitimi dersinde repertuar seçimi yaparken nelere dikkat edersiniz? İşaretleyiniz.

Ses aralığı geniş eserler.

Diyaframı çalıştırmaya yönelik eserler.

Müzikaliteyi geliştirmeye yönelik eserler.

Opera formunda yapılmış eserler.

Türk müziği formunda yapılmış eserler.

Diğer.

13) Toplu ses eğitimi dersinde repertuar seçimi yaparken nelere dikkat edersiniz? İşaretleyiniz.

- Ses aralığı geniş eserler.
- Diyaframı çalıştırmaya yönelik eserler.
- Müzikaliteyi geliştirmeye yönelik eserler.
- Opera formunda yapılmış eserler.
- Türk müziği formunda yapılmış eserler.
- Diğer.

14) Bireysel ses eğitimi repertuarı seçerken hangi dillere önem verirsiniz? Önem sırasına göre işaretleyiniz.

- Türkçe
- İtalyanca
- Almanca
- Fransızca
- Rusça
- Diğer

15) Toplu ses eğitimi repertuarı seçerken hangi dillere önem verirsiniz? Önem sırasına göre işaretleyiniz.

- Türkçe
- İtalyanca
- Almanca
- Fransızca
- Rusça
- Diğer

16) Bireysel ses eğitimi başlangıç aşamasında repertuar seçiminde ne tür eserlere yer verirsiniz?

Basit okul şarkıları halk türküleri arianticheler liedler opera aryaları

17) Toplu ses eğitimi başlangıç aşamasında repertuar seçiminde ne tür eserlere yer verirsiniz?

- Tek sesli basit okul şarkıları
 Tek sesli türküler
 Kanonlar
 İki sesli eserler
 Üç sesli eserler
 Dört sesli eserler
 Opera-koro eserleri
 Hepsine yer veririm

18) Türkçe ses tekniği açısından elverişli özelliklere sahiptir.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum kesinlikle katılıyorum

19) Yabancı dilde söylenen bir eserin anlamının bilinmesi ne derece önemlidir?

oldukça önemli önemli kısmen önemli fikrim yok

20) Size göre, bireysel ses eğitimi dersini işleme sürecinde müziksel dönemlerine göre parça seçimi ne derece etkili olur?

etkili kısmen etkili etkisi yok fikrim yok

21) Size göre, toplu ses eğitimi dersini işleme sürecinde müziksel dönemlerine göre parça seçimi ne derece etkili olur?

etkili kısmen etkili etkisi yok fikrim yok

22) Sizce, eşlik dersi bireysel ses eğitimi dersinin hangi aşamasında verilmelidir?

başlangıç seviyesinde orta seviyede ileri seviyede her zaman hiçbir zaman

23) Bireysel ses eğitimi dersini destekleyici yan dersler olmalı mı? Yoksa mevcut dersler yeterli mi?

Gerek yok Yeterli Kısmen yeterli yetersiz

Yetersizse destekleyici olarak hangi ders ya da dersleri önerirsiniz?

.....

24) Toplu ses eğitimi dersini destekleyici yan dersler olmalı mı? Yoksa mevcut dersler yeterli mi?

Gerek yok Yeterli Kısmen yeterli yetersiz

Yetersizse destekleyici olarak hangi ders ya da dersleri önerirsiniz?

.....

25) Bireysel ses eğitimi dersinde solunum alıştırmalarına ne kadar zaman ayırırsınız?

Hiç ayırmam Ara sıra 5dk. 10dk. 20dk. Daha fazla

26) Toplu ses eğitimi dersinde solunum alıştırmalarına ne kadar zaman ayırırsınız?

Hiç ayırmam Ara sıra 5dk. 10dk. 20dk. Daha fazla

27) Size göre, aşağıda yer alan ses alıştırmalarından hangileri bireysel ses eğitiminde daha etkili olmaktadır?

Tek ses üzerinde yapılan çalışmalarda;

- ya hecesiyle
- yu hecesiyle
- ma,me,mi,mo,mu heceleriyle
- i,e,a,o ünlüleriyle
- fi hecesiyle
- başka

Sıra seslerden oluşan alıştırmalarda;

- Küçük aralıklar ve sıra sesleri(1.2.3.dereceler)üzerinde
- Atlamalı aralıklar(1.3.5.dereceler)üzerinden
- Çıkıcı ve inici diziler(1.2.3.4.5.6.7.8.dereceler)üzerinde
- Arpejler(1.3.5.8.dereceler)üzerinde
- Geniş aralıklar(1.6.7.8.dereceler)üzerinde
- başka

Rezonans çalışmalarında;

- kapalı ağızla –Hmm hecesiyle
- m ve -n ünsüzüne –a –e –i vokallerinin eklenerek heceyle çalışılması
- m ve -n ünsüzüne –o –u vokallerinin eklenerek heceyle çalışılması
- başka

28) Size göre, aşağıda yer alan ses alıştırmalarından hangileri toplu ses eğitiminde daha etkili olmaktadır?

Tek ses üzerinde yapılan çalışmalarda;

- ya hecesiyle
- yu hecesiyle

- ma,me,mi,mo,mu heceleriyle
- i,e,a,o ünlüleriyle
- fi hecesiyle
- başka

Sıra seslerden oluşan alıştırılmalarda;

- Küçük aralıklar ve sıra sesleri(1.2.3.dereceler)üzerinde
- Atlamalı aralıklar(1.3.5.dereceler)üzerinden
- Çıkıcı ve inici diziler(1.2.3.4.5.6.7.8.dereceler)üzerinde
- Arpejler(1.3.5.8.dereceler)üzerinde
- Geniş aralıklar(1.6.7.8.dereceler)üzerinde
- başka

Rezonans çalışmalarında;

- kapalı ağızla –Hmm hecesiyle
- m ve -n ünsüzüne –a –e –i vokallerinin eklenerek heceyle çalışılması
- m ve -n ünsüzüne –o –u vokallerinin eklenerek heceyle çalışılması
- başka

29) Bireysel seslendirme-söyleme tekniklerini geliştirmeye yönelik çalışmalardan

- Legato ile başladığında daha iyi sonuç almaktayım.
- Staccato ile başladığında daha iyi sonuç almaktayım.
- Hem legato hem de staccato ile başladığında daha iyi sonuç almaktayım.

30) Toplu seslendirme-söyleme tekniklerini geliştirmeye yönelik çalışmalardan

- Legato ile başladığında daha iyi sonuç almaktayım.
- Staccato ile başladığında daha iyi sonuç almaktayım.
- Hem legato hem de staccato ile başladığında daha iyi sonuç almaktayım.

31) Bireysel ses eğitiminde vücut ısıtma alıştırmaları yaptırır mısınız?

yaptırمام ara sıra yaptırırım hiç yaptırمام her zaman yaptırırım

32) Toplu ses eğitiminde vücut ısıtma alıştırmaları yaptırır mısınız?

yaptırمام ara sıra yaptırırım hiç yaptırمام her zaman yaptırırım

33) Bireysel ses eğitiminde kuvvetli tonda şarkı söyleme alışkanlığı, sesi itme (forse) sorununa karşı ne tür önlemler alırsınız?

- Artikülasyona yönelik çalışmalar yaptırırım.
- Nefes kontrolüne yönelik alıştırmalar yaptırırım.
- Müzikal anlatıma yönelik alıştırmalar yaptırırım.
- Diğer

34) Toplu ses eğitiminde kuvvetli tonda şarkı söyleme alışkanlığı, sesi itme (forse) sorununa karşı ne tür önlemler alırsınız?

- Artikülasyona yönelik çalışmalar yaptırırım.
- Nefes kontrolüne yönelik alıştırmalar yaptırırım.
- Müzikal anlatıma yönelik alıştırmalar yaptırırım.
- Diğer

35) Bireysel ses eğitiminde öğrencilerde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

- Sağlık sorunları.
- Psikolojik sorunlar.
- Teknik sorunlar.
- Öğretmen-öğrenci iletişimi

36) Toplu ses eğitiminde koro elemanlarında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

Görünür sorunlar;

- Yanlış duruş
- Boynun yukarı kaldırılması
- Boynun aşağı eğilmesi
- Omuzların kaldırılması ve kamburlaştırılması
- Boş bir ifade ile şarkı söyleme
- Alın kırıştırmak
- Boyun kaslarını şişirmek
- Yüz kızarması

İşitilir sorunlar;

- Genizden şarkı söyleme
- Seste çatlama
- Vibrato eksikliğinden kaynaklanan yersiz, donuk ses kalitesi.

37) Toplu ses eğitiminde, ses homojenliğini sağlamak için neler yapılmalıdır?

- Kadın ve erkek seslerini ayrı ayrı çalıştırıp tüm koroyu birleştirmek.
- Ses gruplarını ayrı ayrı çalıştırıp tüm koroyu birleştirmek.
- Koronun moral düzeyini üst düzeyde tutmak.
- Koro üyelerinin birbirlerini dinlemelerini sağlamak.

38) Sizce, okulunuzda verilen bireysel ses eğitimi dersi başarılı oluyor mu?

- oluyor kısmen oluyor olmuyor fikrim yok

Olmuyorsa;

- Öğretim elemanları sayısının eksikliği.
- Öğrencilerin ilgisizliği.

Alan bilgisi yetersiz öğretim elemanı.

Yetersiz derslik, piyano vs...

39) Sizce, okulunuzda verilen toplu ses eğitimi dersi başarılı oluyor mu?

oluyor kısmen oluyor olmuyor fikrim yok

Olmuyorsa;

Öğretim elemanları sayısının eksikliği.

Öğrencilerin ilgisizliği.

Toplu ses eğitimi konusunda yeterli deneyimi olmayan öğretim elemanlarının derse katılımı.

Yetersiz derslik, piyano vs...

40) Bireysel ses eğitimi alan bir öğrenci, edindiği becerileri toplu ses eğitiminde rahatlıkla uygulayabilir.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum kesinlikle katılıyorum

41) Bireysel ses eğitimi dersi veren bir eğitimci, toplu ses eğitimi dersi hakkında da bilgi sahibi olmalıdır.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum kesinlikle katılıyorum

42) Toplu ses eğitimi dersi veren bir eğitimci, bireysel ses eğitimi dersi hakkında da bilgi sahibi olmalıdır.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum kesinlikle katılıyorum

43) Bireysel ses eğitimi dersinin yanında toplu ses eğitimi dersi de veriyor musunuz?

daha önce verdim veriyorum vermedim bilgi sahibiyim
verebilirim

44) Bireysel ses eğitimi ile toplu ses eğitiminin birbirini tamamlayıcı olabilmesi için aşağıdaki özelliklerden hangilerine dikkat edersiniz?

- Repertuar seçimine.
- Ses alıştırmalarına.
- Nefes alıştırmalarına.
- Artikülasyon çalışmalarına.
- Diğer.

45) Sizce, okulunuzda bireysel ses eğitimi dersinde yapılan çalışmalar, toplu ses eğitimi dersine hazırlık niteliği taşıyor mu?

taşıyor kısmen taşıyor taşıyor fikrim yok

46) Sizce, okulunuzda verilen müziksel işitme(solfej) eğitimi, bireysel ses eğitimi dersinin yürütülebilmesi açısından yeterli mi?

yeterli kısmen yeterli yetersiz fikrim yok

47) Sizce, okulunuzda verilen müziksel işitme(solfej) eğitimi, toplu ses eğitimi dersinin yürütülebilmesi açısından yeterli mi?

yeterli kısmen yeterli yetersiz fikrim yok

48) Bireysel ses eğitimi dersinde öğrencilerin müziksel işitme(solfej) eğitimi eksikliklerinden kaynaklanan sorunlarına bir ders saati içinde ne kadar zaman ayırırsınız?

Ayırmama gerek kalmıyor 10dk 15dk. 20dk. daha fazla

49) Toplu ses eğitimi dersinde öğrencilerin müziksel işitme(solfej) eğitimi eksikliklerinden kaynaklanan sorunlarına bir ders saati içinde ne kadar zaman ayırırsınız?

Ayırmama gerek kalmıyor 10dk 15dk. 20dk. daha fazla

50) Toplu ses eğitiminde eser deşifresini ne şekilde yaptırırsınız? İşaretleyiniz.

her ses grubuna ayrı tüm koro aynı anda kadın- erkek sesleri ayrı ders dışında öğrencilerin bireysel çalışması derste bireysel çalışma

51) Sizce, toplu ses eğitimi dersi öğrencilerin sesini yoruyor mu?

kesinlikle yoruyor yoruyor yormuyor kesinlikle yormuyor kararsızım

52) Toplu ses eğitimi çalışmalarında erkek seslerinde gerektiğinde faslet(falsetto) sesleri kullanır mısınız?

hiç kullanırmam ara sıra kullanırım sıklıkla kullanırım fikrim yok

ANKET BİTTİ TEŞEKKÜRLER.

Ek.2.ÖĞRENCİ ANKETİ
ANKET FORMU

ÜNİVERSİTE ADI:.....

BÖLÜMÜ:.....

SINIFI:.....

CİNSİYETİ KIZ ERKEK

Bu anketin amacı; Bireysel ses eğitiminden toplu ses eğitimine geçiş sürecindeki yaklaşımları belirlemektir.

1) Sizce, ses eğitimi sürecine aşağıdakilerden hangisi ile başlanmalıdır?

- Toplu ses eğitimi
 Bireysel ses eğitimi
 Hem toplu hem de bireysel ses eğitimi aynı zamanda
 Önce bireysel ses eğitimi daha sonra bireysel ses eğitimi ve toplu ses eğitimi aynı anda

2) Sizce, bireysel ses eğitimi/koro eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?

- 1 saat 2 saat 3 saat 4 saat daha fazla

3) Sizce, toplu ses eğitimi/koro eğitimi sürecinde haftalık ders sayısı kaç saat olmalıdır?

- 1 saat 2 saat 3 saat 4 saat 6 saat daha fazla

4) Bireysel ses eğitiminde günün en verimli saat aralığı aşağıdakilerden hangisidir?

8–10 10–12 13–15 15–17

5) Toplu ses eğitimi/koro eğitiminde günün en verimli saat aralığı aşağıdakilerden hangisidir?

8–10 10–12 13–15 15–17

6) Sizce, repertuar seçiminin bireysel ses eğitimi dersi başarısına etkisi var mıdır?

vardır kısmen vardır yoktur fikrim yok

7) Sizce, repertuar seçiminin toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi başarısına etkisi var mıdır?

vardır kısmen vardır yoktur fikrim yok

8) Türkçe ses tekniği açısından elverişli özelliklere sahiptir.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum kesinlikle katılıyorum

9) Yabancı dilde söylenen bir eserin anlamının bilinmesi ne derece önemlidir?

oldukça önemli önemli kısmen önemli fikrim yok

10) Size göre, bireysel ses eğitimi dersini işleme sürecinde müziksel dönemlerine göre parça seçimi ne derece etkili oluyor?

etkili kısmen etkili etkisi yok fikrim yok

11) Size göre, toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersini işleme sürecinde müziksel dönemlerine göre parça seçimi ne derece etkili oluyor?

etkili kısmen etkili etkisi yok fikrim yok

12) Sizce, eşlik dersi bireysel ses eğitimi dersinin hangi aşamasında verilmelidir?

başlangıç seviyesinde orta seviyede ileri seviyede her zaman hiçbir zaman

13) Bireysel ses eğitimi dersini destekleyici yan dersler olmalı mı? Yoksa mevcut dersler yeterli mi?

Gerek yok Yeterli Kısmen yeterli yetersiz

Yetersizse destekleyici olarak hangi ders ya da dersleri önerirsiniz?

.....

14) Toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersini destekleyici yan dersler olmalı mı? Yoksa mevcut dersler yeterli mi?

Gerek yok Yeterli Kısmen yeterli yetersiz

Yetersizse destekleyici olarak hangi ders ya da dersleri önerirsiniz?

.....

15) Sizce, okulunuzda verilen bireysel ses eğitimi dersi başarılı oluyor mu?

oluyor kısmen oluyor olmuyor fikrim yok

Olmuyorsa;

Öğretim elemanları sayısının eksikliği.

Öğrencilerin ilgisizliği.

Alan bilgisi yetersiz öğretim elemanı.

Yetersiz derslik, piyano vs.

16) Sizce, okulunuzda verilen toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi başarılı oluyor mu?

oluyor kısmen oluyor olmuyor fikrim yok

Olmuyorsa;

Öğretim elemanları sayısının eksikliği.

Öğretim elemanlarının ilgisizliği.

Toplu ses eğitimi konusunda yeterli deneyimi olmayan öğretim elemanlarının derse katılımı.

Yetersiz derslik, piyano vs...

17) Bireysel ses eğitiminde, edindiğim becerileri toplu ses eğitimi/koro eğitiminde rahatlıkla uygulayabilirim.

kesinlikle katılmıyorum katılmıyorum kararsızım katılıyorum kesinlikle katılıyorum

18) Sizce, okulunuzda bireysel ses eğitimi dersinde yapılan çalışmalar, toplu ses eğitimi dersine hazırlık niteliği taşıyor mu?

taşıyor kısmen taşıyor taşıyor fikrim yok

19) Sizce, okulunuzda verilen solfej eğitimi, bireysel ses eğitimi dersinin yürütülebilmesi açısından yeterli mi?

yeterli kısmen yeterli yetersiz fikrim yok

20) Sizce, okulunuzda verilen müziksel işitme(solfej) eğitimi, toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersinin yürütülebilmesi açısından yeterli mi?

yeterli kısmen yeterli yetersiz fikrim yok

21) Toplu ses eğitimi/koro eğitimi dersi sesinizi yoruyor mu?

kesinlikle yoruyor yoruyor yormuyor kesinlikle yormuyor kararsızım

ANKET BİTTİ TEŞEKKÜRLER

SÖZLÜK

Akustik: Sesin titreşim sıklığı, süresi ve duyulma gücü bakımından taşıdığı nitelik; ses dağılımı, ses düzenlemesi.(TDK Sözlüğü.)

Aktivator: Normalde etkin olmayan bir maddeyi etkin duruma geçiren madde.(TDK Sözlüğü.)

Alveo: Diş yuvası

Alveol: Akciğerde bronşçukların sonlandığı küçük kese şeklindeki boşlukların son ucu.(TDK Sözlüğü.)

Amatör: Bir işi meslek veya alan uzmanı olmadan yapan kişi. (TDK Sözlüğü.)

Analiz: Çözümleme.(TDK Sözlüğü.)

Aponevroz: Vücudun bazı yerlerinde bulunan dayanıklı bir doku.(Sesli Sözlük)

Armonik: Armoni ile ilgili. İki veya daha fazla sesin aynı anda kulağa hoş gelecek biçimde uyumu.(TDK Sözlüğü.)

Artikülasyon: Konuşma organlarımızın (dudak, dil, damak uzamı, yanaklar, altçene) boğazımızdan çıkan sese biçim vermek için topluca çalışması. Sessiz harflerin bir tümcenin başında ve sonunda kesin, belirli bir biçimde ve sesli harflerin yüksekliğine, vurgularına renklerine dikkat edilerek söylenmesi.(TDK Sözlüğü.)

Belcanto:İtalyan opera geleneklerine göre güzel şarkı söylemen sanatı.

Besteleme: (Beste: Bir müzik yapıtını oluşturan ezgilerin tümü.) Bestelemek işi. (TDK Sözlüğü.)

Betimleme: Tasarlama, bir şeyi sözle veya yazıyla anlatma, göz önünde canlandırma, tasvir.

Boğumlama:Söyleyiş telaffuz.

Big Goat: Büyük keçi.

Clavicular: Köprücük kemiği gibi veya onunla ilgili.(Sesli Sözlük)

Crescendo:Ses hacminin giderek artırılması.

Desibel: İşitme duyarlığını ölçmekte kullanılan, sesin gücü ile ilgili bir ölçüt.(TDK Sözlüğü.)

Devinim: Yer değiştirme; bir noktanın uzaydaki bir durumdan başka bir duruma geçişi; zaman içinde durum değiştirme.(TDK Sözlüğü.)

Devinimsel: Devinim işiyle ilgili olan.(TDK Sözlüğü.)

Diksiyon: Seslerin, sözlerin, vurguların, anlam ve heyecan duraklarını kurallarına uygun olarak söyleme biçimi. (TDK Sözlüğü.)

Disiplin: Kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin tümü. (TDK Sözlüğü.)

Diyafram: Göğüs ve karın boşluklarını birbirinden ayıran ince ve geniş kas.

Diyaframatik: Diyaframa ait.(Sesli Sözlük)

Egzersiz: Alıştırma. (TDK Sözlüğü.)

Enfeksiyon: Organizmada hastalığa yol açan bir mikrobun genel veya yerel gelişmesi, yayılması. (TDK Sözlüğü.)

Enpirasyon:Nefes alma

Ekspirasyon: Nefes verme.

Epiglottis:Larenk'se kapak olacak şekilde bulunan yaprak şeklindeki kıkırdak.

Farenks: Ağız boşluğu ile yemek borusu arasında uzanan kısa, kaslı bir kanal. (TDK Sözlüğü.)

Fizyolojik: Organizmanın normal işlevlerine ait olan. (TDK Sözlüğü.)

Fonasyon: Seslenme.(Sesli Sözlük)

Fonetik: Ses Bilimi.(TDK Sözlüğü.)

Forse: Kuvvetli tonda şarkı söyleme alışkanlığı,sesi itme.

Frekans: Bir ses dalgasında bir saniyede salınan dalga boyu sayısına karşılık gelen ve sesin perdesini belirleyen sayısal değer. (TDK Sözlüğü.)

Frontal: Alınla ilgili.(Sesli Sözlük)

Gırtlak: Nefes borusunun bittiği ve ses borusunun başladığı yerde, nefes borusunun en üst halkası üzerine oturtulmuş beş parça kıkırdaktan oluşan ve içindeki ses telleri (ses dudakları) yardımıyla insan sesinin oluşmasını sağlayan küçük kutu biçimindeki organ. (TDK Sözlüğü.)

Glottis: Ses telleri arasındaki açıklık.(Sesli Sözlük)

Nazal: Genizsil(TDK)

Homojen: Birbirine benzeyen özellikleri olan parça veya birimlerden oluşan topluluk.(Sesli Sözlük)

Hyoid: Dilin kökünde bulunan at nalı şeklinde kemik.(Sesli Sözlük)

İmajinasyon: Yaratma gücü, hayal gücü.(Sesli Sözlük)

İnspirasyon: Soluk alma.

İntrapulmener Basınç: Göğüs kafesi içindeki basınç

İşlev: Bir nesne veya bir kimsenin gördüğü iş, iş görme yetisi, görev, fonksiyon. (TDK Sözlüğü.)

Jeneratör: Üreteç. (TDK Sözlüğü.)

Konson: Ünsüz. (TDK Sözlüğü.)

Kord: Omurilik.(Sesli Sözlük)

Korosal devinç: Korosal hareket etme.

Korosal duyunç: Korosal bilinç.

Koro Şefi: Yetki ve sorumluluğu olan, koroyu yöneten kimse.

Kültür: Tarihî, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü. (TDK Sözlüğü.)

Larenks: Gırtlak. (TDK Sözlüğü.)

Larenks Arteri: Gırtlak atardamarı.

Lenf: Damarlarda dolaşan kanla, doku ögeleri arasında aracı görevi yapan, kan plazması ve lenfositten oluşan saydam, sarı renkte bir sıvı, ak kan, lenfa. (TDK Sözlüğü.)

Madrigal: Fransız ve İtalyan edebiyatında, ince, şefkatli veya âşıkça bir fikir anlatan küçük koşuk. (TDK Sözlüğü.)

Maksillar: Üst çeneye ait. (Sesli Sözlük.)

Meteryal: Malzeme, gereç. (TDK Sözlüğü.)

Mukoza: Sindirim borusu, soluk borusu gibi iç organların iç yüzeyini örten ve mukus sıvısı salgılayan ince tabaka. (TDK Sözlüğü.)

Nazal: Genizsil.(Sesli Sözlük)

Nazopharyngeal Açıklık: Burun ve ağız boşluğuna ait açıklık.(Utkan Kocatürk, Tıp Terimleri sözlüğü)

Nazopharyngea Geçidi: Burun ve ağız boşluğu.(Utkan Kocatürk, Tıp Terimleri sözlüğü)

Nodül: Yuvarlak, çapı 1cm'den küçük patolojik oluşumlar.(Sesli Sözlük)

Opera: Konuşmaları yücetilmiş, orkestra eşliğindeki insan sesi ile gerçekleştirilen ve müziğin önemli bir öge olarak tüm dramatik özellikleri denetlediği oyunlara verilen ad. (TDK Sözlüğü.)

Özengen: Herhangi bir sanat dalında, salt eğilim ve isteği için çalışan kişi.
(TDK Sözlüğü.)

Pedagojik: Eğitimsel. (TDK Sözlüğü.)

Periyodik: Herhangi bir sanat dalında, salt eğilim ve isteği için çalışan kişi.
(TDK Sözlüğü.)

Postür: Duruş. (TDK Sözlüğü.)

Pozisyon: Konum, durum. (TDK Sözlüğü.)

Primer: Birinci. (TDK Sözlüğü.)

Profesyonel: Bir işi kazanç sağlamak amacıyla yapan (kimse) meraklı, hevesli, amatör, özengen karşıtı. (TDK Sözlüğü.)

Register: Sesin genişliği.(Sesli Sözlük)

Respiratuvar: Solunuma ilişkin.(Sesli Sözlük)

Rezonans: Tını, ses gürlüğü, titreşim, yankılanma, tınlama.(Sesli sözlük)

Rezonant: Sesi yansıtan. (Sesli Sözlük)

Sempozyum: Belli bir konuda düzenlenen oturum veya seminer, bilgi şöleni.
(TDK Sözlüğü.)

Ses Tübü: Ses kökü, temeli.

Sfenoid: Ense kemiği.(Sesli Sözlük)

Sıck Cat: Hasta kedi.

Sterno-Throid,Thyro-Throid: Tiroid kıkırdağı.(Sesli Sözlük)

Staccato:Notalar arasında keskin kesintiler bırakarak çalma yada söyleme.Kesik kesik

Tempo: Bir müzik parçasındaki bölümlerin hızı. (TDK Sözlüğü.)

Thoracic: Göğse ait.(Sesli sözlük)

Thyroid Guddesi: Tiroit bezi.

Tını: Türlü müzik araçlarının verdiği sesleri birbirinden ayırt etmeyi sağlayan ses özelliği. (TDK Sözlüğü.)

Timbire: Ses rengi.(Sesli Sözlük)

Tiroit: Gırtlığın ön tarafında bulunan ve salgısını kana veren bir bez, kalkan bezi. (TDK Sözlüğü.)

Ton: İnsan veya çalgı sesinin yükseklik, alçaklık derecesi. (TDK Sözlüğü.)

Vibrasyon: Titreme, sallanma, titreşim, sallanış. (TDK Sözlüğü.)

Vibratuvar: Titreştirici.(Sesli Sözlük)

Vital Kapasite: Zorlu bir soluk almadan sonra yapılan zorlu bir soluk vermeyle dışarıya çıkarılan hava hacmi.

Vokal: Sesle ilgili. İyi işlenmiş, düzenlenmiş ses. (TDK Sözlüğü.)